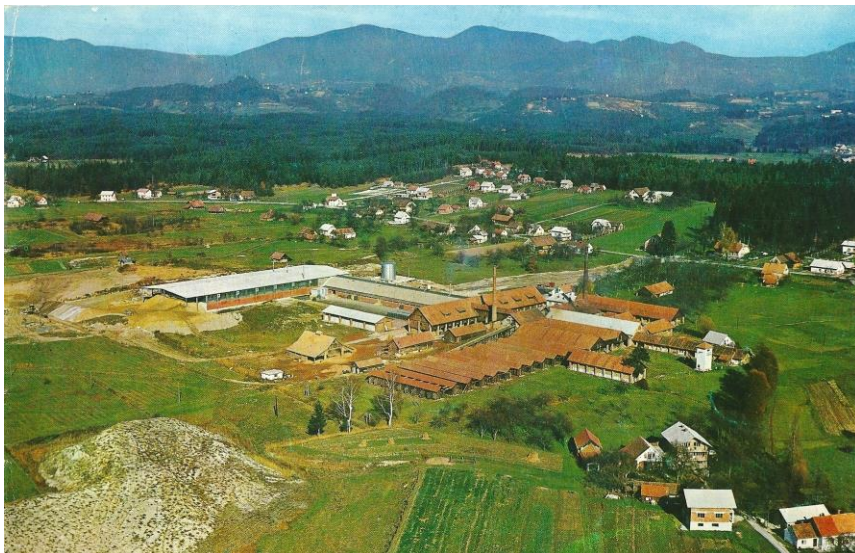

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

ZGODOVINA OPEKARSTVA NA LJUBEČNI IN V BLIŽNJI OKOLICI

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORJA
Dejan Cencelj,
Tamara Teršek

MENTOR
Peter Čepin Tovornik, dipl. zn., dipl. san. inž.

Celje, marec 2018

Srednja zdravstvena šola Celje
Ipavčeva 10, 3000 Celje

ZGODOVINA OPEKARSTVA NA LJUBEČNI IN V BLIŽNJI OKOLICI

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorja:
Dejan CENCELJ, 2. d,
Tamara TERŠEK, 2. d

Mentor:
Peter Čepin Tovornik, dipl. zn., dipl. san. inž.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, marec 2018

ZAHVALA

Najina raziskovalna naloga Zgodovina opekarstva na Ljubečni in v bližnji okolici ni le delo naju, ampak so nama pri izdelavi same raziskovalne naloge prijazno pomagali nekateri profesorji in tudi občani.

Za prevod povzetka v angleščino se zahvaljujema gospe Franji Dobrajc, prof., za strokovni pregled gospe Cvetki Pangerl, dipl. m. s., mag. manag., za lektorski pregled gospe Maji Antonič, prof., za tehnično podporo pa gospe Nini Lobe Selič, prof..

Prav posebna zahvala gre koordinatorici raziskovalne dejavnosti na šoli gospe Smilji Pevec, univ. dipl. biol. in najinemu mentorju, gospodu Petru Čepinu Tovorniku, dipl. zn., dipl. san. inž. ter naši ravnateljici gospe Katji Pogelšek Žilavec.

Veliko zahvalo pa si zaslužijo tudi vsi krajanje Krajevne skupnosti Ljubečna, ki so nama podali veliko pomembnih podatkov in informacij, ravnatelj OŠ Ljubečna gospod Martin Grosek, ki je bil pripravljen sodelovati in nama je omogočil anketiranje učencev, predsednik PGD Ljubečna gospod Maks Naglič, ki je omogočil, da sva izvedla anketiranje upokojencev, podjetje Šumer za pomoč pri razdeljevanju anket, gospod Ivan Brecl za pester in zanimiv ogled Gasilskega in ciglarskega muzeja na Ljubečni, Vid Hojnik za prikaz postopka izdelovanja opeke in vsi sodelujoči anketiranci, saj so nama tudi rezultati anket zelo pomagali pri nastanku naloge.

KAZALO

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA	3
KAZALO	4
KAZALO VSEBINE.....	4
KAZALO SLIK.....	5
KAZALO TABEL	7
KAZALO GRAFOV.....	7
KAZALO PRILOG	8
POVZETEK	9
ABSTRACT	10
1 UVOD	11
1.1 NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE	11
1.2 CILJ RAZISKOVALNE NALOGE	12
1.3 HIPOTEZE	12
1.4 METODE DELO.....	12
2 TEORETIČNI DEL	14
2.1 KRAJ LJUBEČNA.....	14
2.2 ZGODOVINA OPEKARSTVA NA LJUBEČNI IN NJENI OKOLICI	14
2.3 LOKACIJA CIGONC NA LJUBEČNI IN NJENI OKOLICI	15
2.4 DELO NA OPEKARNI	17
2.5 PRIPOMOČKI ZA IZDELAVO OPEKE	18
2.6 HOJNIKOVA OPEKARNA.....	21
2.6.1 POSTOPEK IZDELAVE OPEKE NA ROČNI NAČIN.....	22
2.7 INDUSTRIJSKA OPEKARNA NA LJUBEČNI	22
2.7.1 POSTOPEK IZDELAVE OPEKE NA STROJNI NAČIN.....	24
2.8 ČATROVA OPEKARNA V BUKOVŽLAKU	26
2.9 OPIS CIGLARSKEGA TEKMOVANJA.....	26
3 EMPIRIČNI DEL	28
3.1 VZOREC	28
3.2 ČAS RAZISKAVE	28
3.3 OBDELAVA PODATKOV	29
3.4 REZULTATI RAZISKAVE	29
3.4.1 TERENSKO DELO.....	30
3.4.1.1 INTERVJU Z GOSPODOM IVANOM BRECLOM	30
3.4.1.2 INTERVJU Z GOSPODOM VIDOM HOJNIKOM	32
3.4.1.3 INTERVJU Z GOSPODOM MAKSOM NAGLIČEM	33
3.4.1.4 INTERVJU Z GOSPODOM ANTONOM MIRNIKOM	34
3.4.1.5 INTERVJU Z GOSPODOM MILANOM BRECLOM	36
3.4.1.6 INTERVJU Z GOSPO ANICO LIPIČNIK.....	38
3.4.1.7 INTERVJU Z GOSPODOM STANKOM PEŠAKOM	39
3.4.1.8 INTERVJU Z GOSPO MARIJO CVIKL.....	40
3.4.1.9 INTERVJU Z GOSPODOM VIKTORJEM GABROM	41
3.4.1.10 INTERVJU Z GOSPO ROMANO ŠTUMF	43

3.4.1.11 INTERVJU Z GOSPO DRAGICO ARČAN	44
3.4.1.12 INTERVJU Z GOSPODOM ALOJZOM AVŽNERJEM.....	45
3.4.1.13 INTERVJU Z GOSPO MARJANO ČATER.....	47
3.4.1.14 INTERVJU Z GOSPODOM MARTINOM GROSEKOM	49
3.4.2 REZULTATI VPRAŠANJ IZ ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	50
3.5 RAZPRAVA O REZULTATIH	67
3.5.1 VREDNOTENJE HIPOTEZ.....	67
3.5.2 POGLED V PRIHODNOST	69
4 ZAKLJUČEK.....	71
5 VIRI IN LITERATURA	72
5.1 LITERATURA	72
5.2 USTNI VIRI.....	72
5.3 VIRI SLIK	73
6 PRILOGE.....	74

KAZALO SLIK

Slika 1: Kopanje in nalaganje gline na transportne vozičke	15
Slika 2: Ljubečna leta 2002	15
Slika 3: Hojnikova (prej Mehulova) pečnica	15
Slika 4: Hojnikova (prej Mehulova) uta	15
Slika 5: Čatrova (prej Nagličeva, Vovkova) pečnica.....	16
Slika 6: Čatrova (prej Nagličeva) sušilnica	16
Slika 7: Samečeva pečnica	16
Slika 8: Samečeva uta	16
Slika 9: Samečeva pečnica iz leta 1980	17
Slika 10: Samečeva uta iz leta 1980	17
Slika 11: Glinokop.....	17
Slika 12: Glina	17
Slika 13: Vhod v gasilski in ciglarski muzej	18
Slika 14: Ogledovanje ciglarskega muzeja.....	18
Slika 15: Model za zidak	19
Slika 16 : Štercl.....	19
Slika 17: Pero za obdelovanje strešnika (levo) in locen (desno)	19
Slika 18: Nož za rezanje gline	19
Slika 19: Zajbek (levo) in šinkeljc (desno).....	20
Slika 20: Rešeto za sejanje peska	20
Slika 21: Grebljica za pesek (levo) in grablje (desno)	20
Slika 22: Originalna ciglarska samokolnica z ročnim orodjem za izdelavo strešne in zidne opeke	20
Slika 23: Model za strešnik	21
Slika 24: Model za žlebjak	21
Slika 25: Gospod Vid Hojnik.....	21
Slika 26: Prikaz postopka izdelave opeke.....	21
Slika 27: Industrijska opekarna na Ljubečni	22

Slika 28: Notranjost industrijske opekarne Ljubečna.....	22
Slika 29: Primer upognjene klinker ploščice.....	23
Slika 30: Primer klinker ploščice.....	23
Slika 31: Gospod Marjan Krajnc.....	25
Slika 32: Gospod Marjan Krajnc z nagrado Gospodarske zbornice Slovenije.....	25
Slika 33: Čatrova opekarna v Bukovžlaku.....	26
Slika 34: Notranjost Čatrove opekarne v Bukovžlaku.....	26
Slika 35: Gospod Dani Rezar z ženo.....	26
Slika 36: Pridobljeni pokali g. Danija Rezarja s ciglarskih tekmovanj.....	26
Slika 37: Ciglarsko tekmovanje iz leta 1997.....	27
Slika 38: Ciglarsko tekmovanje iz leta 1997.....	27
Slika 39: Ciglarsko tekmovanje iz leta 1997.....	27
Slika 40: Ciglarsko tekmovanje iz leta 1997.....	27
Slika 41: Gasilski dom Ljubečna, v katerem je ciglarski muzej.....	30
Slika 42: Tinove cigonce.....	30
Slika 43: Ogled ciglarskega muzeja z g. Ivanom Breclom.....	31
Slika 44: Intervjuvanje g. Ivana Brecla.....	31
Slika 45: Intervjuvanje g. Vida Hojnika.....	32
Slika 46: Ogled pečnice pri g. Vidu Hojniku.....	32
Slika 47: Sušenje opeke.....	33
Slika 48: Sušenje opeke.....	33
Slika 49: Gospod Maks Naglič.....	34
Slika 50: Po končanem intervjuju z g. Maksom Nagličem.....	34
Slika 51: Gospod Anton Mirnik.....	35
Slika 52: Med intervjuvanjem g. Antona Mirnika.....	35
Slika 53: Naslovnica časopisa Opekar iz leta 1977.....	37
Slika 54: Naslovnica časopisa Opekar iz leta 1990.....	37
Slika 55: Prebiranje glasila Opekar.....	37
Slika 56: Prebiranje glasila Opekar.....	37
Slika 57: Gospod Milan Brecl.....	38
Slika 58: Intervjuvanje g. Milana Brecla.....	38
Slika 59: Med intervjuvanjem ge. Anice Lipičnik.....	39
Slika 60: Po končanem intervjuju z go. Anico Lipičnik.....	39
Slika 61: Intervjuvanje ge. Marije Cvikl.....	41
Slika 62: Z go. Marijo Cvikl pred vhomom v Sodinovo opekarno na Ljubečni.....	41
Slika 63: Gospod Viktor Gaber.....	43
Slika 64: Intervjuvanje g. Viktorja Gabra.....	43
Slika 65: Po intervjuju z go. Romano Štumf in njeno sestro.....	44
Slika 66: Ogled terena, kjer je stala Štumfova opekarna.....	44
Slika 67: Gospa Dragica Arčan.....	45
Slika 68: Po intervjuju z go. Dragico Arčan.....	45
Slika 69: Po intervjuju z g. Alojzom Avžnerjem.....	47
Slika 70: Opeka.....	47
Slika 71: Po intervjuju z go. Marjano Čater.....	49
Slika 72: Peč iz ploščic.....	49
Slika 73: Slika Šumerjeve ute, ki je v Osnovni šoli Ljubečna.....	49
Slika 74: Propad Vengustove (Krepenove) gostilne.....	49

KAZALO TABEL

Tabela 1: Ali poznate izraz opekarna?.....	50
Tabela 2: Ali poznate izraz cigonca?.....	51
Tabela 3: Bi znali imenovati vsaj štiri opekarne, ki so stale na Ljubečni in/ali v bližnji okolici?	52
Tabela 4: Kaj menite, da je glavni vzrok za propad opekarn na Ljubečni in v bližnji okolici? ..	53
Tabela 5: Katera je trenutno edina delujoča opekarna na območju krajevne skupnosti Ljubečna?.....	54
Tabela 6: Kakšna se vam zdi ideja, da bi obudili obrt opekarstva, predvsem za turistične namene?.....	55
Tabela 7: Kje na Ljubečni je ciglarski muzej?	56
Tabela 8: Ali ste si že ogledali ciglarski muzej?	57
Tabela 9: Bi si želeli ogledati postopek ročnega izdelovanja opeke?	58
Tabela 10: Bi znali iz gline izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih?	59
Tabela 11: Katera izmed spodaj naštetih opekarn je najstarejša?	60
Tabela 12: Katera še stoječa poljska opekarna je najstarejša?	61
Tabela 13: Katero glasilo je izhajalo nekoč v zvezi z opekarstvom?	62
Tabela 14: Katerega leta je bilo na Ljubečni prvič uprizorjeno ciglarsko tekmovanje?	63
Tabela 15: Ste si kdaj ogledali ciglarsko tekmovanje ali pa na njem sodelovali?	64
Tabela 16: Na kateri dan praznujemo ciglarski praznik?.....	65
Tabela 17: Poznate še kakšno poimenovanje za Ljubečno?	66

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Ali poznate izraz opekarna?	50
Graf 2: Ali poznate izraz cigonca?	51
Graf 3: Bi znali imenovati vsaj štiri opekarne, ki so stale na Ljubečni in/ali v bližnji okolici? ..	52
Graf 4: Kaj menite, da je glavni vzrok za propad opekarn na Ljubečni in v bližnji okolici?.....	53
Graf 5: Katera je trenutno edina delujoča opekarna na območju krajevne skupnosti Ljubečna?	54
Graf 6: Kakšna se vam zdi ideja, da bi obudili obrt opekarstva, predvsem za turistične namene?	55
Graf 7: Kje na Ljubečni je ciglarski muzej?	56
Graf 8: Ali ste si že ogledali ciglarski muzej?	57
Graf 9: Bi si želeli ogledati postopek ročnega izdelovanja opeke?	58
Graf 10: Bi znali iz gline izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih?.....	59
Graf 11: Katera izmed spodaj naštetih opekarn je najstarejša?	60
Graf 12: Katera še stoječa poljska opekarna je najstarejša?.....	61
Graf 13: Katero glasilo je izhajalo nekoč v zvezi z opekarstvom?	62
Graf 14: Katerega leta je bilo na Ljubečni prvič uprizorjeno ciglarsko tekmovanje?.....	63
Graf 15: Ste si že ogledali ciglarsko tekmovanje ali pa na njem sodelovali?	64
Graf 16: Na kateri dan praznujemo ciglarski praznik?	65
Graf 17: Poznate še kakšno poimenovanje za Ljubečno?	66

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik	74
Priloga 2: Zemljevid z označenimi nahajališči vseh poljskih in industrijskih opekarn.....	74
Priloga 3: Popis cigonc iz leta 1959	74

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge Zgodovina opekarstva na Ljubečni in v bližnji okolici je bil raziskati opekarstvo kot zgodovinsko obrt Ljubečne, spoznati vzrok za propad te obrti in ugotoviti, kakšno je ustno izročilo mladim o opekarstvu. Cilj raziskovalne naloge je ohraniti izvajanje te obrti in prenos ustnega ter pisnega izročila mlajšim generacijam.

V teoretičnem delu je opisan kraj Ljubečna, zgodovina opekarstva, lokacija opekarn oz. cigonc, postopek ročne izdelave opeke in opis pripomočkov, ki se uporabljajo pri tem ter opis ciglarskega tekmovanja.

Temelj empiričnega dela je 16 intervjujev z osebami, ki so bile povezane z opekarstvom in 153 anketnih vprašalnikov, od tega so jih 89 izpolnili učenci OŠ Ljubečna in 64 občani. Iz rezultatov je razvidno, da izraz opekarna pozna 77 % anketiranih, izraz cigonca pa 49 %. 92 % anketiranim se zdi ideja, da bi obudili obrt opekarstva dobra. Da obstaja ciglarski muzej na Ljubečni, ve 21 % anketiranih učencev in 64 % anketiranih občanov, ogledalo pa si ga je že 20 % anketiranih učencev in 61 % anketiranih občanov. Trenutno delujoča poljska opekarna je Hojnikova (Mehulova), poleg nje pa še stojijo Samečeva in Čatrova (Nagličeva, Vovkova), ki je najstarejša, stara okoli 150 let.

Ključne besede: opekarna, sušilnica, pečnica, anketirane osebe.

ABSTRACT

The purpose of the research task The history of the brick industry in Ljubečna and its surroundings was to study the brick industry as a historical craft of Ljubečna, to find out the cause of the collapse of this craft and to find out what oral tradition was left to the young people about the brick industry. The aim of the research task is to preserve the implementation of this craft and the transfer of oral and written handouts to younger generations.

In the theoretical part is described the place Ljubečna, the history of the brick industry, the location of brickyards named cigonce, the process of handmade bricks and a description of the devices used and the description of the brick competition.

The basis of empirical work is 16 interviews with persons who were connected with brick industry and 153 survey questionnaires, 89 of them were filled in by pupils of the Ljubečna primary school and 64 citizens. The results show that the term "brick" is known to 77% of the respondents, while the term "cigonce" is known to 49%. 92% of the respondents think that the idea of reviving the trade of bricks is good. That there is a brick museum in Ljubečna know 21% of the surveyed pupils and 64% of the surveyed citizens, 20% of the surveyed pupils and 61% of citizens have already visited it. The currently operating field brick is Hojnikova (Mehulova), and beside it there are still Samečeva and Čatrova (Nagličeva, Vovkova), which is the oldest one, about 150 years old.

Key words: brickyard, drying room, brick-kiln, surveyed persons.

1 UVOD

Pobudo za temo raziskovalne naloge sem dal Dejan Cencelj, soavtor raziskovalne naloge, ker sem se sprehajal v naravi in sem velikokrat opazil opekarne oz. cigonce, kot jim pravimo Ljubečani. Ko sem odrasel, sem se začel zanimati za moj domači kraj in tako tudi za njih. O tej temi še ni kaj dosti raziskanega in tudi pisnih virov žal ne obstaja veliko. Zdaj pa se je ponudila priložnost, da to temo sama dobro raziščeva. Obema je kraj dobro poznan, zato sva se naposled le odločila, da to raziskovanjem tudi uresničiva.

Znano je, da se je v tem kraju (Ljubečna) izdelovala opeka in razni lončarski izdelki, in sicer na roko ali pa s stroji. Glavna obrt tukajšnjih prebivalcev je izdelovanje opeke, saj je prst v tem naselju v glavnem peščena ali ilovnata. Ravno zato je na tem območju že v 19. stoletju nastalo več kot 50 poljskih opekarn, imenovanih cigonce. Razvila se je tudi industrijska tovarna za izdelovanje opeke ter ploščič Klinker. Posel je bil dobičkonosen in zaposlenih je bilo veliko ljudi. Tukajšnji lastniki opekarn so opeko prodajali v bližnje in daljne kraje. Kot zanimivost velja omeniti, da so nemški vojaki na veliki petek, 11. 4. 1941, zasedli Ljubečno ter jo poimenovali Lubetschna, kasneje pa Ziegeldorf, ravno zaradi opekarstva, po katerem je takrat najbolj slovela. Sredi druge polovice 20. stoletja pa je delovalo tudi športno društvo, imenovano Opekar, ki je bilo zelo uspešno. Okoli leta 1977 pa je pričelo izhajati glasilo Opekar, ki je poročalo o dogodkih ter zanimivostih v zvezi z opekarstvom in krajem Ljubečna. Zlata doba opekarstva se je končala leta 2008, ko je prenehala delovati Industrija keramičnih izdelkov Ljubečna, kot se je na samem koncu opekarna imenovala (Brecl, M., 1986, str. 12, 26, 32).

Da pa ta pomembna zgodovinska obrt kraja ne bi šla popolnoma v pozabo, so v gasilskem domu na Ljubečni leta 2012 odprli ciglarski in gasilski muzej. Opekarna Hojnik, kot edina še delujoča opekarna, pa izvaja prikaz ročne izdelave opeke. Vsako leto 26. julija, ki je ciglarski praznik, poteka pred gasilskim domu na Ljubečni ciglarsko tekmovanje ter prikaz izdelave opeke (Brecl, I., 2017).

Če želimo, da ta obrt ne gre v pozabo, si moramo prizadevati za ohranjanje le -te in širiti ustno ter pisno izročilo mladim.

1.1 NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

V najini raziskovalni nalogi sva se osredotočila na raziskovanje opekarstva kot zgodovinske obrti kraja Ljubečna. Želela sva spoznati postopek ročnega in strojnega izdelovanja opeke, spoznati nahajališča vseh nekoč in še stoječih opekarn in si ogledati potrebne pripomočke za izdelavo opeke. Glavni namen naloge je odkriti razlog za propad te obrti in ugotoviti, koliko opekarn danes še stoji ter kakšno je ustno izročilo mladim glede opekarstva.

1.2 CILJ RAZISKOVALNE NALOGE

Cilj raziskovalne naloge je zbrati čim več materiala in literature o opekarstvu z namenom, da bi mladi rodovi imeli informacije o opekarstvu kot zgodovinsko pomembne obrti Ljubečne in da tako ta obrt ne bi šla v pozabo.

1.3 HIPOTEZE

Preden sva začela izdelovati raziskovalno nalogo, sva si zastavila šest hipotez, in sicer:

Hipoteza 1: V okolici Ljubečne še stojijo vse nekoč delujoče opekarne.

Hipoteza 2: Najstarejša poljska opekarna je stara okoli 150 let.

Hipoteza 3: Več ko polovica še stoječih opekarn vidno propada.

Hipoteza 4: Izraz opekarna pozna več anketiranih občanov kot učencev.

Hipoteza 5: Večji odstotek predstavljajo anketirane osebe, ki se jim zdi ideja obuditve obrti opekarstva za turistične namene dobra.

Hipoteza 6: Postopek ročne izdelave opeke pozna več anketiranih občanov kot učencev.

1.4 METODE DELA

Pri izdelavi raziskovalne naloge sva uporabila naslednje metode:

- prebiranje virov in iskanje literature,
- intervjuvanje,
- anketiranje in
- fotografiranje.

Najino delo je potekalo po naslednjem vrstnem redu:

- na samem začetku sva si izbrala temo in o svoji izbiri poročala mentorju;
- določila sva namen in cilj raziskovalne naloge;
- nato sva si zastavila 6 hipotez;
- za teoretični del sva poiskala obstoječo literaturo;
- z mentorjem sva se odpravila na teren, kjer smo si ogledali ter fotografirali vse še stoječe opekarne, glinokop in ostale zanimivosti kraja, povezane z opekarstvom;
- naslednjič sva z mentorjem obiskala Gasilski in ciglarski muzej na Ljubečni ter Hojnikovo opekarno, kjer nam je bil predstavljen ročni prikaz izdelave opeke;
- opravila sva 16 intervjujev z osebami, ki so delovale v opekarstvu ali pa bile z njim v stiku;
- izdelala sva anketni vprašalnik, s katerim sva anketirala učence in občane;
- nato sva dobljene rezultate analizirala in interpretirala ter sestavila tabele in grafe;
- nato sva na podlagi dobljenih rezultatov hipoteze potrdila oz. ovrgla;
- na koncu pa sva napisala zaključek z možnimi predlogi.

Po izboru teme in opredelitvi raziskovalnega problema sva začela zbirati literaturo, ki sva jo potrebovala pri pisanju teoretičnega dela in vrednotenju zastavljenih hipotez. O najini temi sva našla nekaj knjig, brošur, almanahov, časopisnih člankov ter člankov iz revij in glasil.

Nekaj koristnih podatkov sva pridobila tudi z interneta, v obliki raznih člankov ter preteklih raziskovalnih nalog s podobno tematiko. V veliko pomoč pa so nama bili predvsem razni zapisi, rokopisi in dokumenti, ki sva jih dobila pri intervjuvanih osebah.

Izvedeni intervjuji si po obliki niso kaj dosti različni, po vsebini pa kar precej. Vsaki osebi sva zastavila po nekaj vprašanj s področja opekarstva, ki ga najboljše pozna. Osebe so nato pripovedovale o svojem delovanju, občutku, raznih zanimivostih in pripetljajih, povezanih z opekarstvom. Vsak intervju sva posnela z diktafonom, da sva potem lažje obdelala podatke za teoretični del.

Najin anketni vprašalnik (priloga 1) sestavlja 17 vprašanj s področja opekarstva. Pri vsakem vprašanju so lahko anketiranci izbrali le en možni odgovor. Pri treh vprašanjih je bilo potrebno odgovor napisati. Pri vsakem vprašanju je bilo ponujenih od 3 do največ 8 možnih odgovorov.

Anketirala sva učence 8. in 9. razreda Osnovne šole Ljubečna ter občane Krajevne skupnosti Ljubečna. Učencem so bili anketni vprašalniki razdeljeni v šoli, občanom pa ob praznovanju novega leta na Rajskem otoku na Proseniškem in s pomočjo podjetja Šumer, kjer je zaposlenih veliko ljudi iz bližnje okolice. Podjetje Šumer je namreč nekaj anketnih vprašalnikov porazdelilo med delavce in goste bistroja Šumer.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 KRAJ LJUBEČNA

Ljubečna je urbanizirano naselje s strnjeno pozidavo v Mestni občini Celje. Je v Celjski kotlini, na nekoliko dvignjeni terasi, zahodno od potoka Vzhodne Ložnice in severno od odseka avtoceste A1 Hoče - Arja vas. V naselju je več križišč krajevnih cest. V severnem delu je ob odcepu ceste proti Šmiklavžu pri Škofji vasi nastal nov del naselja individualnih hiš z ulično zasnovo. Na Ljubečni je izvoz avtoceste, poimenovan Celje-vzhod. Leži na nadmorski višini 265 metrov. Pod okrilje krajevne skupnosti Ljubečna spadajo naslednji kraji: Ljubečna, Leskovec, Žepina, Glinsko, Šmiklavž, Lipovec in Začret.

Prva osnovna šola je bila postavljena leta 1903, njen prvi nadučitelj Karl Vizjak pa je domneval, da ime Ljubečna izhaja iz glagola ljubiti. Leta 1998 pa je bila šola premaknjena na lokacijo, kjer stoji še danes. Leta 1922 je bil postavljen gasilski dom, kjer lahko danes obiščemo muzej gasilstva in ciglarstva. Na Ljubečni pa poleg cerkve sv. Jožefa Delavca, ki je pričela delovati leta 1972, stojijo še pošta, trgovine, podjetja, kmetije, center varne vožnje in drugo. Prebivalstvo narašča vse od leta 1869, ko je štelo v krajevni skupnosti Ljubečna skupno 635 ljudi. Zdaj šteje približno 2000 prebivalcev, sama Ljubečna, ki je največji kraj v krajevni skupnosti, pa okoli 1080. Poleg šole in gasilstva pa je seveda kraju dalo največji razvojni utrip prav opekarstvo (Verdev, 2003, str. 181).

2.2 ZGODOVINA OPEKARSTVA NA LJUBEČNI IN NJENI OKOLICI

Prve navedbe o opekarnah so iz leta 1820. Ustanavljali so jih predvsem kmetje, saj je bilo opekarstvo kmetova dopolnilna dejavnost in mu je omogočala dodaten zaslužek. V 19. stoletju je torej na tem območju, ravno zaradi nahajališč kvalitetne glin, nastalo veliko malih poljskih opekarn, ki jim domačini pravijo cigonce. Delo je bilo sezonsko in opravljali so ga vsi domači, tudi otroci. V drugi polovici 19. stoletja je število poljskih opekarn zraslo že na 16 (Brecl I., 2017). Na tradiciji teh malih opekarn in kvalitetni glini je leta 1892 lastnik Štefan Koželj postavil opekarno s krožno pečjo, imenovano Ringofen ali Koželjeva opekarna in v njej letno izdelal po 4 milijone kosov opek. V letu 1940 pa je v Začretu začel graditi opekarno Ivan Čater. Čeprav je opekarna v Začretu, se imenuje Čatrova opekarna v Bukovžlaku. Po osvoboditvi sta se obe opekarni združili in skupaj z opekarnami Loče, Ložnica, Celje in Brežice so delovale kot Celjske opekarne. Sredi petdesetih let je to združenje nehalo delovati in opekarni v Začretu in Ljubečni sta se preimenovali v Opekarno Ljubečna. Leta 1918 je Koželjeva opekarna prišla v last Franca Sodina in odtlej je znana kot Sodinova opekarna. Njen kasnejši lastnik je postal Stanko Sodin. Opekarna se je leta 1953 združila z opekarno Bukovžlak, ki je prenehala delovati okoli leta 1982. Sodinova opekarna pa je delovala še naprej. Leta 1970 se je Ullmannova opekarna v Celju združila s Sodinovo (Verdev, 2003, str. 181). Leta 1972 pa so dozidali sodoben obrat Ljubečna II. s kapaciteto 24 milijonov opečnih enot v eni izmeni letno. Leta 1975 so v opekarnah Ljubečna izročili namenu novo tovarno Klinker keramičnih ploščic. Oktobra, leta 2008, pa je prenehala delovati Opekarna na Ljubečni. Z nastajanjem industrijskih obratov za izdelovanje opeke so počasi začele propadati poljske opekarne, imenovane cigonce. V začetku

20. stoletja jih je bilo na Ljubečni okoli 50, ob začetku 2. svetovne vojne pa le še 32. Po letu 1945 so ročno izdelavo opeke začeli opuščati, večina cigonc pa je začela tudi fizično propadati. Stojijo le še 2, od katerih le še ena izdeluje opeko (Mirnik, 2017).

Slika 1: Kopanje in nalaganje gline na transportne vozičke, Kolenik, 1959
(Grosek, 2018)

Slika 2: Ljubecna leta 2002
(Čepin Tovornik, 2017)

2.3 LOKACIJA CIGONC NA LJUBEČNI IN NJENI OKOLICI

V prilogi (priloga 2) je zemljevid, ki prikazuje nahajališča vseh nekoč stoječih poljskih opekarn oz. cigonc. Na zemljevidu pa sta označeni tudi Čatrova opekarna v Bukovžlaku in Sodinova opekarna na Ljubečni, ki še stojita. Od vseh teh poljskih opekarn opazimo v današnjem času še samo Hojnikovo (prej Mehulovo), Čatrovo (prej Nagličevo, Vovkovo) in Samečevo (Mirnik, 2017).

Hojnikova opekarna je bila zgrajena leta 1952. Domačinom in starejšim je bolj poznano prvotno ime Mehulova opekarna, ki izvira iz imena prvega lastnika te opekarne. Opekarno sestavljata pečnica in sušilnica oz. uta in je na Zadobrovi. Je še edina delujoča opekarna na področju Krajevne skupnosti Ljubecna. Obratuje od junija do septembra. Vid Hojnik, ki je njen trenutni lastnik, pa v tem času nudi možnost ročnega prikaza izdelovanja opeke (Hojnik, 2017).

Slika 3: Hojnikova (prej Mehulova) pečnica
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 4: Hojnikova (prej Mehulova) uta
(Čepin Tovornik, 2017)

Hojnikova sušilnica je zraven Hojnikove pečnice. Oba objekta sta povezana in skupaj tvorita Hojnikovo opekarno. Namenjena je sušenju opeke, preden gre le-ta v peč. Ob cesti pred to sušilnico stoji tabla tehnične dediščine, kjer sta opisana opekarstvo in izdelovanje opeke.

Čatrova opekarna je v Leskovcu. Postavljena je bila pred 150 leti, obratovati pa je prenehala okoli leta 2012. Prvotni lastniki so se pisali Vovk, kasneje pa je opekarno v last dobil njihov nečak Franc Naglič. Po njegovi smrti si opekarno lastijo njegova hči Marjana Čater in njeni otroci. Vse se je izdelovalo ročno, namenjeno pa je bilo za prodajo. Opekarno sestavljata dva objekta, in sicer pečnica in sušilnica oz. uta. Sušilnica stoji za pečnico (Čater, 2017).

Slika 5: Čatrova (prej Nagličeva, Vovkova) pečnica
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 6: Čatrova (prej Nagličeva) sušilnica
(Čepin Tovornik, 2017)

Samečevo opekarno so prej imenovali Špesova. Opekarno sestavljata pečnica in sušilnica oz. uta. Stoji na Ljubečni v bližini gasilskega doma. Pečnica stoji nasproti sušilnice. Tukaj je nekoč stala kmetija, kjer sta živeli dve sestri. Ena je podedovala Samečevo opekarno, druga pa Martenčevo, ki je stala zelo blizu, a je že čisto porušena. Zdaj na tem območju vidimo le še prej omenjeno Samečevo. Sušilnica je še v kar dobrem stanju, pečnica pa je skoraj popolnoma porušena. Ohranjena je le še peč, ki je pokrita z zaščito. Ta opekarna je prenehala delovati okoli leta 1980. Bile so tudi razne pobude, da bi jo poskusili zaščititi oz. obnoviti, a se zdajšnji lastniki niso strinjali. Zdaj je v stanju propadanja (BrecI., 2017)

Slika 7: Samečeva pečnica
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 8: Samečeva uta
(Čepin Tovornik, 2017)

2.4 DELO NA OPEKARNI

Nekoč je skoraj vsaka kmetija imela kmečko opekarno, ki sta jo sestavljali pečnica in sušilnica oz. uta. Večinoma so izdelovali zidno in strešno opeko. Nekaj za prodajo in nekaj za lastno rabo. Začelo se je delati v zgodnjih jutranjih urah in se je delalo, dokler ni bila dosežena trifa 1000 opek oz. ciglov. Delo je bilo ročno in težko. Ženske so izdelovale strešno opeko, moški pa zidno. Glina se je kopala v glinokopu na Ljubečni in se s samokolnico prevažala do opekarne. Glini so dodali pesek, kar so imenovali mort. V peč so spravili do 20000 komadov gline in jo žgali pri temperaturi 1000 stopinj Celzija (Arčan, 2017).

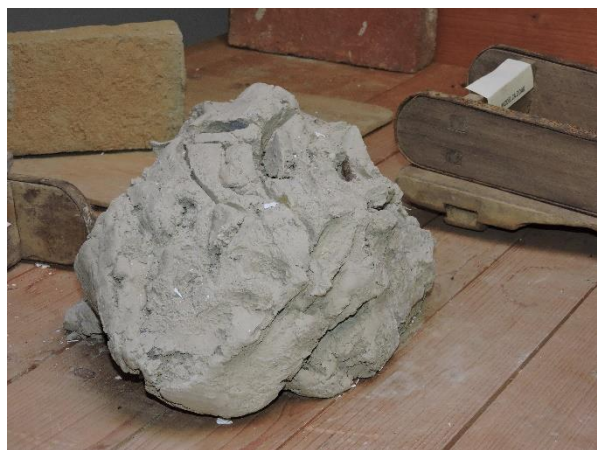
Slika 9: Samečeva pečnica iz leta 1980
(Cokan, 2018)

Slika 10: Samečeva uta iz leta 1980
(Cokan, 2018)

Slika 11: Glinokop
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 12: Glina
(Čepin Tovornik, 2017)

2.5 PRIPOMOČKI ZA IZDELAVO OPEKE

23. 11. 2017 sva skupaj z mentorjem obiskala Gasilski in ciglarski muzej, ki je urejen v zgornjih prostorih gasilskega doma na Ljubecni. Otvoritev muzeja je bila 26. julija leta 2012. Muzej je razdeljen na dva dela. V enem delu je muzej gasilstva, v drugem pa muzej opekarstva, ki naju je bolj pritegnil in zanimal. Po muzeju nas je vodil g. Ivan Brecl, ki je eden glavnih pobudnikov za nastanek muzeja. Povedal nama je mnogo zanimivosti in prigod o opekarstvu. Čisto na začetku sva videla fotografije, kjer je primerjava Ljubecne nekoč in danes. Ugotovila sva, da so na starejših slikah uprizorjene opekarne, ki jih na novejših ni opaziti. Pritegnila naju je tudi tabla, kjer je na kratko opisna zgodovina opekarstva na Ljubecni. Ogledala sva si tudi fotografije stavb, kjer so pri gradnji uporabljene opeke oz. klinker ploščice, izdelane na Ljubecni. Največ časa sva prebila v prostoru, kjer so razstavljeni vsi pripomočki za ročno izdelavo opeke.

Slika 13: Vhod v gasilski in ciglarski muzej
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 14: Ogledovanje ciglarskega muzeja
(Čepin Tovornik, 2017)

G. Ivan Brecl nama je razložil funkcijo in uporabo vsakega orodja. Odgovoril nama je tudi na vsa zastavljena vprašanja. Ogledala pa sva si tudi vse druge razstavne eksponate, kot na primer: različna priznanja, fotografije cigonc, popis cigonc, pesem Cigonce, plakate o še stoječih opekarnah in drugo. Prav posebej pa sva si prebrala tudi razne članke, opise določenih opekarn, kot so Hojnikova, Martenčeva, Čatrova in spomine na izdelovanje opeke. Za lažjo predstavo sva si pogledala tudi veliko slik, ki prikazujejo izdelavo različnih opečnih izdelkov in utrinke s ciglarskih tekmovanj. Za konec sva si ogledala še del muzeja, ki je namenjen gasilstvu.

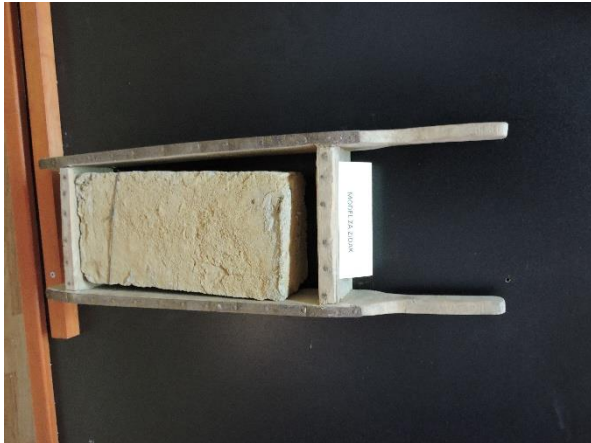
V nadaljevanju sledi nekaj fotografij iz muzeja in opis pripomočkov za ročno izdelavo opeke.

MODEL ZA ZIDAK

Z modelom za zidak (modelkneht) so opeki dali obliko, velikost in širino. Model je lesen. Uporabljal se je za izdelovanje zidne opeke. Ima pa obliko kvadra.

PLOŠČA (ŠTERCL)

Na njej se obdeluje z modelom glina. Ploščo popeskajo za vsako narejeno opeko.

Slika 15: Model za zidak
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 16 : Štercl
(Čepin Tovornik, 2017)

PERO ZA OBDELOVANJE STREŠNIKA IN LOK (LOCEN)

V lok (locen) je vpeta žica. Z lokom odstranijo odvečno glino (mort). Pero se uporablja pri izdelavi strešnika in služi za razne popravke in lepši nanos gline v model.

NOŽ ZA REZANJE GLINE

Z njim odrežejo s kupa odvečni del gline (morta), da ni preveč mase za eno opeko.

Slika 17: Pero za obdelovanje strešnika (levo) in
locen (desno)
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 18: Nož za rezanje gline
(Čepin Tovornik, 2017)

ZAJBEK IN ŠINKELJC

Šinkeljc je tanka plošča. S šinkeljcem odnesejo na popeskana tla opeko. Z zajbekom nato očistijo plošči.

REŠETO ZA SEJANJE PESKA

Rešeto so uporabljali za sejanje peska, da so večje delce odstranili, saj so potrebovali le manjše delce peska, da se glina ni prilepila na model in pripomočke.

Slika 19: Zajbek (levo) in šinkeljc (desno)
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 20: Rešeto za sejanje peska
(Čepin Tovornik, 2017)

GREBLJICA ZA PESEK IN GRABLJE

Grebljica in grablje sta pripomočka, ki sta služila pri rokovanju s peskom in lažjemu kopanju ter sortiranju le-tega. Grablje so v celoti lesene, grebljica pa ima lesen samo ročaj.

ORIGINALNA CIGLARSKA SAMOKOLNICA

Narejena je iz samega lesa. Tudi kolesa so iz lesa. S samokolnico so glino pripeljali iz glinokopa oz. glinišča do mize za izdelovanje opeke.

Slika 21: Grebljica za pesek (levo) in grablje (desno)
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 22: Originalna ciglarska samokolnica z ročnim orodjem za izdelavo strešne in zidne opeke
(Čepin Tovornik, 2017)

MODEL ZA STREŠNIK

Uporablja se za izdelavo strešne opeke. Je tanjši kot model za zidno opeko. Je tudi daljši in na eni strani polkrožen.

MODEL ZA ŽLEBLJAK

Žlebljak, tudi slemenjak, je del strešne opeke, ki se namesti na sleme strehe. Najprej se z mortom (glino) napolni model, ki ga prikazuje slika 24, nato se po 3 dneh sušenja to upogne na posebnem lesenem modelu. Nato pa se ga da žgati v peč. Žlebljaki so bili standardni.

Slika 23: Model za strešnik
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 24: Model za žlebljak
(Čepin Tovornik, 2017)

2.6 HOJNIKOVA OPEKARNA

Gospod Vid Hojnik, lastnik Hojnikove opekarnice, ki je še edina delujoče poljska opekarnica v Zadobrovi, je prikazal in razložil postopek ročne izdelave opeke.

Slika 25: Gospod Vid Hojnik
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 26: Prikaz postopka izdelave opeke
(Čepin Tovornik, 2017)

2.6.1 POSTOPEK IZDELAVE OPEKE NA ROČNI NAČIN

Pred izdelavo opeke morajo glino premetati. To počnejo v jesenskem času. Pustijo jo čez zimo, da prezimi. S tem razpade na čim več drobnih delcev. Spomladi pa ji dolijejo vodo ter večkrat prekopljejo z motikami in pregnetejo. Za izdelavo opeke so uporabljali različne modele. Najprej so na mizi pregnetli maso. Nato so jo postavili v model v obliki kvadra. Opeko so posuli s peskom, jo stisnili in lepo počasi postavili na tla, da se je malo posušila. Nato so jo odnesli v sušilnico, kjer se je še bolj posušila. Ko je bila opeka suha, so jo spravili v peč in jo žgali 3 dni in 3 noči. Ven je prišla ožgana in pripravljena za prodajo (Hojnik, 2017).

2.7 INDUSTRIJSKA OPEKARNA NA LJUBEČNI

V letih 1973 do 1995 je bil direktor te opekarnе gospod Marjan Krajnc. Ljubečna je bila ena največjih proizvajalcev opeke v letih od 1970 do 1980. Bila je druga po velikosti, za največjo Goriško opekarno. Goriška opekarna je še danes med večjimi.

Slika 27: Industrijska opekarna na Ljubečni
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 28: Notranjost industrijske opekarnе Ljubečna
(Čepin Tovornik, 2017)

V letih od 1960 do 1970 je bilo v Sloveniji preko 20 opekarn. Čatrova opekarna v Bukovžlaku je spadala pod Industrijsko opekarno Ljubečna. Stanko Sodin je bil še pred 2. svetovno vojno lastnik opekarnе na Ljubečni. Po vojni so ga razlastili. Lastnik je postala država. Od leta 1973 do leta 1995 je bilo v opekarni zaposlenih od 230 do 250 ljudi. Proizvodnja je bila velika od 50 do 60 milijonov opečnih enot letno. Vsi opečni izdelki so merili na dimenzijo opeke. V letih 1980 do 1985 v opečnem delu so bili proizvodi navadna opeka, polnilo, stropno polnilo, porolit 5, 8, 12, opeka za vmesne stene in ostali proizvodi. Čeprav je bilo to zelo težko delo, so kljub temu imeli zaposlene tudi invalidne delavce, ki so izdelovali manjše izdelke iz glin (vazice, medalje, pepelnike, glinene čevlje ...). V kasnejšem obdobju leta 1970/80 sta nastali dve liniji. Prva linija so bili opečni izdelki in druga linija klinker keramične ploščice.

Proizvodnja klinker keramičnih ploščic je bila nadgradnja. Z njimi so prišli v višji cenovni razred v Jugoslaviji. Za klinker keramične ploščice je značilno, da imajo rustikalni videz, so odporne proti mrazu in predvsem namenjene za zunanjo uporabo za tla in fasade. Bile so zelo iskan

proizvod. Z njimi so opremili celo Jugoslavijo (20-milijonski trg). Sistem trženja je bil zelo pomemben. Kapaciteta je bila 2000 m² na dan. S ploščicami so razširili trg izven Slovenije. Izvažali so jih v Jugoslavijo, Rusijo, Češko in Italijo. Zaradi previsokega stroška prevoza in specifične teže klasične opeke, je le-to smotrno razvažati največ od 150 do 200 km daleč.

Od leta 1985 do 1987 so šli v ponovno obnovitev linij in ustvarili dodatnih 2000 m² ploščic ali alternativno za 15 – 20 milijonov klinker opek. S posodobitvijo je prišlo do boljših pogojev za doseganje rezultatov. 70 % investicije so pokrili z lastnimi sredstvi, 30 % pa s pomočjo bančnih sredstev. Imeli so pozitivno gospodarjenje. Po razpadu Jugoslavije so izgubili 20 milijonski trg. To pomeni masivna kapaciteta 4000 m² klinker ploščic na dan oziroma 5 kamionov na dan. To so reševali tako, da so še vedno imeli kontakte s kupci bivše Jugoslavije, ki so želeli klinker ploščice.

Šli so tudi v diverzifikacijo različnih proizvodov. Poleg klasičnih ploščic dimenzije 240x115 so delali tudi ploščice 20x20 cm in 40x40 cm. V načrtu so imeli spreminjanje tehnologije. Tehnologija pri klinker ploščicah je temeljila na sistemu vlečenja. Klasične ploščice se stiskajo. Klinker ploščice so šle po tekočem traku in so se rezale in sortirale. Pomembna je bila tehnologija v tunelskih pečeh. Po teh ukrepih so zgradili 2 novi tunelski peči. Prvo že pri prvi investiciji, drugo so posodobili kasneje. Postopek proizvodnje je bil kontinuiran. To pomeni, da se je delalo vse leto 24 ur na dan. Vsaka izgubljena ura je bila nenadomestljiva.

Nekajkrat je prišlo do tako imenovane porušitve peči. Peč je bila dimenzije 5 m širine in 2,5 m višine. V njej je bil voziček. Na ta voziček se je v višino od 1 m do 1,20 m naložilo izdelke, ki so posušeni prišli iz sušilnice in so se deloma ročno, deloma strojno nalagali. Na začetku so bili posušeni, ko so prišli iz peči, pa so bili tudi ožgani.

Slika 29: Primer upognjene klinker ploščice
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 30: Primer klinker ploščice
(Čepin Tovornik, 2017)

2.7.1 POSTOPEK IZDELAVE OPEKE NA STROJNI NAČIN

Postopek izdelave se je začel s kopanjem glin na glinokopu oz. glinišču. Imeli so par glinišč. Specifika je bila v tem, da je glina različna. Sestava glin je morala biti ustrezna, bodisi klinker ploščicam bodisi klasičnim opekam. Klasična opeka se je žgala med 800 do 900 °C, klinker ploščice pa čez 1000 °C. Glina mora pri teh temperaturah ostati stabilna. Če glina tega ne prenese, pride do deformacije izdelka in izdelek ni uporaben.

Vrsto let so v lokalni skupnosti iskali primerna zemljišča. V začetnih letih je bilo malo lažje, ker je bil za to družbeni interes. To je v praksi pomenilo, če so našli ustrezno zemljišče glin in ga lastnik ni bil pripravljen po ustrezni ceni prodati, se je zaradi širšega interesa to odkupilo po ustrezni ceni. Kasneje tega ni bilo več. V letih od 1993 do 1995 jim je uspelo zagotoviti 30 ha glinišča v neposredni bližini. Lastnik tega zemljišča je bila Jugoslovanska vojska, ki je omogočila, da so začeli uporabljati zemljišča.

Leta 1995 je opekarna na Ljubečni še delovala uspešno. Zaposlenih je bilo še 250 ljudi. Leta 1995 je bila opekarna brez obveznosti. Vsi delavci so imeli redne plače, ki pa so bile zelo dobre. Po letu 2000 se je stvar malo spremenila. Z manjšimi investicijskimi posegi bi še vedno lahko delovala manjša proizvodnja. Danes te proizvodnje ni več.

V letih 1973 do 1995 se je tovarna razbila na TOZD-e. Imeli so TOZD za proizvodnjo opeke in TOZD keramičnih klinker ploščic ter skupne službe. V letih 1973/95 je bil glavni direktor g. Marjan Krajnc, ki je dobil nagrado Gospodarske zbornice Slovenije za naj direktorja. Ob 6. uri je bil v tovarni. V 1 uri je prehodil proizvodnjo, imel kolegij in se posvetoval, kaj se je zgodilo čez noč. Vsak TOZD je imel svojega direktorja. Kolegij je bil sestavljen iz vodij obeh TOZD-ov in tehničnega direktorja, ki je skrbel za razvoj. Kolegij je bil sestavljen iz 5-6 ljudi. Imeli so svoje laboratorije (laborante inženirje), službo kontrole in kakovosti (vsi proizvodi so se morali testirati), finančno službo, direktorja računovodstva (v računovodstvo je spadala tudi statistika) in kadrovske službe. Obratovodje so imeli svoje podrejene skupinovodje. Skupinovodje so bili zadolženi, da vseh 24 ur vodijo skupino ljudi, ki je bila takrat prisotna. Podporna služba je bila vzdrževanje, ki je bila hkrati tudi zelo pomembna, saj so vzdrževali orodje. Pravo nepoškodovano orodje je bilo namreč zelo pomembno za dobro delo. Ker razdruževanje ni bilo racionalno, so se v 90. letih ponovno združili.

Da dobimo izdelek iz glin od izkopa do končnega izdelka, traja približno 2 leti. 600 do 700 kubikov glin na leto so narudarili na glinišču. Čez zimo so jo pustili na glinišču. Potem so jo pripeljali do deponije na Ljubečni. Večkrat so jo premešali in šele po približno 2 letih je bila mehka, da so jo lahko uporabili. Za posamezne izdelke so se dodajali še aditivi (dodatki), kar je bilo odvisno od tega, kaj glin manjka. Pri tem so morali upoštevati, kakšen bo končni izdelek. Pri klinkerju niso mogli dodajati dodatkov, ker bi povečali poroznost. Bolj je bila glina preprosta, lažje jo je bilo oblikovati. Priprava glin za klinker ploščice je bila popolnoma drugačna kot za opeke. V tistih dveh letih, ki so jih potrebovali za pripravo glin, so jo pripravljali strojno.

Imeti so morali rudarski elaborat in vsa glinišča kultivirana. Najprej zgornjo plast odrineš, glino jemlješ iz odseka, porineš z buldožerjem in pustiš na mestu. Tako glino so s kamioni peljali do Ljubečne. Na Ljubečni so stroji postopno mleli, da je prišlo do čim manjših delcev. Na tekočem

traku so se dodajali aditivi. Ven je prišel čist izdelek. Ko je izdelek prišel iz proizvodnje, je šel za dan ali dva v sušilnico. V sušilnico se je uvajal topel zrak iz peči. Aditive so kupili na trgu. Lahko so dodajali tudi glinopor. S tem so dosegli lažje delo in boljši faktor toplotne izolacije. Glinopor je pomemben pri gradnji zaradi ustrezne toplotne izolacije. Če bi uporabili svežo glino, ne bi bilo izdelka. Sveža glina bi ob sušenju razpadla.

Na začetku razvoja opekarne so ženske opravljale transport opeke in to po 50 ton z rokami na dan. Kasneje so to prevzeli viličarji. Ko so to prevzeli kamioni, se je povečala kapaciteta 8 – 10 petindvajsettonskih vlečnih vozil (šleperjev) na dan. Imeli so velika skladišča. Remonti na liniji proizvodnje so se delali pozimi. Skladiščili so lahko proizvodnjo celega meseca. Skrbeti so morali za ustrezne izdelke. Ko uporabljaš opeko, potrebuješ pri gradnji najprej modul, potem navadni format za oblaganje.

Manj poznana proizvodnja, ki so jo razvili v tem času, je bila tenisit in hlevit. Tenisit je za vrhnji del tal teniškega igrišča. Hlevit so izdelovali za hleve, saj ima kislinsko in izolacijsko lastnost.

V začetku 90. let je bila proizvodnja na vrhuncu. V obratu ena se je delala zidna opeka, v obratu dve pa klinker ploščice. Obrat II je začel delovati leta 1975. Zidna opeka je prenehala delovati v zadnjih letih. Ko so začeli izdelovati klinker ploščice, so postopoma zmanjševali proizvodnjo klasične opeke. Cena klinker ploščic je bila od 10 do 11 mark na m² (5-6 €).

Krožna peč je bila stara peč. Razdeljena je bila na 4 dele. Ogenj je potoval po peči. V peč so naložili opeko z viličarjem v tisti del, kjer ni bilo ognja. Ko je bil izdelek narejen, so ga vzeli iz peči. Tunelska peč je bila novejša. Imela je obliko tunela. V tej peči je ogenj stal, voziček s posušeno opeko pa se je premikal po tunelski peči.

V laboratoriju sta bila zaposlena dva inženirja laboranta. Izvajala sta analizo gline, izdelkov, kasneje pa tudi glazure. Zgradili so filter – čistilno napravo za preprečevanje izhoda škodljivih snovi, predvsem klora in fluora v fazi žganja pri ploščicah.

Za klinker ploščice je bil obratovodja gospod Mirko Bavčar. Za klasično opeko pa gospod Vlado Kuštrin (Krajnc, 2018).

Slika 31: Gospod Marjan Krajnc
(Čepin Tovornik, 2018)

Slika 32: Gospod Marjan Krajnc z nagrado
Gospodarske zbornice Slovenije
(Čepin Tovornik, 2018)

2.8 ČATROVA OPEKARNA V BUKOVŽLAKU

Industrijska opekarna v Bukovžlaku je bila manjša opekarna (Mikola, 2004, str. 28). Njen lastnik je bil gospod Ivan Čater. V lesenem delu je opekarna imela sušilnice »Keller sušilnice«. To so bile hale, dolge 30 do 40 metrov. Opeke so zlagali v dve vrsti po 12 etaž, kjer so se naravno sušile. Spodaj je bila krožna peč, kjer so se opeke žgale. Viličar je vozil opeko v peč in iz nje. Nalagali so ročno. Največkrat so nalagale ženske. Izdelovale so se klasične opeke. Vsi motorji so bili na zaganjače. Strojni mojster je upravljal stroje. Ključavničarji so popravljali stroje. Kvalificirani delavci so ročno nalagali in zlagali opeko. Vzdrževalci pa so proizvodnjo zjutraj spravili v pogon. Industrijska opekarna v Bukovžlaku se je zaprla leta 1982 (Mirnik, 2017).

Slika 33: Čatrova opekarna v Bukovžlaku
(Cencelj, 2017)

Slika 34: Notranjost Čatrove opekarne v Bukovžlaku
(Cencelj, 2017)

2.9 OPIS CIGLARSKEGA TEKMOVANJA

26. julija, na dan svete Ane, se praznuje ciglarski praznik. Največkrat so na ta dan organizirali ciglarsko tekmovanje ali pa samo prikaz izdelave opeke (Brecl, 2017).

Slika 35: Gospod Dani Rezar z ženo
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 36: Pridobljeni pokali g. Danija Rezarja s
ciglarskih tekmovanj
(Čepin Tovornik, 2017)

S tekmovanji so začeli pred 53 leti. Pobudo za tekmovanje so dali gasilci (g. Anton Mirnik). Na začetku so zmagovalci dobili praktične nagrade, sedaj pa imajo priznanja in pokale. Na tekmovanjih je največkrat zmagal g. Dani Rezar, ki je že od svojega 15. leta delal v Tinovi in Nagličevi opekarni na Ljubecni (Rezar, 2017).

Prva pobuda za ciglarsko tekmovanje je bila leta 1938. Leta 1964 pa je bilo uprizorjeno prvo tekmovanje. Potekala so vsako leto do leta 2016. Gospod Dani Rezar se je več let udeleževal tega tekmovanja in tudi zmagoval. Na tekmovanju je sodelovalo več ekip. Ekipa je imela 4 člane. Eden je dan pred tekmovanjem naredil mort, ga pregnetel in ga pripravil za oblikovanje. Boljše kot je bil mort narejen, boljša je bila opeka. Drugi član ekipe je na dan tekmovanja vozil mort na mizo, kjer je tretji član ekipe glino oblikoval v pravilno čim lepšo obliko. Četrty član (»odnaškvar«) pa je odnašal to oblikovano opeko in jo zlagal, da je bila pripravljena za sušenje. Opeka se je sušila okoli 5 – 6 dni, nato se je dala žgati v peč za 3 – 4 dni. Na tekmovanjih se je upoštevalo, kako se je tolklo, kakšen je bil mort, kako se je zložil in kako je bil oblikovan izdelek. Pomembna sta bila tudi čas in količina narejene opeke. Ekipa Danija Rezarja je v 4 urah naredila 1000 opek (Rezar, 2017).

Slika 37: Ciglarsko tekmovanje iz leta 1997
(Čater, 2017)

Slika 38: Ciglarsko tekmovanje iz leta 1997
(Čater, 2017)

Slika 39: Ciglarsko tekmovanje iz leta 1997
(Čater, 2017)

Slika 40: Ciglarsko tekmovanje iz leta 1997
(Čater, 2017)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 VZOREC

Osnova za obdelavo podatkov je 153 anketnih vprašalnikov, in sicer 89 (58 %) so jih izpolnili učenci osnovne šole Ljubečna in 64 (42 %) so jih izpolnili občani Ljubečne.

Opravljenih je bilo tudi 16 intervjujev, in sicer z:

- gospodom Ivanom Breclom,
- gospodom Vidom Hojnikom,
- gospodom Maksom Nagličem,
- gospodom Antonom Mirnikom,
- gospodom Milanom Breclom,
- gospo Anico Lipičnik,
- gospodom Stankom Pešakom,
- gospo Marijo Cvikl,
- gospodom Viktorjem Gabrom,
- gospodom Danijem Rezarjem,
- gospo Romano Štumf,
- gospo Dragico Arčan,
- gospodom Marjanom Krajncem,
- gospodom Alojzom Avžnerjem,
- gospo Marjano Čater in
- gospodom Martinom Grosekom.

3.2 ČAS RAZISKAVE

Anketiranje je potekalo decembra 2017. Anketirani učenci so anketni vprašalnik izpolnili med 14. in 15. decembrom 2017. Anketirani občani pa med 7. in 19. decembrom.

Intervjuji so bili izvedeni:

- 23. 11. 2017 z g. Ivanom Breclom, g. Vidom Hojnikom, g. Maksom Nagličem;
- 2. 12. 2017 z g. Antonom Mirnikom, g. Milanom Breclom, go. Anico Lipičnik, g. Stankom Pešakom, go. Marijo Cvikl;
- 16. 12. 2017 z g. Viktorjem Gabrom, g. Danijem Rezarjem, go. Romano Štumf, go. Dragico Arčan;
- 21. 12. 2017 z g. Marjanom Krajncem, g. Alojzom Avžnerjem, go. Marjano Čater in
- 12. 1. 2018 z g. Martinom Grosekom.

3.3 OBDELAVA PODATKOV

Podatke sva predstavila v odstotkih ter jih prikazala v tabelah in grafih. Pri tem sva uporabljala program Microsoft Office Word in Microsoft Office Excel.

3.4 REZULTATI RAZISKAVE

Na naslednjih straneh so najprej predstavljeni intervjuji in nato podatki, pridobljeni iz anketnega vprašalnika, v tabelah in grafih za vsako vprašanje posebej.

3.4.1 TERENSKO DELO

Za lažje razumevanje tematike sva opravila 16 intervjujev (14 jih sledi v nadaljevanju, 2 pa sta v teoretičnem delu) oz. pogovorov z ljudmi, ki so bili vključeni v opekarstvo, ogledala sva si teren na Ljubečni in okolici ter obiskala g. Friderika Cokana, ki nama je posredoval slikovni material. Vsi intervjuji so bili izvedeni v Krajevni skupnosti Ljubečna (v nadaljevanju tudi KS Ljubečna) in bližnji okolici, razen z g. Marjanom Krajncem, ki sva ga intervjuvala na Srednji zdravstveni šoli Celje. Intervjuji si sledijo po času nastanka.

3.4.1.1 INTERVJU Z GOSPODOM IVANOM BRECLOM

23. novembra 2017 sva si ogledala ciglarski (opekarski) muzej na Ljubečni, ki ga je razkazal g. Ivan Brecl, z namenom, da bi izvedela nekaj več o ciglarskem (opekarskem) muzeju na Ljubečni. Posredoval nama je tudi popis cigonc z vsemi koordinatami, na podlagi katerega je nastal zemljevid.

G. Brecl je razkazal ciglarski muzej, pokazal in razložil slikovni material opekarn, lokacije le-teh, izdelke, ki so se izdelovali v teh opekarnah, in vse orodje, ki so ga pri tem uporabljali. Muzej obiskujejo najavljene skupine ob srečanjih gasilcev, ob občnih zborih in drugače. Povedal je, da sta najstarejši opekarni, ki še stojita, Čatrova (prej Nagličeva) in Hojnikova (prej Mehulova). Verjetno sta približno enako stari. Glede na zgradbo sta bili zgrajeni med leti 1800 do 1820. Samečeva še stoji in so jo želeli pred leti odkupiti, pa je lastnik ni želel prodati. Takrat bi jo neka organizacija iz Celja odkupila in uredila.

Shranjene so še originalne slike Tinovih cigonc iz leta 1929. Na njih se vidi, da so v opekarni delali tudi otroci.

Slika 41: Gasilski dom Ljubečna, v katerem je ciglarski muzej (Čepin Tovornik, 2017)

Slika 42: Tinove cigonce (Čepin Tovornik, 2017)

G. Ivan Brecl je delal v kmečkih opekarnah. Prav tako njegovi starši, tete, strici. Orodje, ki so ga uporabljali pri delu, so kmetje dali narediti mojstru, veliko orodij pa so si naredili tudi sami,

npr. leseni del. Zaslužek je bil dober. Veliko jih je delalo le od aprila do septembra. Opeka se je delala poleti, sušila se je 14 do 21 dni in se nato zlagala v skladovnice. Jeseni so se opeke zlagale v pečnico in se žgale. V opekarnah se je delalo vsak dan, ne glede na to, ali se je takrat opeka uporabljala ali ne. Ko je bila opeka ožgana, se je pečnica odprla in ljudje so hodili po njo. Navadno so prišli z vozovi, traktorji, avtomobili. Prihajali pa so s kozjanskega, celjskega in mariborskega področja. Nesreč pri delu ni bilo, razen kakšnih vbodov na žeblih, ki so bili v deskah. Takrat so bili ljudje v jamah bosí.

Slika 43: Oglad ciglarskega muzeja z g. Ivanom Breclom
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 44: Intervjuvanje g. Ivana Brecla
(Čepin Tovornik, 2017)

Glino so kopali pozimi in za to so bili posebej plačani. Največ so delali moški, in sicer kot izdelovalci zidne opeke, odnašalci in vozniki morta. Pri strešni opeki sta delali dve ženski. Ena je obdelovala, druga pa odnašala opeko. Za to ni bilo potrebne izobrazbe. Glina se je mešala in premetavala. Glina sive barve je kvalitetna. Glina se je kopala pozimi, z njo pa so začeli delati spomladi, saj je čez zimo zamrznila in bila zato boljše kvalitete. Glino so najprej spravili ročno na samokolnico, nato so samokolnico potiskali na mizo, kjer so opeko oblikovali. Samokolnica je bila lesena z lesenimi kolesi. Tisti, ki je mešal glino, je moral vedeti, kdaj je dovolj vode, da ni bilo preveč mehko. Ker so delali strešno in zidno opeko, so imeli še poseben rjav pesek, ki se je kopal pri cerkvi svete Ane na Teharjih. Z njim so posipali model, da se glina ni prijela na model. Mort je predelana glina, ki se premetava s kupa na kup in se mu dodaja voda, in ga z bosimi nogami pretlačijo. Bolj je bila glina pretepena, boljša je bila in se je zato tudi lažje delala opeka. Za strešno opeko so morali še glino najmanj enkrat več premetati, ker je bila potrebna za strešno opeko boljša glina. Nekaj glin se še danes vozi v tovarno Gorenje v Velenju. V večjem delu, kjer so izkopavali glino, danes rastejo drevesa.

Opeka se je sušila najprej na tleh, potem se je po parih dneh zložila v sušilnico tako, da so vsako drugo vzeli (rekli so šrenkanje) ven in jo dali počez, da se je lažje sušila. Ko je bila že bolj suha, so jo zlagali v skladovnice, visoke dober meter, kjer se je še dodatno sušila. Opekarne so bile lesene, pokrite z opeko. Na tleh je bila gladka zemlja, na katero se je zidna opeka zlagala.

Opekarne so se porušile in propadle, ker zaradi pojava industrije opeka ni šla več v prodajo. Ker so bile dotrajane in ker jih niso več vzdrževali, so se začele podirati. Zadnja leta so začeli

zasipavati jame, kjer so kopali glino, tako da so na teh mestih nastale njive in travniki. Nobena opekarna ni zaščiten kot kulturni spomenik. Te, ki še stojijo, bi lahko bile. Sprožiti bi bilo potrebno postopek, da bi jih zaščitili. Sedaj je njihova usoda odvisna od lastnikov, ki jih bodo lahko enkrat podrli.

3.4.1.2 INTERVJU Z GOSPODOM VIDOM HOJNIKOM

Intervju z g. Vidom Hojnikom je bil opravljen 23. novembra 2017 z namenom, da bi si podrobneje ogledala opekarno in izdelovanje opeke. Intervju je bil opravljen v Hojnikovi opekarni v Zadobrovi.

Slika 45: Intervjuvanje g. Vida Hojnika
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 46: Ogled pečnice pri g. Vidu Hojniku
(Čepin Tovornik, 2017)

Hojnikova opekarna je bila postavljena leta 1952. Postavil jo je njegov pradedek. Velikost peči je 64 m². Pot opeke je sušilnica – peč – prodaja. Peč ima pore, kamor se zloži in žge opeka. Glino pripeljejo, zmeljejo in pridelajo v mort. Iz morta se oblikuje opeka. Ta opeka se zлага na tla in se potem suši. Najprej se suši na tleh, potem pa se počasi dviguje v sklade, da se še tam suši. V te sklade piha veter, in tako suši opeko. Po dveh mesecih gre opeka v peč in nato v odvoz. Peč se zakuri v kurišču, ki je spredaj opekarne. Najprej se 50 ur kuri z drvimi, da se počasi osuši. Po 50 urah se peč zgoraj do tri četrtine zapre, potem gre opeka ven samo zadaj. Peč se zapre z opeko. Vratca peči se pri 50 °C zaprejo, ker je potem drugačen način kurjenja. Ko se opeke sušijo, je vse odprto, ko pa se opeke žgejo, pa se odprtina postopoma zapira.

V začetku obratovanja opekarne je v njej delalo več ljudi kot v kasnejših letih. Ekipa mojstrov je najprej v eni opekarni naredila opeko, da se je sušila, in odšla delat k drugi opekarni. Ko se je opeka posušila, so se vrnili k prvi opekarni.

Cena glin je zelo različna. G. Hojnik ima za odkop glin svoje stroje in jo tudi odkoplje. Odkup se plača po kubiku (m³). Glino koplje na ljubečanskem glinokopu. En kos opeke stane 1,30 evra. Ta opeka ima na nacionalni ravni drugačno vrednost, ker je ročno delo. Uporablja se za kmečke peči. Odjemalci, ki jih je dovolj, pridejo po opeko sami. Zaslužek je odvisen od investicije. Promet pa se da izračunati. Proda se, kolikor se naredi.

Slika 47: Sušenje opeke
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 48: Sušenje opeke
(Čepin Tovornik, 2017)

Gradnja opekarnice je bila standardizirana. Arhitektura teh opekarn je prišla nekje iz severne Italije. Naklon strehe je približno 40 °, da gre sneg lažje s strehe. Temperatura peči mora biti od 960 °C do 1000 °C.

Proizvodnje ne povečujejo, gre za tradicionalni postopek, ki ima svoje značilnosti. Pri delu ne uporabljajo zaščitnih sredstev.

Do materiala pridejo na različne načine. Na glinokopu na Ljubečni je več lokacij. Do glinokopa ne moreš priti kar tako. O tem se je treba pogovoriti z lastnikom glinokopa. Lastnik glinokopa je Gorenje keramika. Lahko se dogovorite z nekom, ki dela izkop za kakšno večjo stavbo. To je potrebno plačati. Tako se dobi zaloge za nekaj let.

G. Hojnik v bližnji prihodnosti ne planira turističnih ogledov.

Hojnikova opekarna je propadla kulturna dediščina, kot spomenik pa ni zaščiten. G. Hojnik nima nič proti, če bi se zaščitila kot kulturni spomenik, vendar pa nima nekega posebnega interesa, da bi se to izvedlo.

3.4.1.3 INTERVJU Z GOSPODOM MAK SOM NAGLIČEM

Intervju z g. Maksom Nagličem je bil opravljen zato, ker sva hotela izvedeti nekaj več o Ljubečni in opekarnah. Opravljen pa je bil 23. novembra 2017 v gasilskem domu na Ljubečni.

G. Maks Naglič bo do spomladi 2018 predsednik gasilcev na Ljubečni. Predsednik gasilcev je kar 32 let. Kdo bo njegov naslednik, se točno še ne ve. Želi si pa, da bi bil to nekdo, ki bi veliko vedel o gasilstvu in samem kraju ter o ljudeh in bi pripravljen to vedno deliti z ljudmi. Krajanji so gasilcem izredno naklonjeni. Gasilci jim radi in hitro priskočijo na pomoč, ko jih občani potrebujejo. Tudi podjetje Vigrad rado pomaga gasilcem in tako tudi prebivalcem Ljubečne. Gasilstvo je na Ljubečni aktivno že od leta 1922. Leta 1922 so postavili prvi gasilski dom, ki so

ga podrli leta 1937, drugega pa so postavili leta 1952, ki je precej večji od prvega (PGD, 2012, str. 2).

G. Maks Naglič je delal na ročnih (poljskih) opekarnah. Ko je hodil v šolo, je pred poukom (zgodaj zjutraj) šel v opekarno in najprej prenesel 600-700 opek. Potem se je v jami, kjer se je kopala glina, malo umil in šel v šolo.

Blizu gasilskega doma še stoji Samečeva uta, a ni več cela. Gasilci oz. ljudje bi jo podrli, a lastniki tega ne pustijo.

Svojo opekarno z najboljšo glino za lončarje je imela domačija Vengust.

Zaradi industrijskih opekarn se je Ljubečna začela hitro širiti. Najprej so opustili delo v opekarni Bukovžlak, potem pa še v opekarni Ljubečna. Ob denacionalizaciji so prejšnji lastniki dobili precej zemljišč nazaj, a so jih potem tudi prodajali. Veliko teh zemljišč je odkupilo trgovsko podjetje Tuš. Želeli so zgraditi svoj center in precej hiš. V jami, kjer se je prej kopala glina, so želeli zgraditi tudi halo s hladilnico in sortirnico. Zgradili bi cesto in krožišče, a do tega ni prišlo. Nekateri krajani so se temu uprli.

Glina je bolj siva in boljša, ilovica pa rdeča in slabša. Ilovica leži višje, glina pa nižje pod površjem. Pri služenju vojaškega roka je dobil ozeblino na nogah in je mislil, da se mu to ne bo nikdar popravilo. Ko je delal mort z bosimi nogami, mu je glina ozeblino pozdravila.

Slika 49: Gospod Maks Naglič
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 50: Po končanem intervjuju z g. Maksom Nagličem
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.4 INTERVJU Z GOSPODOM ANTONOM MIRNIKOM

Intervju z g. Antonom Mirnikom sva opravila 2. decembra 2017 na Osnovni šoli Ljubečna. Namen intervjuja je bil pridobiti podatke o šolanju za poklic opekarja in o opekarni v Bukovžlaku.

Na začetku je bil g. Anton Mirnik zaposlen v opekarni v Bukovžlaku, na koncu pa do upokojitve v opekarni Ljubečna. V Bukovžlaku je bila manjša opekarna. Bila je zastarela in so jo zato potem tudi zaprli. V glavnem se je bolj delalo na Ljubečni, ker se je tam opekarna modernizirala. V Bukovžlaku je bila krožna peč, kjer je ogenj krožil, na Ljubečni pa je že bila moderna peč, kjer je ogenj stal na enem mestu in so tunelski vozički potovali skozi ogenj, da se je opeka žgala. V Bukovžlaku je še bila krožna peč, a so se naredili takšni paketi, da je viličar lahko vozil noter in tudi ven. Včasih je to delal v takšni vročini, da se mu je čelada že skoraj topila, tako je bilo vroče. V Bukovžlaku so imeli le en del umetnih sušilnic. Ker so te sušilnice izdelovali v tovarni Keller iz Avstrije, so jih imenovali Keller sušilnice. To so bile dolge hale. Stroj Šiberbina je imela dve deski po 12 etaž in opeka se je nalagala na te deske. To se je vozilo v peč ročno. Dolga je bila 30-40 m. Tako se je opeka lahko naravno sušila.

Pisarne so bile v Bukovžlaku. V lesenem delu so bile sušilnice, pod sušilnicami pa je bila po dolgem postavljena peč. Ko so bile še vse tri opekarne povezane, je bilo zaposlenih okrog 370 ljudi. Ko se je Bukovžlak zaprl, je bilo v obratu 2 zaposlenih okrog 120 ljudi in v klinker proizvodnji še okrog 80. Tako je bilo v proizvodnji zaposlenih približno 200 ljudi. Uprava je imela zaposlenih približno 180-200 ljudi. V samem opekarstvu je bilo zaposlenih okrog 200 ljudi.

Leta 1973 se je vrnil v opekarno in delal v njej 24 let. Najprej je bil pomočnik obratovodje v Bukovžlaku, skoraj 3 leta. Potem je bil obratovodja v kolutarni, kjer so se delali koluti za tovarno Gorenje iz Velenja. Nato je bil od 1980 do 1997 obratovodja v obratu 2. Delavski svet ga je dvakrat kot nekega rešitelja prestavil iz Bukovžlaka v kolutarno. Takrat je naredil še gradbeno šolo v Celju, v katero je hodil 3 leta. Tako je bil edini gradbinec v opekarni. Delavski svet ga je postavil tja, ker se v kolutarni niso spoznali na beton. Ko je ta obrat delal pozitivno, so ga prestavili v obrat 2, kjer je bil obratovodja.

Slika 51: Gospod Anton Mirnik
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 52: Med intervjuvanjem g. Antona Mirnika
(Čepin Tovornik, 2017)

V opekarni ni bilo veliko zaposlenih šolanih delavcev. Je še edini živeči, ki so se učili in bili v Ljubljani slabi dve leti v šoli. Na leto so bili po šest mesecev v Ljubljani v šoli, štiri mesece so bili v proizvodnji, dva meseca pa so bile počitnice. To je bil šolski gradbeni center Ivana Kavčiča na Titovi cesti 98 a v Ljubljani. Ko so se šolali, so živeli v internatu. Enkrat tedensko so hodili

na prakso v Gameljne, kjer je bila poskusna opekarna. Tam so delali vse od glinokopa do celotne proizvodnje. Pridobili so izobrazbo kvalificiran opekar oz. žgalec opeke in strešnikov. Šolanje je bilo samo v Ljubljani. Ker je bilo premalo povpraševanja za ta poklic, se je program ukinil.

Samo v opekarni na Ljubečni so naredili interno izobraževanje, da si postal kvalificiran delavec. V tistem času so lahko delali v opekarni kljub temu, če niso imeli te izobrazbe. Ključavničarji so popravljali stroje, ostali pa so bili nekvalificirani delavci. Kdor je bil bolj izkušen, je bil nadzornik avtomatike, saj je znal delati pri stroju. Da se je pa zjutraj vse spravilo v pogon, so bili za to večinoma odgovorni vzdrževalci. Takrat so bili motorji še na zaganjače, kjer so jih moral počasi zagnati.

Ker je bilo toliko opekarn, so ljudje po službi delali še v ročnih opekarnah, ker je bil to dodatni zaslužek. Sam je tudi delal v opekarni, kjer je delal njegov oče, ki se nahaja blizu današnje stoječe proizvodnje Šumer. Ob štirih zjutraj je šel v opekarno in ročno odnašal opeko.

Delovna mesta v opekarni po vertikali so bila glavni direktor, tehnični direktor, vodja proizvodnje, vodja obrata, izmenovodje. Kasneje se je delovanje še razširilo na laboratorij in tehnologe. Direktor je bil generalni direktor, ki je odgovarjal za vso proizvodnjo. Za sabo je imel tehničnega direktorja, komercialo, računovodstvo, obratovodje, pozneje še TOZD-e, skupne službe. Obratovodja je odgovarjal za obrat, tudi za finančno poslovanje, vso proizvodnjo, delati je moral letne, mesečne, tedenske plane. Imeli so tudi varnostnega inženirja, nabavno službo, skladišče.

Ko je prišlo do krize, se je število kadrov zmanjšalo. Leta 1997 je šel g. Mirnik samovoljno na čakanje, leta 2001 pa se je upokojil. Takrat so ukinili pomočnike obratovodij, izmenovodje pa so morali delati zraven strojev.

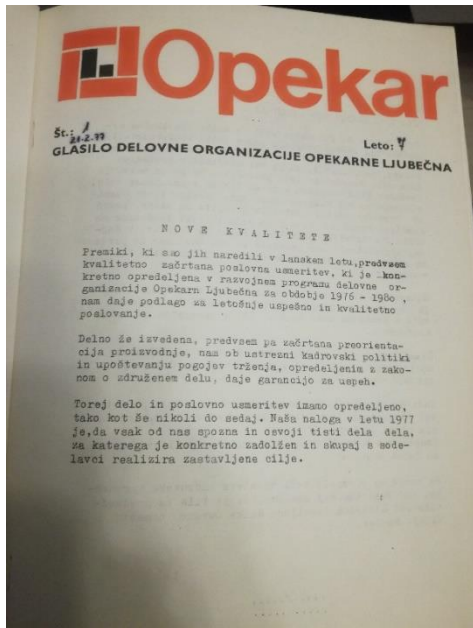
Glavni razlog za propadanje obrti je, ker se je začela moderna gradnja. Ta je večinoma iz betona, siporeksa, čeprav je še vedno opečni del najboljši material za gradnjo.

3.4.1.5 INTERVJU Z GOSPODOM MILANOM BRECLOM

Intervju z g. Milanom Breclom sva opravila 2. decembra 2017 na njegovem domu na Ljubečni z namenom, da bi izvedela nekaj več o glasilu Opekar in knjigi Ljubečna skozi čas.

Ob krajevnem oz. občinskem prazniku so izdali bilten, da so krajane spomnili na zgodovino. V gimnazijskih letih je začel sodelovati z različnimi časopisnimi hišami, pozneje pa tudi med študijem na fakulteti in tudi ko se je zaposlil. Njegovo prvo delovno mesto je bilo v tovarni EMO Celje, kjer je bil dva meseca tudi urednik časopisa Emajlirca, in to v času, ko je bila urednica na porodniškem dopustu. Po nekaj mesecih v tovarni EMO Celje ga je takratni direktor opekarne Ljubečna, g. Stanko Sodin, povabil, če želi priti na Ljubečno. V opekarni na Ljubečni je bil vodja splošnega kadrovskega sektorja. V vsem tem času, ko je delal v opekarni, se je ukvarjal s pisanjem. Veliko je pisal za časopise Delo, Večer, takratno Delavsko enotnost, še prej v času študija pa za revijo Mladina. Ko je prišel na Ljubečno, so bili prva opekarna v Sloveniji, pa tudi v bivši Jugoslaviji, ki so začeli izdajati svoj časopis. To je bilo glasilo Opekar.

Najprej so ga ciklostirali. Ciklostil je bil razmnoževalni stroj na boben, ki se je vrtil. Mazali so ga s tiskarsko barvo. Napisali so matrice. Matrice so se tipkale na pisalnem stroju in razmnoževale na ciklostilu. Na ta način so razmnoževali glasilo Opekar.

Slika 53: Naslovnica časopisa Opekar iz leta 1977
(Cencelj, 2017)

Slika 54: Naslovnica časopisa Opekar iz leta 1990
(Cencelj, 2018)

Opekarna je ogromno pripomogla k razvoju kraja Ljubecna. Seveda takrat kraj ni imel veliko hiš. Ko so imeli kakšne jubileje ali pomembnejše dogodke, je g. Brecl vedno pripravil kakšen bilten ali članek. Tako je napravil tudi glasilo Opekar. Ko so imeli občinski praznik na Ljubecni, so izdali knjigo Ljubecna skozi čas (1986); ko so gasilci imeli svojo obletnico, so izdali bilten Gasilstvo na Ljubecni (ob 90-letnici Ljubecne, 2012). V zadnjem času, ko so prišle štorcklje, so naredili bilten o štorckljah. Podatke je črpal iz različnih intervjujev, veliko materiala pa je dobil iz vsakdanjega življenja. G. Brecl je rad tudi fotografiral.

Slika 55: Prebiranje glasila Opekar
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 56: Prebiranje glasila Opekar
(Čepin Tovornik, 2017)

Glasiło Opekar je začelo izhajati leta 1970 in prenehalo izhajati malo po letu 1990. Shranjenih je nekaj izvodov. Nekaj je še ciklostiranih. Risal je tudi karikature in dolgo pisal aforizme. Glasiło Opekar je seznanjal ljudi z dogodki v kraju, včasih tudi malo, kaj se dogaja drugje po Sloveniji, tudi Jugoslaviji. Zdaj tega v takšni obliki ni več. Krajevna skupnost dvakrat na leto izda biltenček. Članke so pisali tudi njegovi sodelavci (5-6 ljudi) in bili malo honorarno plačani (695 dinarjev).

Slika 57: Gospod Milan Brecl
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 58: Intervjuvanje g. Milana Brecla
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.6 INTERVJU Z GOSPO ANICO LIPIČNIK

Intervju z go. Anico Lipičnik sva opravila 2. decembra 2017 na njenem domu na Ljubečni z namenom pridobiti podatke o njenem delu in delu njenega očeta na opekarni.

Med počitnicami je ga. Anica Lipičnik hodila pomagat v opekarno Bukovžlak. Pomagala je pri sortiranju žgane opeke za fasado. Za fasado se je uporabljala opeka, ki je bila vsa enakomerno žgana in je imela vse vogale. Njen oče je bil pečar, delal pa je na mestu, kjer so iz peči vozili žgano opeko. Kdor je želel, je lahko popoldne pomagal pri zlaganju opeke za fasado. Opeka, ki so jo pripeljali iz peči, je bila vroča, robovi pa so bili ostri. Oče je bil plačan po učinku (cena za 1000 kosov opeke), za fasadno opeko pa se je plačevalo po kosu. Tako je oče za delo, ki ga je opravila ga. Anica Lipičnik, dobil malo več denarja.

Takrat ni bilo rokavic. Oče si je iz starih preluknjanih, premočenih škornjev naredil rokavice. Ko mu je ga. Anica Lipičnik pomagala pri delu, ji je po eni uri kljub rokavicam z dlani začela teči kri in z delom ni mogla nadaljevati.

Na Ljubečni je bila pisarna obrata, ki se ji je reklo obrat Bukovžlak. V njej je ga. Anica Lipičnik v matični knjigi vodila evidenco zaposlenih. Imeli so shranjene tudi vse delovne knjige, opravljal se je obračun osebnih dohodkov in skladiščna služba. Kadar je zamenjala skladiščnika (dopust, bolezen ...), je morala prešteti, koliko opeke je nekdo dobil. Takrat so podjetja Ingrad, Gradis, Remont ... vozila opeko z manjšimi kamioni, kjer jo je bilo lažje šteti. Ko je prišel po opeko voz s konji, je bilo štetje težje.

Pozneje je oblikovala obračunske liste. Na tem listu se je zapisalo ime, priimek delavca, ki je delal, in postavke za navadno, večjo opeko in opeko za fasade. Obratovodja je pisal na obračunski list, ga. Anica Lipičnik pa je vse seštela. Imeli so prvi računski stroj, ki so mu rekli mlinček. Z njim si lahko delil in množil, za seštevanje pa je bil prepočasen, zato so vedno seštevali na listek. Delali so tudi plačilne liste. Plačilna lista se je delala v treh izvodih. En izvod je šel na upravo, en je šel na socialno in en je ostal pri njih. Vse je bilo natančno vodeno. Do upokojitve leta 1990 je delala v računovodstvu.

Navedla je tudi vzroke, zakaj je ta obrt propadla, in sicer, ker nihče ni imel interesa, da bi imel na Ljubečni in v Bukovžlaku opekarno. Na Ljubečni pa je k temu pripomoglo tudi prehitro menjavanje direktorjev.

Slika 59: Med intervjuvanjem ge. Anice Lipičnik
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 60: Po končanem intervjuju z go. Anico Lipičnik
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.7 INTERVJU Z GOSPODOM STANKOM PEŠAKOM

Intervju z g. Stankom Pešakom sva opravila 2. decembra 2017 pri njemu doma na Ljubečni z namenom, da bi izvedela nekaj več o žganju opeke v opekarni.

G. Stanko Pešak je v opekarni začel delati leta 1947, star 17 let. Delo v opekarni je bilo od začetka zelo težko. To je bilo ročno delo. Za žganje opeke so uporabljali premog. Premog so morali po elevatorju dobiti iz glinokopa na površje in ga razvoziti, da se je posušil. Tam so imeli natovorjeno samokolnico težko 110 kg. Z njo si moral voziti okrog, da so jo napolnili s premogom, s katerim si napolnil peč. To je bilo od začetka. Kasneje, leta 1950, je šel za 3 leta k vojakom. Domov je prišel leta 1953. Njegov oče je šel takrat v pokoj, on je šel pa nazaj v opekarno. Ko se je vrnil, so že bili aparati na kompresor, tako da so že takrat imeli malo boljše pogoje dela. Aparate so polnili vsaki 2 uri. Ko je kompresor delal, je loputa nihala, ko je šla v drugo smer, je vrgla premog v peč. To je že bilo malo izboljšanje. Leta 1964 je prišel mazut. Na Ljubečni so ga dobili leta 1964, za Bukovžlak pa misli, da leta 1965. Oboji so imeli Sabojeve aparate. Potem so dobili še plin. Na plin je bilo kurjenje do leta 1974-75. Najprej so imeli krožno peč, kasneje neko drugo, ki je bila zelo šibka, nazadnje pa so imeli tunelsko peč. Tunelska peč je bila enkratna. Imeli so samo enega kurjača. Takrat je delal v sobi, kjer so imeli pult z nadzorno plošč, ki je kazala, kje je kakšna okvara. Vedno je delal samo kot kurjač, vse do leta 1990, ko se je upokojil.

Od leta 1947 do 1950, ko je odšel k vojakom, sta delala samo dva. Delal je skupaj z očetom. Delala sta od 12.⁰⁰ do 24.⁰⁰. Od polnoči do poldne je delal on, poldne do polnoči pa oče. Kasneje so delali že trije in so delali 8 ur. Takrat so delali od 4.⁰⁰ do 12.⁰⁰; od 12.⁰⁰ do 20.⁰⁰ in 20.⁰⁰ do 4. ure zjutraj. Ko so dobili tunelsko peč, so delali od 6. ure zvečer do 6. ure zjutraj (12 ur). Imeli so ruski turnus. Danes se dela 12 ur, potem pa je imel delavec prost ves dan. Ker je imel doma zemljo, je doma lahko tisti dan delal.

Zaslужek je bil enkrat. Kurjači so imeli dober zaslužek. Lahko si dobil posojilo. Vsakega 15. v mesecu je bila plača.

Najprej je bil lastnik te opekarne g. Sodin, a je bila takrat manjša. Opekarno so nacionalizirali in mu jo vzeli, jo razširili in posodobili. Ob denacionalizaciji bi jo dobili nazaj, če bi še živel.

Malice takrat niso imeli. Ker je bil blizu doma, je šel jest domov. Stroji so takrat delali brez njega. Brez njega so lahko delali dve uri. Kasneje ko je bila malica, so imeli kuhinjo s toplo in hladno hrano. Kadar je delal 12 ur, je imel dve malici, zjutraj ob 11. uri in popoldan ob 16. uri.

Vročina v delovnih prostorih je bila poleti od 30 °C do 40 °C. Delo je bilo avtomatsko. Če si bil navajen na delo ni bilo hudo. Velikokrat je sam odpravil okvaro na stroju. Ko pa je prišla tunelska peč je, je bilo več motorjev. Bilo je težje. Bile so elektroomarice in okvare so odpravljali električarji. Najhitreje je odpravil napako starejši električar g. Košir, ki se je na to najbolje spoznal. Na stari opekarni na krožni peči ni bilo tako in tudi na plinski ne. Če ti je ugasnil plin ali če ga ni bilo, si to videl. Kasneje so imeli že generator, da se je delalo naprej. Temperatura se je nastavljala. Žgali so pri 850 °C, 900 °C do 1000 °C in tudi 1100 °C odvisno, kakšna opeka je bila v peči.

Premog se je pridobival iz Pečovnika. Bil je tak kot zdrob, da si ga lahko zmlal. Ni smel biti v kockah. Takrat so peč še ročno polnili in če je bil premog moker, si ogenj gasil. Če je bil premog suh, je bil takoj plamen. Imeli so naprave, ki so pokazale, koliko temperature je v peči. Ko je prišlo do željene temperature, je naprava ugasnila, ko je temperatura padla, se je naprava zopet prižgala. To je bilo vse avtomatsko.

3.4.1.8 INTERVJU Z GOSPO MARIJO CVIKL

Intervju z go. Marijo Cvikl sva opravila 2. decembra 2017 na Ljubečni z namenom, da bi ugotovila, kakšno je bilo delo na industrijski opekarni na Ljubečni. Gospa Marija Cvikl nama je razkazala prostore v industrijski opekarni na Ljubečni, ki že vidno propadajo.

G. Stanka Sodina je prosila za stanovanje in tako ga je dobila. Ker je bila doma huda revščina je že zelo mlada začela delati. V opekarni je začela delati leta 1967. Tam je delala je 25 let. V opekarni je delala od 12 do 16 ur na dan. Z delom je začela ob 5. uri zjutraj. Njeno delo je bilo zlaganje opeke. Opeko je nalagala, jo prelagala na višje, da se je opeka odpeljala do sušilnice. Tam so jo drugi dajali v sušilnico, kjer se je sušila. Imeli so posebne »šalčke«, ki so imele leseni del, na katerega so položili lesene deske, da se je opeka posušila. Ko se je opeka posušila, so drugi delali naprej. Delala je tudi v kolutarni. Stala je v vodi, ker je z vodo, ki je tekla iz cevi, prala kolute. Za kolute so potrebovali žlindro in cement. Ko je šla nalagat žlindro in cement so

se ji škornji predrli in so bili vedno mokri. Dobili so rokavice, a ker je bila opeka ostra, so se rokavice takoj strgale. Popravljala jih je tako, da si je v rokavice všila stare kose (flike). Čevlji so imeli kovinsko zaščito, da opeka ni padla na prste in jih poškodovala. Za nove rokavice in čevlje je poskrbela opekarna.

Ker je bilo delo naporno, so ji popustili živci, zbolela pa je tudi na ledvicah. Leta 1969 je pri razlaganju kolotov padla iz avta. Nanjo je padlo ogromno lesenih palet. 6 tednov je bila v komi s prelomljeno čeljustjo, zlomljenimi rebri, udarcem v hrbtenico in hudim pretresom možganov. Na glavi je imela več operacij. Zaradi te nesreče je dobila tumor na glavi. Po nesreči je delala v kuhinji in čistila pisarne.

Vsak, ki je prelagal opeko, je sam preložil od 5000 do 7000 kosov. Odvisno je bilo od tega, koliko časa se je delalo. Delalo se je od 8 do 12 ur. Nalagalo se je toliko časa, da je bilo vozilo polno in je lahko odpeljalo. Manjših opek je šlo na avto še več, in sicer ročno od 12.000 do 20.000 kosov. Kasneje so začeli opeko zlagati na palete. Te palete z opeko je viličar naložil na avto. Na avto je šlo 12000 opek. Paletina je bil prostor, kjer so z vozičkov na palete zlagali opeko.

Izdelovali so različne debeline opek. Razlika med porolitom 5, 6 in 8 je bila v debelini. Porolit 5 je bila ozka opeka, porolit 6 je bila malo bolj široka, porolit 8 pa še bolj široka. Vse pa so bile votle. Kdor je želel imeti v notranjosti tanjšo steno, jo je lahko delal s porolitom. Potem je dodal notranjo prevleko, ki je samo za notranjost.

Monta 12 in 16 je bila stropna opeka. Če se je delala manjša stavba, so uporabili stropno opeko monta 12 oz. odvisno je bilo tudi od tega, kako debelo so želeli imeti ploščo. Monta 16 (stropna opeka) se je uporabljala za večje stavbe. Delali so tudi kolute za pralne stroje.

Slika 61: Intervjuvanje ge. Marije Cvikl
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 62: Z go. Marijo Cvikl pred vhomom v Sodinovo
opekarno na Ljubečni
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.9 INTERVJU Z GOSPODOM VIKTORJEM GABROM

Intervju z g. Viktorjem Gabrom sva opravila 16. decembra 2017 pri njemu doma na Ljubečni z namenom, da bi izvedela, koliko opekarn je bilo na Ljubečni in okolici.

Kmečke (ročne ali tudi poljske) opekarne okrog leta 1950 so bile Štancerjeva (Kosova), Breška (Rezarjeva), Juteršekova, Martenčeva (Špesova), Krepenova (Vengustova), Jesenekova, Žerišekova (Mastnakova), Šumerjeva, Nagličeva, Mehulova (Hojnikova, Pešečeva).

Ko je bil g. Viktor Gaber star 7-8 let so nekatere opekarne še stale, a niso bile več aktivne: Štancerjeva, Breška, Juteršekova, Martenčeva. To so bila domača imena. Pri Martenčevi se pišejo Špes, pri Breški se pišejo Rezar.

Delo v ročnih opekarnah je bilo fizično zelo naporno. Peč je bila velika kot polovica hiše. Ročne opekarne na Ljubečni so propadle, ko so se začele graditi strojne. Propadanje se je začelo postopoma. Trajalo je nekje 20 let.

V industrijskih opekarnah so imeli ljudje boljšo plačo in bili so tudi zavarovani. Delo je bilo tudi lažje. Bilo je bolj mehanizirano. Izkopavanje glin je bilo strojno. Gline iz jam so vozili z vagončki. Stroju (mašina), ki je vozil te vagončke, so rekli šiberbina. Vagončke so vozili po tirih. Naenkrat so peljali 8-10 vagončkov zemlje (glin) in jo strojno obdelovali. Zaradi mehanizacije je bilo delo lažje in tudi veliko več se je naredilo. Tudi za pripravo glin so uporabljali stroje in valje, da so vse premešali, premečkali. Strojne opekarne so zmešale glino pod pritiskom.

G. Viktor Gaber je bil eno sezono voznik. Takrat je bil star 16-17 let. Da se je lotil tega dela, ga je prisililo finančno stanje družine. Delal je na Vovkovi (zdaj Čatrovi) opekarni. Za izdelavo zidne opeke so bili potrebni trije delavci. Kot najmlajši je s samokolnico (šajtrgo) vozil glino iz jam po fosnih (deskah) približno 20-30 m ali več gor na mizo, kamor jo je stresel. V eni samokolnici je peljal glin za približno 30-40 zidnih opek (zidakov). Gline za Vovkovo opekarno so črpali iz jame, oddaljene 30-40 m.

Tudi, če so imeli lastniki kmetijo, so bili povezani z opekarstvom. Ti so imeli najete delavce, da so delali zanje. Takšni sta bili družini Breški in Juteršek. Oni sami niso delali v opekarni, a so imeli domačine, ki so izdelovali opeke.

Opeka se je dobro prodajala, saj se je veliko gradilo. Ko pa so se pojavile tovarne, je proizvodnja upadala. Tovarne so imele cenejšo opeko. Pojavila se je konkurenca. Cene niso bile več konkurenčne. Strojne opekarne so zmešale glino pod pritiskom.

V eni pečnici je bilo približno 15000-20000 opek, toliko, da so naredili v enem žganju za eno hišo opek.

V času druge svetovne vojne so Nemci Ljubečno poimenovali Ziegeldorf (Cigldorf) bei Cilli (Ljubečna pri Celju). Ne spominja pa se, da bi imela Ljubečna pred vojno kakšno drugo ime. Misli, da je bila Ljubečna.

V opekarnah so delali tudi umetnine, peteline in palčke iz glin, ki so jih tudi žgali. Zdaj teh palčkov in petelinov ne delajo več.

Mesečno plačo oz. dohodek so sproti porabili za hrano. Mogoče nekaj za obleko. Nekaj zaslužka je bilo. To delo ni bilo najbolje plačano. Zavarovanja takrat ni bilo. Njegova mama je

več let delala v ročnih opekarnah, zlasti v času sezone, in sicer 4-5 mesecev na leto. Njegova mama je potem dobila kmečko pokojnino.

Mladina se zanima bolj za novejši stvari, za zgodovino ne. Vprašanje je, kakšno bo ustno izročilo, koliko bodo sploh vedeli o tem, kaj se je dogajalo pred leti.

Slika 63: Gospod Viktor Gaber
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 64: Intervjuvanje g. Viktorja Gabra
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.10 INTERVJU Z GOSPO ROMANO ŠTUMF

Intervju z go. Romano Štumf sva opravila 16. decembra 2017 pri njej doma v Leskovcu zato, ker sva hotela izvedeti nekaj več o Štumfovi opekarni.

Štumfova opekarna je imela uto in pečnico. Oče jo je zgradil nekje leta 1945. Mislili so, da bodo lahko od tega živeli, a ni šlo. Imeli so eno veliko jamo in manjše jame. Vse to so zdaj zasuli z materialom, ki so ga dobili, če se je kje, kaj delalo, in s peskom tako sanirali zemljo. Zadnja pečnica se je delala približno leta 1972. Njen oče je vstajal ob treh zjutraj in šel naredit mort. To pomeni, da je nakopal glino, jo zmešal z vodo in jo z nogami potlačil, da se je to povezalo in je nastala prava masa za opeko. Čez jamo je imel postavljene deske, da je lahko glino z leseno samokolnico z lesenimi kolesi pripeljal direktno na mizo. Pri izdelavi je bilo pomembno, da si bil hiter, da ni prišlo vmes veliko zraka in da je bila opeka kvalitetno narejena. Tega ni znal vsak. Kdor je to delal, je bil spoštovan in cenjen. Po navadi je ena ženska odnašala oblikovano surovo opeko, in to tako, da je pri tem tekla, da je lahko dohajala tistega, ki je delal opeko. Od petih do osmih zjutraj se je naredilo od 2000 do 4000 opek. Opeka se je 2-3 dni sušila. Potem se je šrenkalo, kar pomeni, da se je vsaka druga opeka zlagala čez, s čimer se je omogočilo zračenje, da se je opeka čim prej posušila. Sušila se je 14 dni do največ en mesec, odvisno od vremena. Potem se je delalo kupe opek. Najprej so bile opeke na tleh, da si lahko šel vmes. Potem so se zlagale v višino 1,5 m, kjer so se sušile v kupu. Posušeno opeko so dali v pečnico. Tega dela ni znal vsak. Moral jo je pravilno naložiti, da se je pravilno žgala. Tista opeka, ki je bila bolj pri kurišču je bila bolj zapečena, zato se je včasih reklo, da je dvakrat žgana in veliko bolj močna. Bila je trdna, sivo črna in neuničljiva. Žgalo se je 3 dni in 3 noči. Peč je imela tri kurišča, ki so bila samo na eni strani. Čez pečnico je bil rov – tunel, kjer se je kurilo precej globoko, kjer se je toplota razširjala do vrha. Ob rovih za kurjenje je bila opeka najbolj žgana in zato temno rdeče barve. Ta opeka je bila najbolj cenjena, imela je najvišjo ceno, uporabljala

pa se je za dimnike. Kurili so na drva, nekaj drv so imeli svojih, nekaj opeke pa so menjali za drva in živino. Opeko so prodajali na Pohorje in bližnjo okolico. Na sezono so naložili dve pečnici. Prvo spomladi, drugo pozno poleti. V pečnico je šlo 18000 – 20000 opek. Delati so začeli ob treh zjutraj. Delalo se je 4 do 5 »rund«, da je bila opeka čim prej narejena in s tem enako suha, da je lahko šla skupaj v pečnico.

Štumfova opekarna ni bila zaščitena, da bi preprečevala dostop živali, zato je lahko maček ali pes imel dostop do opeke, v katero je naredil odtis in jo tako uničil v času, ko se je naredila in še ni bila suha.

Kdor je kuril ponoči, ni bil nikoli sam. Ob sebi je imel sorodnike in prijatelje. Z njim so se poveselili, ga malo pili in v rovu pekli kokoši. Otroci so v žerjavici pekli krompir in koruzo.

Štumfovo opekarno so deloma podrli leta 1988, leta 1990 pa so jo dokončno podrli.

Slika 65: Po intervjuju z go. Romano Štumf in njeno sestro
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 66: Ogled terena, kjer je stala Štumfova opekarna
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.11 INTERVJU Z GOSPO DRAGICO ARČAN

Intervju z go. Dragico Arčan sva opravila 16. decembra 2017 v Šmiklavžu. Namen intervjuja je bil, da pridobiva čim več informacij o izdelavi strešne in zidne opeke.

Za strešno opeko je delo potekalo tako: V uti je bila nizka miza. Tam se je glina z leseno samokolnico pripeljala na mizo. Z železom (pirajzlom) je vso glino delavec še enkrat pre sekal, da jo je lahko lepo izoblikoval. Glino je bilo potrebno obdelati, da je bila brez grud. Če je bila v njej gruda, jo je bilo treba dati stran. Pod deskami so bile police in tja se je na roke znosila glina, ena delavka je delala, ena je odnašala. Opeka se je dala na deskice. Tista, ki jo je delala, jo je morala izoblikovati in zgladiti, druga pa jo je morala zavihati in narediti kljun, z vodo oblikovati in nesti na police. Za strešno opeko je bila kvota (trifa) 900 kosov strešnih opek na dan. Kvota ali trifa pomeni, da je moralo biti narejenih 900 strešnih opek. Najprej se je na policah malo posušila in kasneje naložila pred steber, da se je opeka do konca posušila ter bila pripravljena za žganje v pečnici (peči).

Ko so delavke končale v eni opekarni, so šle delat k drugi. Od mize se je lahko naenkrat neslo dve strešni opeki, zidno pa le eno. Plačevalo se je vsako soboto. Plačevalo se je od kvote (900 kosov strešna opeka, 1000 kosov zidna opeka). Vse opekarne so se držale teh kvot. Strešna opeka se je delala počasneje.

Ročna izdelana opeka je bila štirikrat manjša od industrijske. V glavnem so imeli lastniki le eno ročno opekarno. Več ročnih opekarn so imeli le Juterški. Vsa ročna opeka se je prodajala v Sloveniji.

Gline pri zidni opeki ni bilo treba toliko obdelovati. Pri zidni opeki ni bilo tako pomembno, če se je v njej naredila kakšna gruda. Glino je delavec pripeljal z leseno samokolnico po lesenih deskah, kjer je bila narejena tirnica. Samokolnica je imela obroč. Eden je delal glino, drugi jo je vozil, tretji je z modulom delal opeko in jo potisnil odnašalcu. Par dni se je pustilo, da je malo posušilo, potem pa se je šrenkalo. Vsaka druga opeka se je vzela ven in dala višje gor, da je bil prehod za zrak, da se je bolj sušilo. To se je nekaj časa sušilo, potem so jo pa zopet zložili med stebre, da se je popolnoma posušila in bila pripravljena za pečnico. Opeko se je žgalo 3 dni, 2 dneva počasi, da se je počasi sušilo, en dan in eno noč pa bolj močno. Nalagalo se je spredaj, kjer se je naredil »velb« (krožno zložena opeka). Tam se je žgalo. S peskom, ki so ga uporabljali na modulih, so včasih na vrhu potrosili, da je bilo bolj zaprto in se je opeka počasneje ohlajala.

Slika 67: Gospa Dragica Arčan
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 68: Po intervjuju z go. Dragico Arčan
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.12 INTERVJU Z GOSPODOM ALOJZOM AVŽNERJEM

Intervju z g. Alojzom Avžnerjem sva opravila 21. decembra 2017 na njegovem domu v Žepini z namenom, da bi izvedela več o obdelavi gline in nekaj več o času, ko je delal kot vodja obrata 1 v opekarni Ljubečna.

Obratovodja na Ljubečni je bil 10 let. Takrat je bil samo en obrat, ki ga je tudi vodil. To je bil obrat I. V njem se je izdelovala opeka in koluti. Nadzoroval je okrog 120 delavcev. Število delavcev je bilo različno, ker je bilo nekaj delavcev sezonskih, dokler niso imeli sušilnice. Leta 1941 je g. Gologranc, inženir strojništva, naredil plan oz. načrt, da se je naredila predelava gline. Iz jame so jo kopali in dvignili z bagrom. Pripeljali so jo z majhno dizellokomotivo. Ko je

bila glina na površju, se je jama zasipala. Dve veliki kolesi sta zemljo predelala, jo porinili skozi rešetke, da je bila predelana. Potem je prišla v aparat z valji. Tam je bil agregat, ki jo je porinil ven, kjer se je opeka rezala in šla v Keller sušilnice. Imeli so Keller vozičke, da se je opeka nalagala nanje. Z električnim strojem (šiberbino) se je opeka peljala. Ob poti so bili kozolčki, kjer so bile Keller sušilnice. To je bil nemški Keller (sušilni) sistem. Vozili so jo noter, da se je sušila, in suho z druge strani ven in v peč. Takrat je bila krožna peč. V začetku se je še kurilo na premog, kasneje na mazut. Naredili so sušilnico in kurili na mazut, da se je opeka sušila v komori in žgala v peči. Delali so preizkuse, tako da so z vrha vbrizgavali v krožno peč mazut. Ogenj je šel okrog. Pred ognjem se je vlagala suha opeka, zadaj pa se je žgana vozila ven. Glina je z vrha prišla v agregat. Tisti, ki je izdeloval opeko, je porival opeko ven, kjer je bil (italijanski) stroj, ki je opeko rezal. To surovo opeko se je ročno zlagalo na deske. Te deske se je ročno dvignilo in ročno odpeljalo v sušilnico (Keller sušilnico). To je bila zidna opeka.

Če so delali normalen format, so delali porolit, modul (različnih dimenzij). Spredaj na agregatu je bila odprtina, kamor je prišla opeka, ki so jo valji predelali. V agregatu je bil polž, ki je grabil in porival opeko. Tam je bil pa modul, ki so mu rekli ustnik, skozi katerega se je porivala opeka, kakšno si želel delati. Capuletijev stroj je rezal dolžino opeke. Dalo se je nastaviti na razne dolžine, ki so jih delali.

Novi opekarni, ki so jo začeli graditi, so rekli obrat II. Celotna tehnologija obrata II je bila italijanska. Imeli so umetne sušilce, ki jih je delala tovarna Klima Celje. Projektant za umetne sušilce je bil direktor tovarne Klima Celje.

Najprej je delal na Ljubečni, kasneje v kmetijskem kombinatu Žalec. Ko je bil na Ljubečni, ga je poklical direktor opekarnice in ga prosil, da bi prišel v opekarno za obratovodjo. Ko je svojemu direktorju povedal, da bo pustil službo in šel v opekarno, mu ta tega ni pustil in je moral tam ostati. Iz kmetijskega kombinata Žalec je šel v opekarno na Ljubečno. Ko je dal tu odpoved direktorju, ni želel povedati, kam odhaja, da mu tega ne bi kako preprečil. Takrat so ljudi za delo iskali.

V Sloveniji ni bilo šole za opekarniške mojstre. Šolo je delal v Sremskih Karlovcih. Tam so se izobraževali tudi direktorji. Obratovodje so se lahko šolali dopisno, tako da so hodili tja delat izpite. Tisti, ki pa niso imeli takih funkcij (funkcija direktorja, obratovodja), so morali biti tam v internatu. Izobraževanje je trajalo 3 leta, kamor je delavca napotil delodajalec, ko je že delal, in je kril tudi stroške šolanja. Literaturo za učenje je dobil in hodil tja samo na izpite. To šolo je moral narediti po zakonu. Delal je tudi izpit iz kemije, fizike in matematike (pisni in ustni del). V to šolo so hodili le tisti, ki so delali v opekarnah in v kamnosekih. Na izpite se je vozil z vlakom. Po navadi je bil v Sremskih Karlovcih nekaj dni, da je opravil več izpitov naenkrat. Spal je v hotelu, ki ga je plačal delodajalec. Ko je delal izpit iz fizike, ga prvič ni naredil. To ga je zelo potrlo in mu vzelo vso voljo. Naslednjič je izpit naredil.

V opekarni so najraje imeli ljudi iz okoliša. Veliko delavcev je bilo Albancev s Kosova in Bošnjakov, ki so bili pridni ter dobri delavci in so radi delali. Z njimi je imel probleme le takrat, ko so šli domov na dopust, ker se niso vrnili pravi čas. Čez dva dni je že dobil telegram, da so zboleli ali da je hudo zbolel nekdo od njegovih družinskih članov in se zato ne morejo vrniti v roku. Da bi se izognil temu problemu, jih je sklical in jim razložil, da so sami odvisni drug od drugega. Razporejeni so bili na dela, ki jih niso smeli zapustiti, dokler ni prišel delavec, ki ga je

zamenjal. To je pomenilo, da drugi delavec ni mogel na dopust, če delavca ni bilo nazaj. Tako so vsi prihajali nazaj na delo in drug drugemu omogočili, da je lahko šel drugi delavec domov na dopust. Želel je imeti disciplino pri delu. Delo se je moralo začeti točno. Ko so delali protiuteži za Gorenje Velenje, so bili plačani po kosih (po učinku). Vsak je hitel, da jih je naredil čim več. Protiuteži pa je bilo treba strogo kontrolirati, jih vlagati, da pralni stroj ne bi skakal. Delavci nikoli niso vedeli, kdaj bo prišel v kontrolo. Večkrat je prišel tudi sredi noči.

V opekarni je delalo 6 do 7 % ljudi iz bivše Jugoslavije. Ko so na Ljubečni delali novo opekarno (obrat II), je sodeloval pri nabavi novih strojev. Le-te so kupili v Italiji. Na opekarni je delal do leta 1990.

Slika 69: Po intervjuju z g. Alojzom Avžnerjem
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 70: Opeka
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.13 INTERVJU Z GOSPO MARJANO ČATER

Intervju z go. Marjano Čater sva opravila 21. decembra 2017 v Zadobrovi pri njej doma z namenom pridobiti podatke o delu na Čatrovi opekarni.

Čatrova opekarna v Leskovcu obstaja okrog 150 let. Najprej se je imenovala Vovkova (takrat je tam živela teta njenega očeta Franca Nagliča). Kasneje je za to opekarno živel njen oče Franc Naglič. Sedaj je to Čatrova opekarna, katere lastnik je sedaj sin gospe Marjane Čater.

Vse se je delalo ročno. Preden si opeko prodal, si moral petkrat preložiti eno in isto opeko. Opeka se izdeluje tako, da pozimi nakoplješ pravo sivo glino. Pozimi se je s podobnim orodjem, kot je motika, samo, da je v štirioglati obliki, ročno kopalo 5 ur na dan 2 do 3 mesece. To je bila priprava gline za poletje. Glina je morala dobro zamrzniti. Če so naredili prevelike kupe, so jih morali še enkrat premetati. Delati se je začelo po 15. maju (odvisno od vremena), obdelovali pa so jo do septembra.

Od maja do septembra je izdelava opeke potekala tako, da si moral za vsakih tisoč opek vsak dan ponovno trikrat predelati glino. Ko si jo trikrat premetal, je izgledala kot kruh. Nastala je masa. Nato so jo vozili do posebne mize in gor na mizo. To delo je opravljala ekipa štirih delavcev. Najslabše je bilo, če so zamujali na delo. Če je kdo zamudil, je delo obstalo, saj so bili odvisni drug od drugega. Če je kdo zamujal, je bila kazen ta, da so delavca odpustili. Tisoč

kosov se je delalo 8 ur. S samokolnico (to so bile posebne lesene samokolnice z lesenimi kolesi) so pripeljali glino na posebno mizo. Pot do posebne mize je bila dolga 1000 m. Tam so jo stresli. Imeli so posebne modele, da so lahko oblikovali opeko.

Prva oseba je delala opeko in jo poslala na drugo stran mize. Druga oseba jo je odnesla na določeno mesto. Tretja oseba jo je pripeljala na določeno mesto. Četrta oseba je že pripravljala glino, da se je lahko delalo. Peta oseba jo je morala od prejšnjega dneva oblikovati in jo nanositi na prostor, da se je sušila. Od tam se je opeka še trikrat preložila. Morala je biti popolnoma bela. Če si jo prijel in vrgel na tla, se ni smela razbiti. Nekvalitetna opeka se ni prodala. Ko delaš opeko, je težka 5 kg, ko je narejena pa je težka 3 kg.

Ko je ga. Marjana Čater delala skupaj z g. Danijem Rezarjem, ki je delal opeko, sta vedno naredila v petih urah 1000 kosov kvalitetne opeke. Nihče drug jih ni naredil hitreje.

Imeli so pečnico, v kateri se je žgalo 13000 opek. Peč so kurili tri dni in noči, da so prišli do 1.200 °C. Prvi in drugi dan je še kar šlo. Tretji dan je bilo že težje. Imeli so tri odprtine, v katere so morali nenehno dajati drva. V treh dneh so za žganje opeke porabili 8 klafter drv. Ena klaftera je 4 m v dolžino krat 1 m v višino in 1 m v širino. Morali so zelo delati. Iz njihove opeke so delali peči za opekarno na Ljubečni. V začetku se je njihova opeka uporabljala za zidanje, nato pa za krušne peči. Opeko lahko tudi zbrusiš in jo imaš po tleh za talne obloge.

Imajo manjši gozd, drva pa so tudi kupovali v Šmarju pri Jelšah in Šentjurju. Včasih so drva vozili s konji in vozovi. Sami so jih ročno nalagali, vozili domov, razlagali in zložili. Drva so morala biti vedno na zalogi, da so bila dovolj suha.

Delavci so pri delu z opeko dobili kmečki predpasnik in malico. Obuvali so se sami, ker so sami najbolje vedeli, kako najlažje stojijo, saj so v takem položaju stali 8 ur.

Če hočeš vajencu pokazati, kako se dela opeka, morata delati skupaj, da se pri delu izmenjujeta (eno opeko jaz, eno vajenec), da ga vedno spremljaš in mu sproti daješ navodila. Vajenec se za to delo izuči v enem mesecu. Če pa ima voljo, pa lahko tudi v enem tednu. Znanje in izkušnje o izdelovanju opeke so šle iz roda v rod.

Ročne (poljske) opekarne so zgrajene samo iz lesa in iz domače izdelane strešne opeke. Prava pečnica pa je bila izdelana iz domače opeke. To je bilo povsod enako.

Obrt je propadla, ker ni delavcev in ker je to težko delo. Če je treba vse kupiti, je strošek prevelik in prinaša izgubo. Opekarne so najbolj delale nekje od leta 1965 do približno 20 let nazaj.

Opeka se je prodajala samo po Sloveniji, ker je več niso zmogli narediti, čeprav so veliko povpraševanja imeli tudi iz tujine. Zadnjo opeko so naredili v avgustu, da se je do novembra posušila na zraku.

Čatrova opekarna ne deluje več. Zaprli so jo zaradi njenega in moževega slabega zdravja. Mladina, ki se je tega naučila in njima tudi pomagala, pa sama zdaj tega ne dela več, ker ni časa. Opekarne pa ne bodo prodali.

Slika 71: Po intervjuju z go. Marjano Čater
(Čepin Tovornik, 2017)

Slika 72: Peč iz ploščic
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.1.14 INTERVJU Z GOSPODOM MARTINOM GROSEKOM

12. 1. 2018 sva opravila zadnji intervju. Opravila sva ga z g. Martinom Grosek, ravnateljem OŠ Ljubečna. Izvedela sva več o propadanju opekarstva in dobila tudi stare fotografije in popise lokacij poljskih opekarn iz leta 1959 (priloga 3) in ob 100-letnici OŠ Ljubečna.

Prinesel nama je kar nekaj starih fotografij, da so lahko prikazane v tej raziskovalni nalogi. Delal je v obeh industrijskih opekarnah. Na Ljubečni je delal klinker ploščice in modul. Delal je med počitnicami kot počitniško delo.

Oktobra 2008 je na Ljubečni bilo konec industrijskih opekarn in njihove proizvodnje. S propadom opekarstva je v kraju skoraj izumrla tudi gostilniška dejavnost in prevoznitvo. Zdaj o tem ni nobenih video posnetkov, spominkov ... Če bi lastnik dovolil, da se obnovi Samečeva opekarna, bi jo obnovili, saj so jo bili pred leti pripravljene obnoviti, da bi jo lahko pokazali znanamcem.

Ljudje v Sloveniji še vedno povezujejo Ljubečno z opekarstvom.

Slika 73: Slika Šumerjeve ute, ki je v Osnovni šoli
Ljubečna, Cokan, 1980
(Čepin Tovornik, 2017)

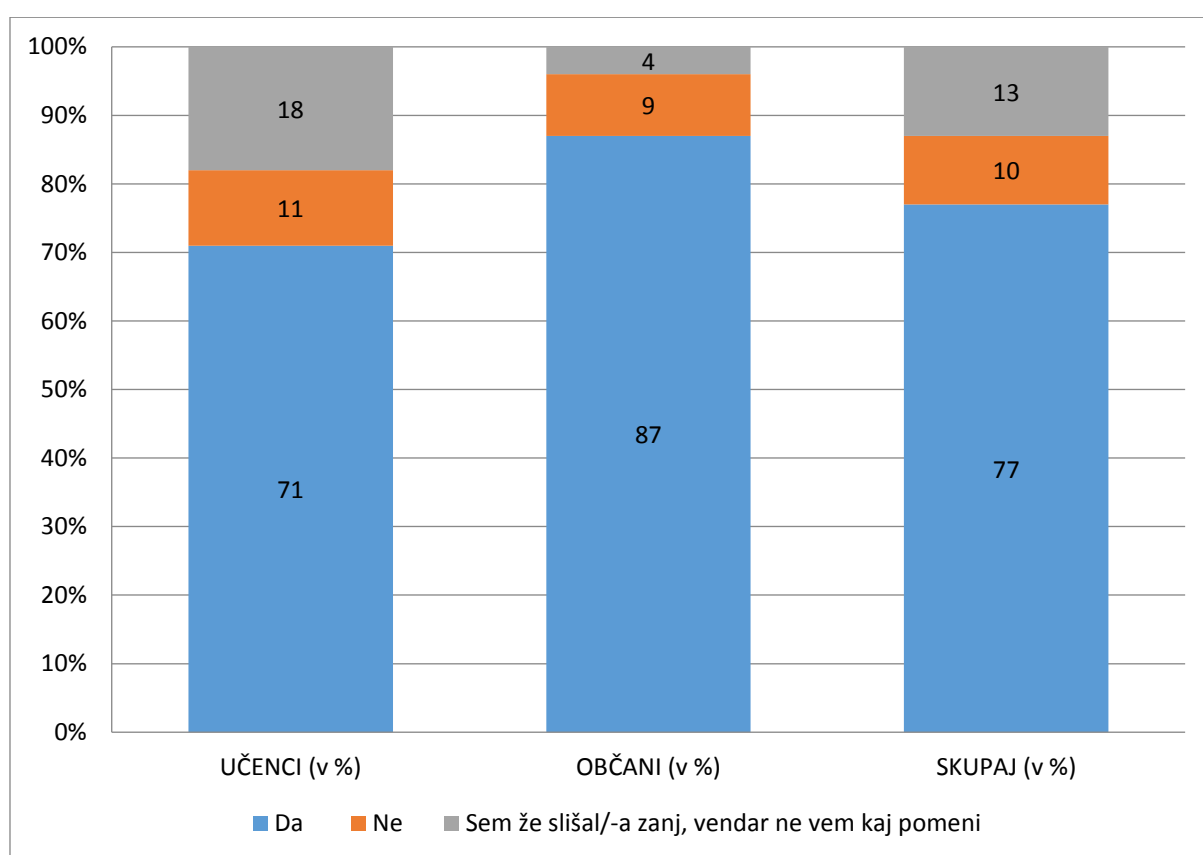
Slika 74: Propad Vengustove (Krepenove) gostilne
(Čepin Tovornik, 2017)

3.4.2 REZULTATI VPRAŠANJ IZ ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

1. Ali poznate izraz opekarna?

Tabela 1: Ali poznate izraz opekarna?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Da	71	87	77
Ne	11	9	10
Sem že slišal/-a zanj, vendar ne vem kaj pomeni	18	4	13

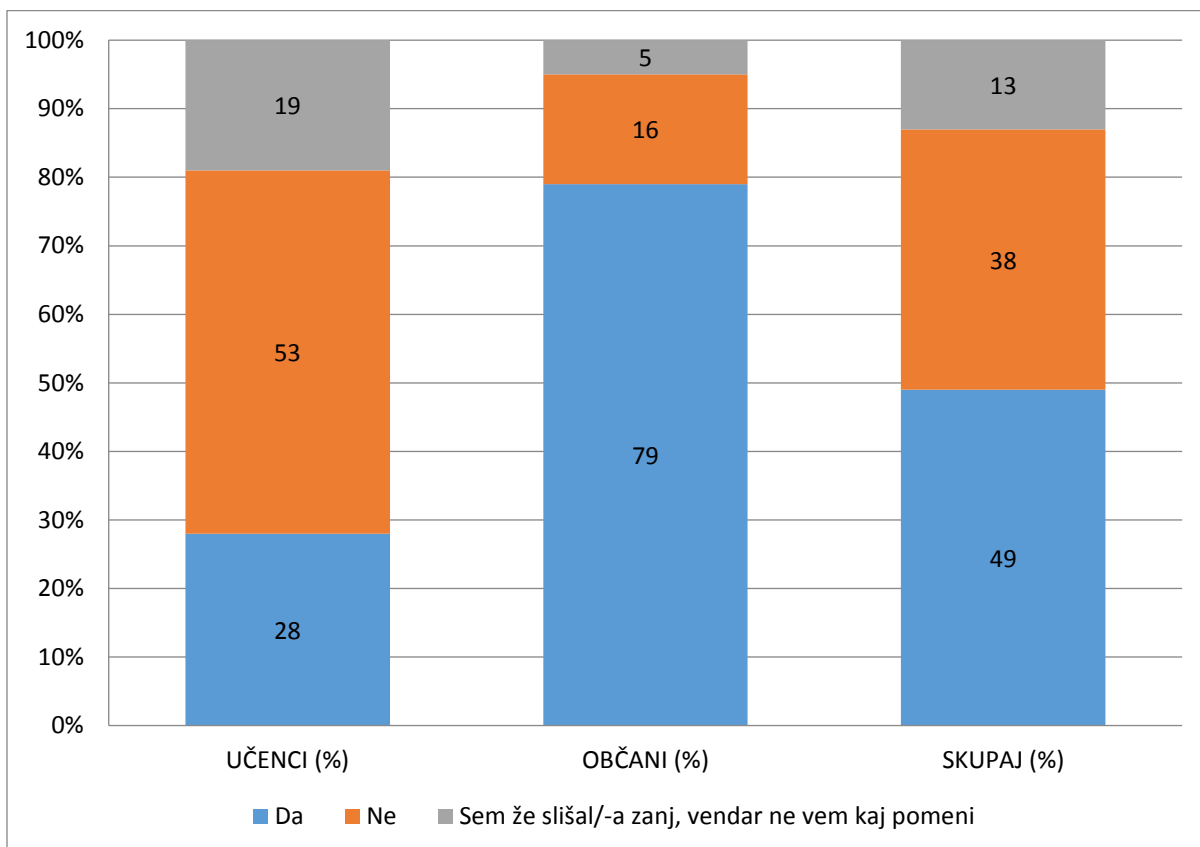
Graf 1: Ali poznate izraz opekarna?

77 % anketiranih oseb pozna izraz opekarna, med njimi več občanov. 10 % anketiranih oseb ne pozna izraza opekarna, med njimi več učencev. 13 % anketiranih oseb pa je že slišalo za izraz opekarna, vendar ne vedo, kaj pomeni, med njimi več učencev.

2. Ali poznate izraz cigonca?

Tabela 2: Ali poznate izraz cigonca?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Da	28	79	49
Ne	53	16	38
Sem že slišal/-a zanj, vendar ne vem kaj pomeni	19	5	13

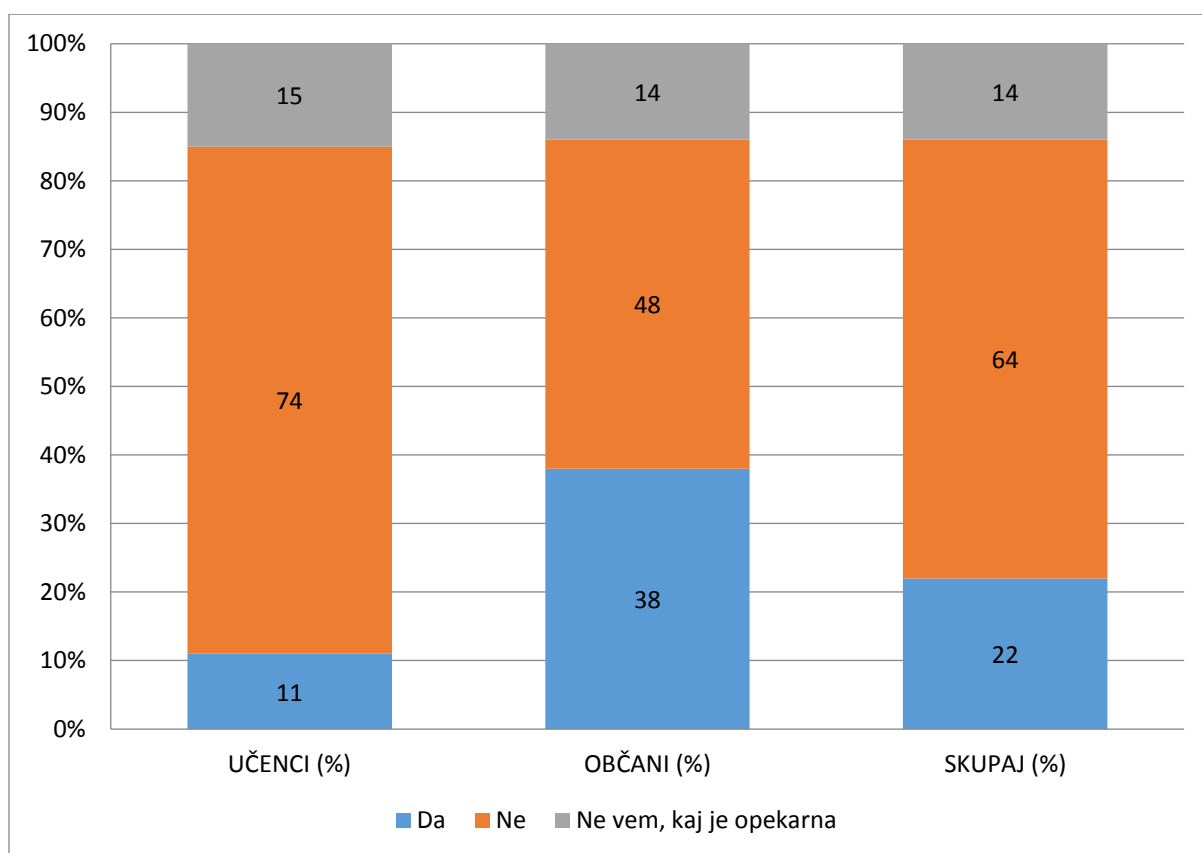
Graf 2: Ali poznate izraz cigonca?

49 % anketiranih oseb pozna izraz cigonca, ki pomeni poljska oziroma ročna opekarna, med njimi več občanov, 38 % pa izraza cigonca ne pozna, med njimi je več učencev. 13 % anketiranih oseb pa je že slišalo za izraz cigonca, vendar ne vedo, kaj to pomeni, več takšnih je učencev.

3. Bi znali imenovati vsaj štiri opekarne, ki so stale na Ljubečni in/ali v bližnji okolici?

Tabela 3: Bi znali imenovati vsaj štiri opekarne, ki so stale na Ljubečni in/ali v bližnji okolici?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Da	11	38	22
Ne	74	48	64
Ne vem, kaj je opekarna	15	14	14

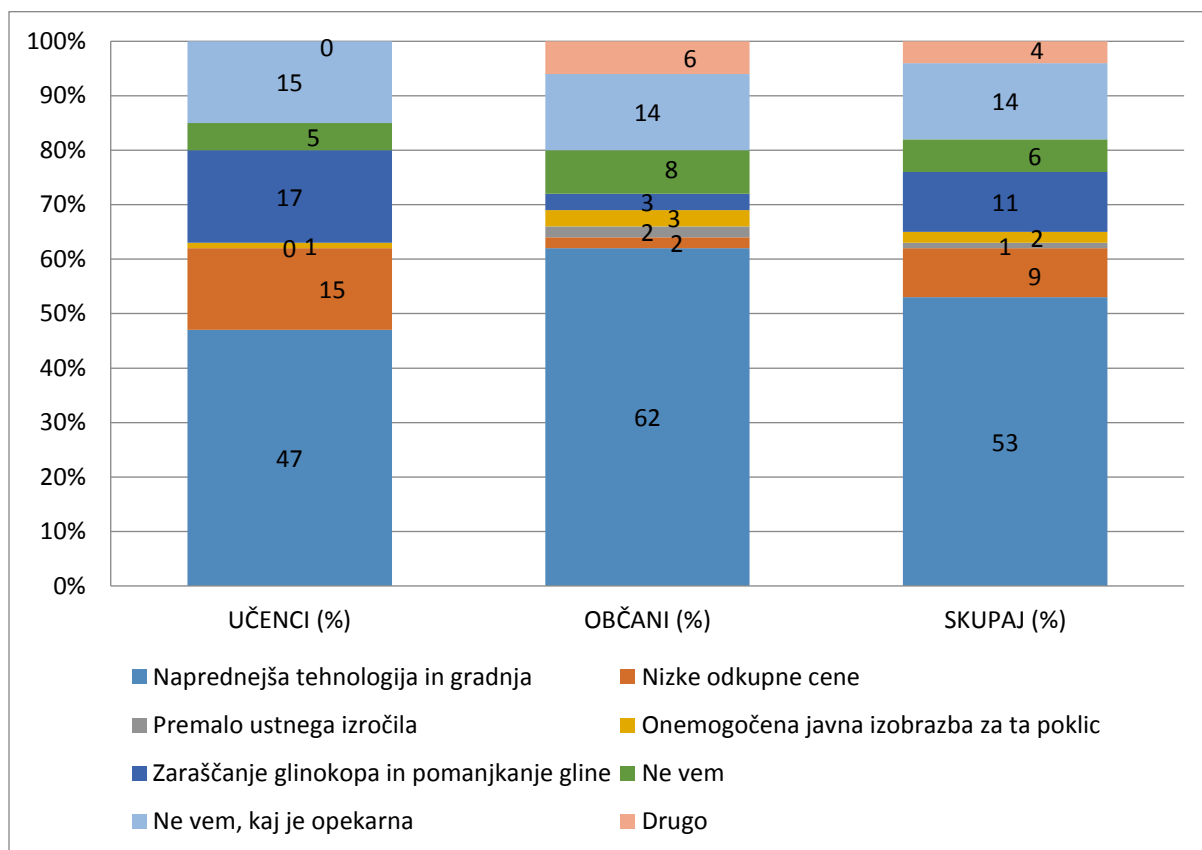
Graf 3: Bi znali imenovati vsaj štiri opekarne, ki so stale na Ljubečni in/ali v bližnji okolici?

22 % anketiranih oseb zna imenovati vsaj 4 opekarne, ki so stale na Ljubečni in/ali v bližnji okolici, med njimi je več takšnih med občani, ki so napisali, da so to Hojnikova (prej Mehulova), Čatrova, Šumerjeva, Tinova, Štumfova, Jesenekova, Krepenova, Juteršekova, Sodinova in Koštomajeva. Anketirani učenci pa so napisali, da so to Šumerjeva, Jesenekova, Hojnikova, Štumfova, Sodinova, Samečeva in Čatrova. 64 % anketiranih oseb ne zna imenovati vsaj štirih opekarn, ki so stale na Ljubečni in/ali v bližnji okolici, med njimi je več učencev. 14 % anketiranih oseb pa ne ve, kaj so opekarne, med njimi je več učencev.

4. Kaj menite, da je glavni vzrok za propad opekarn na Ljubečni in v bližnji okolici?

Tabela 4: Kaj menite, da je glavni vzrok za propad opekarn na Ljubečni in v bližnji okolici?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Naprednejša tehnologija in gradnja	47	62	53
Nizke odkupne cene	15	2	9
Premalo ustnega izročila	0	2	1
Onemogočena javna izobrazba za ta poklic	1	3	2
Zaraščanje glinokopa in pomanjkanje gline	17	3	11
Ne vem	5	8	6
Ne vem, kaj je opekarna	15	14	14
Drugo	0	6	4

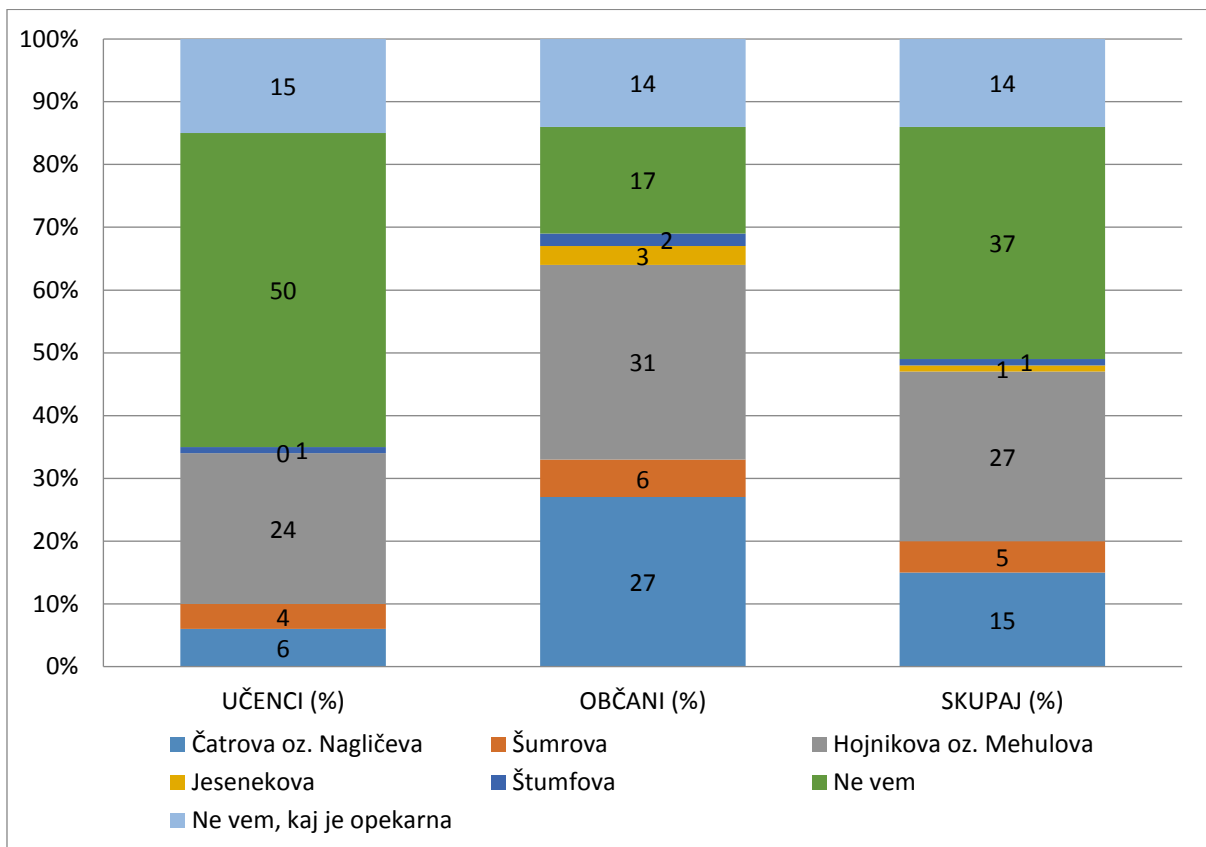
Graf 4: Kaj menite, da je glavni vzrok za propad opekarn na Ljubečni in v bližnji okolici?

53 % anketiranih oseb meni, da je glavni vzrok za propad opekarn na Ljubečni in v bližnji okolici naprednejša tehnologija, 11 %, da je vzrok zaraščanje glinokopa in pomanjkanje gline in 9 % nizke odkupne cene. Pod drugo (6 %) pa so anketirani občani napisali, da je za to dejavnost premalo interesa in da so za to krivi tudi interesi zadnjega direktorja.

5. Katera je trenutno edina delujoča opekarna na območju krajevne skupnosti Ljubečna?

Tabela 5: Katera je trenutno edina delujoča opekarna na območju krajevne skupnosti Ljubečna?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Čatrova oz. Nagličeva	6	27	15
Šumrova	4	6	5
Hojnikova oz. Mehulova	24	31	27
Jesenekova	0	3	1
Štumfova	1	2	1
Ne vem	50	17	37
Ne vem, kaj je opekarna	15	14	14

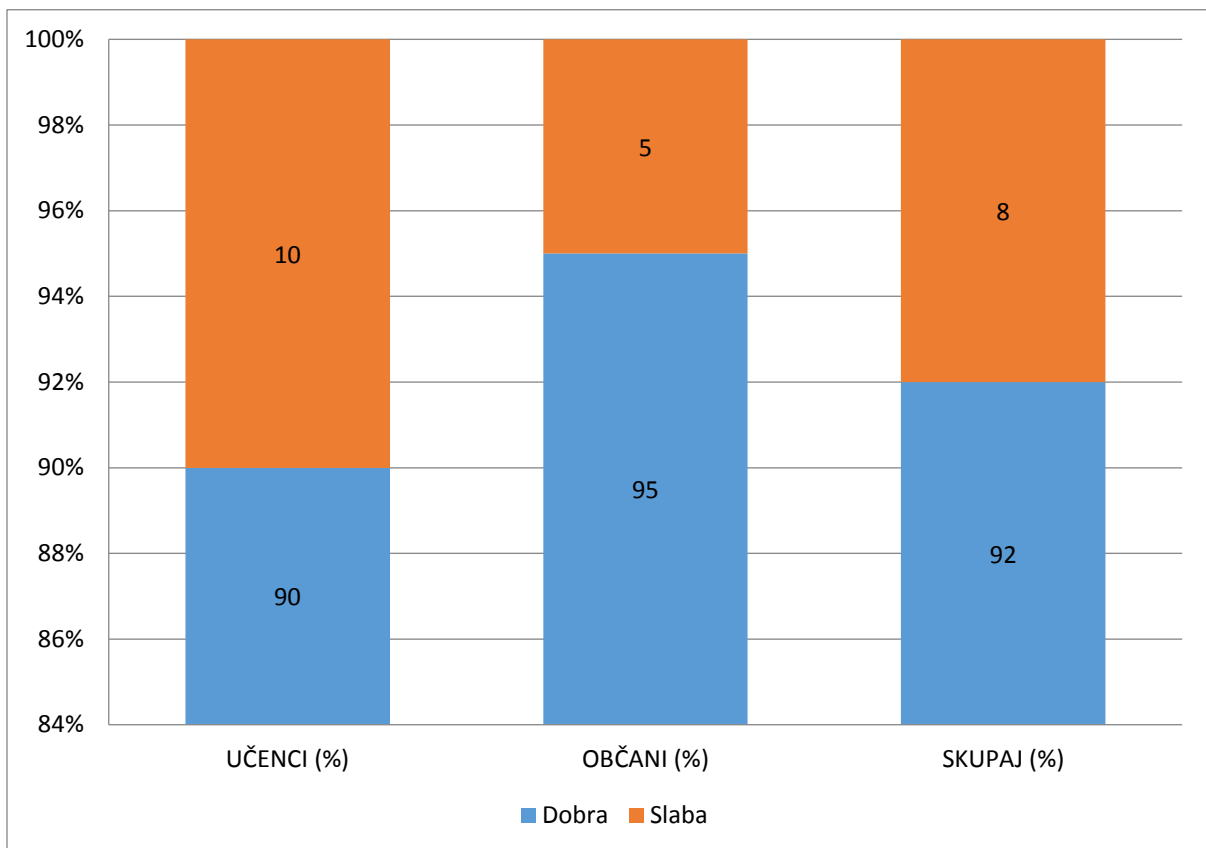
Graf 5: Katera je trenutno edina delujoča opekarna na območju krajevne skupnosti Ljubečna?

27 % anketiranih oseb ve, da je trenutno edina delujoča opekarna na območju krajevne skupnosti Ljubečna Hojnikova oz. Mehulova, med njimi več občanov. 37 % anketiranih pa med ponujenimi odgovori ne ve o trenutno edino delujoči opekarni, med njimi je polovica anketiranih učencev.

6. Kakšna se vam zdi ideja, da bi obudili obrt opekarstva, predvsem za turistične namene?

Tabela 6: Kakšna se vam zdi ideja, da bi obudili obrt opekarstva, predvsem za turistične namene?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Dobra	90	95	92
Slaba	10	5	8

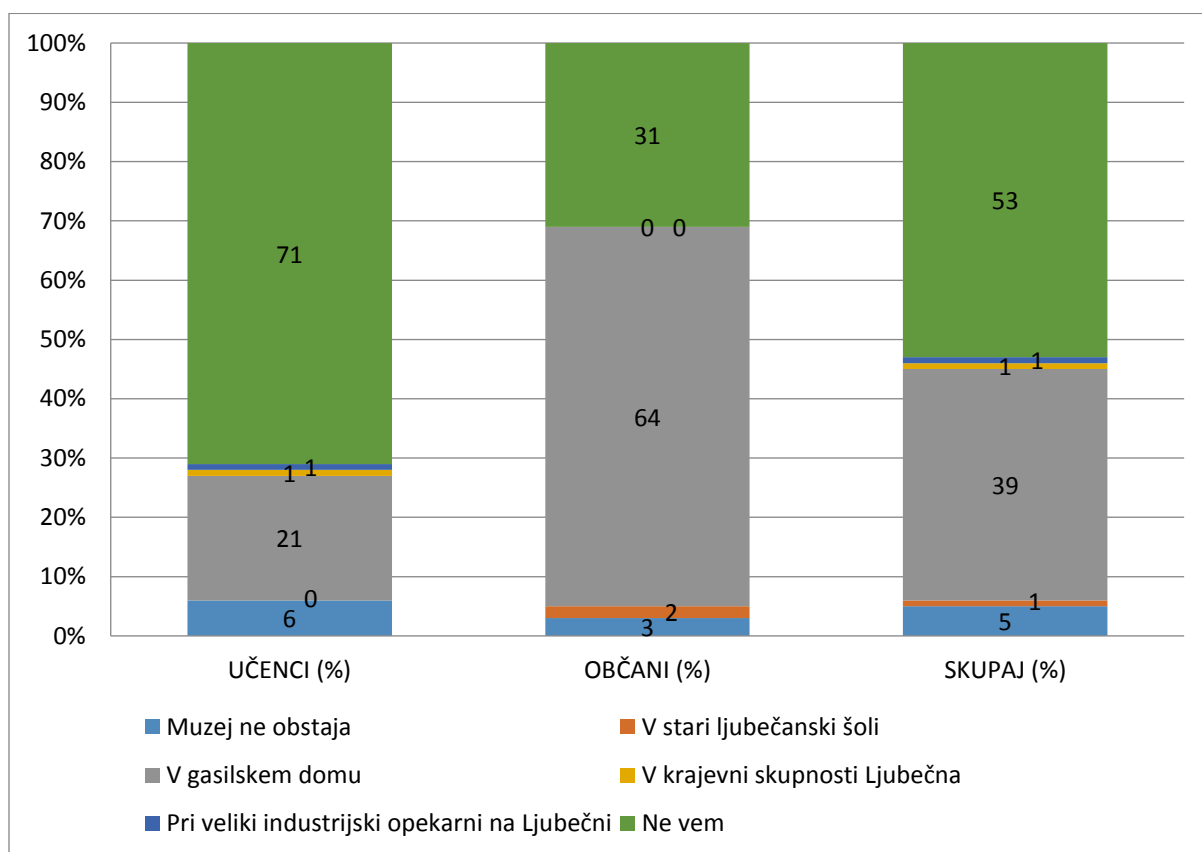
Graf 6: Kakšna se vam zdi ideja, da bi obudili obrt opekarstva, predvsem za turistične namene?

92 % anketiranim osebam se zdi ideja, da bi obudili obrt opekarstva, predvsem za turistične namene, dobra, med njimi je več občanov, 8 % pa se zdi takšna ideja slaba, med njimi je več učencev.

7. Kje na Ljubečni je ciglarski muzej?

Tabela 7: Kje na Ljubečni je ciglarski muzej?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Muzej ne obstaja	6	3	5
V stari ljubečanski šoli	0	2	1
V gasilskem domu	21	64	39
V krajevni skupnosti Ljubečna	1	0	1
Pri veliki industrijski opekarni na Ljubečni	1	0	1
Ne vem	71	31	53

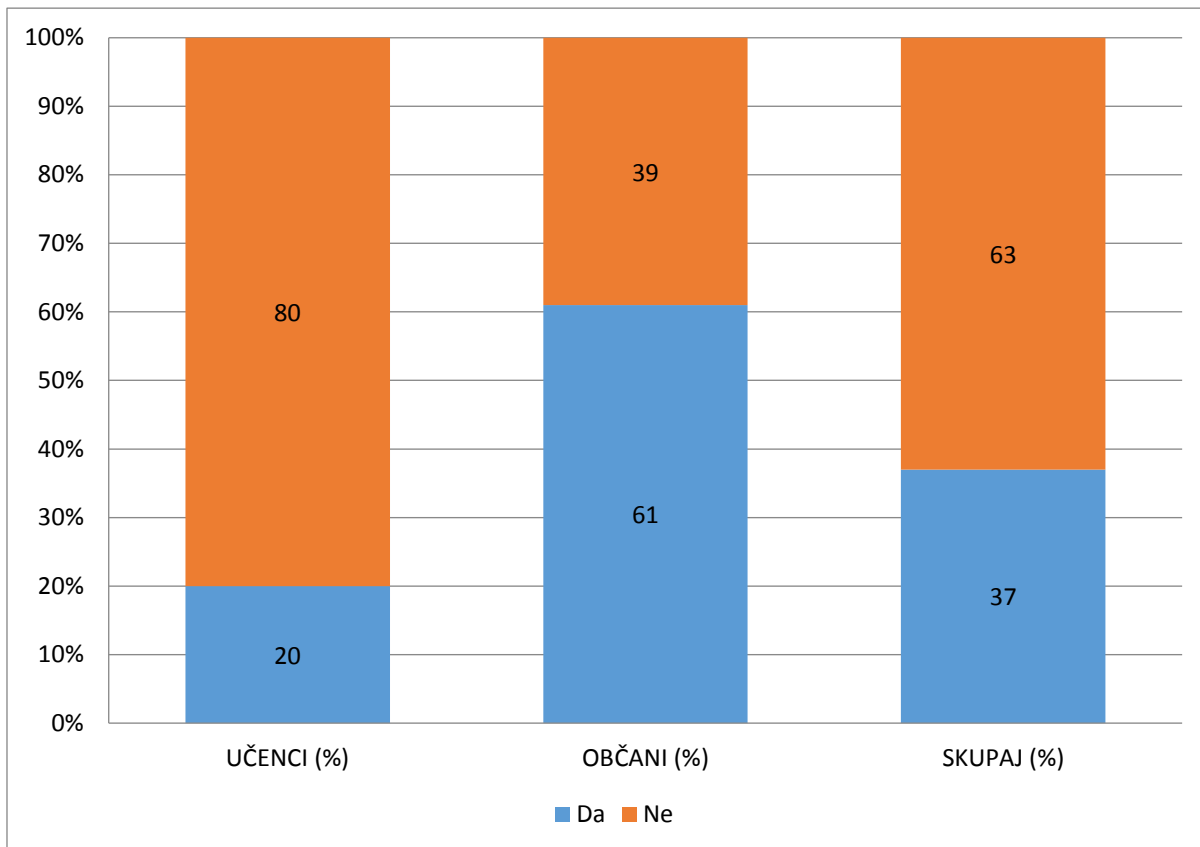
Graf 7: Kje na Ljubečni je ciglarski muzej?

53 % anketiranih oseb ne ve, kje je na Ljubečni ciglarski muzej, več takšnih je učencev. 39 % anketiranih oseb med katerimi je več občanov, pa so pravilno odgovorili, da je muzej v gasilskem domu.

8. Ali ste si že ogledali ciglarski muzej?

Tabela 8: Ali ste si že ogledali ciglarski muzej?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Da	20	61	37
Ne	80	39	63

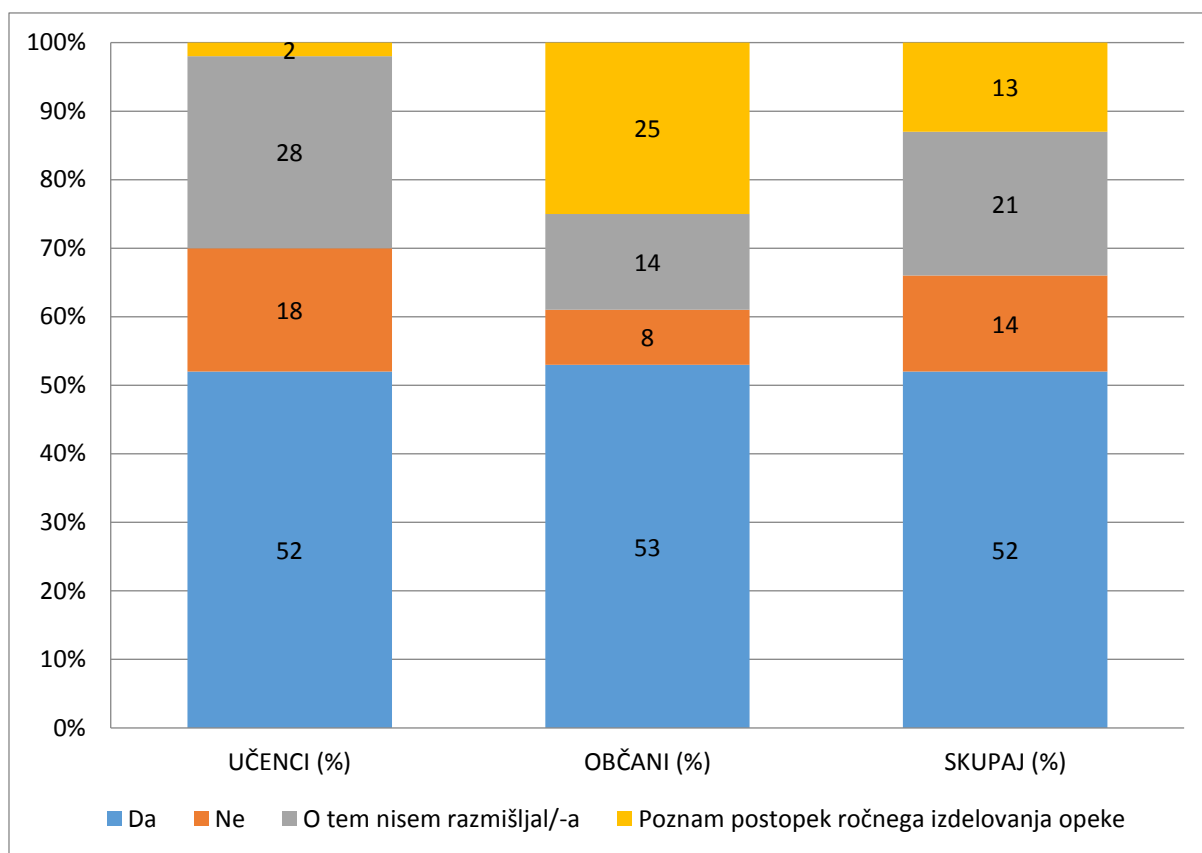
Graf 8: Ali ste si že ogledali ciglarski muzej?

37 % anketiranih oseb si je že ogledalo ciglarski muzej, med njimi več občanov.

9. Bi si želeli ogledati postopek ročnega izdelovanja opeke?

Tabela 9: Bi si želeli ogledati postopek ročnega izdelovanja opeke?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Da	52	53	52
Ne	18	8	14
O tem nisem razmišljal/-a	28	14	21
Poznam postopek ročnega izdelovanja opeke	2	25	13

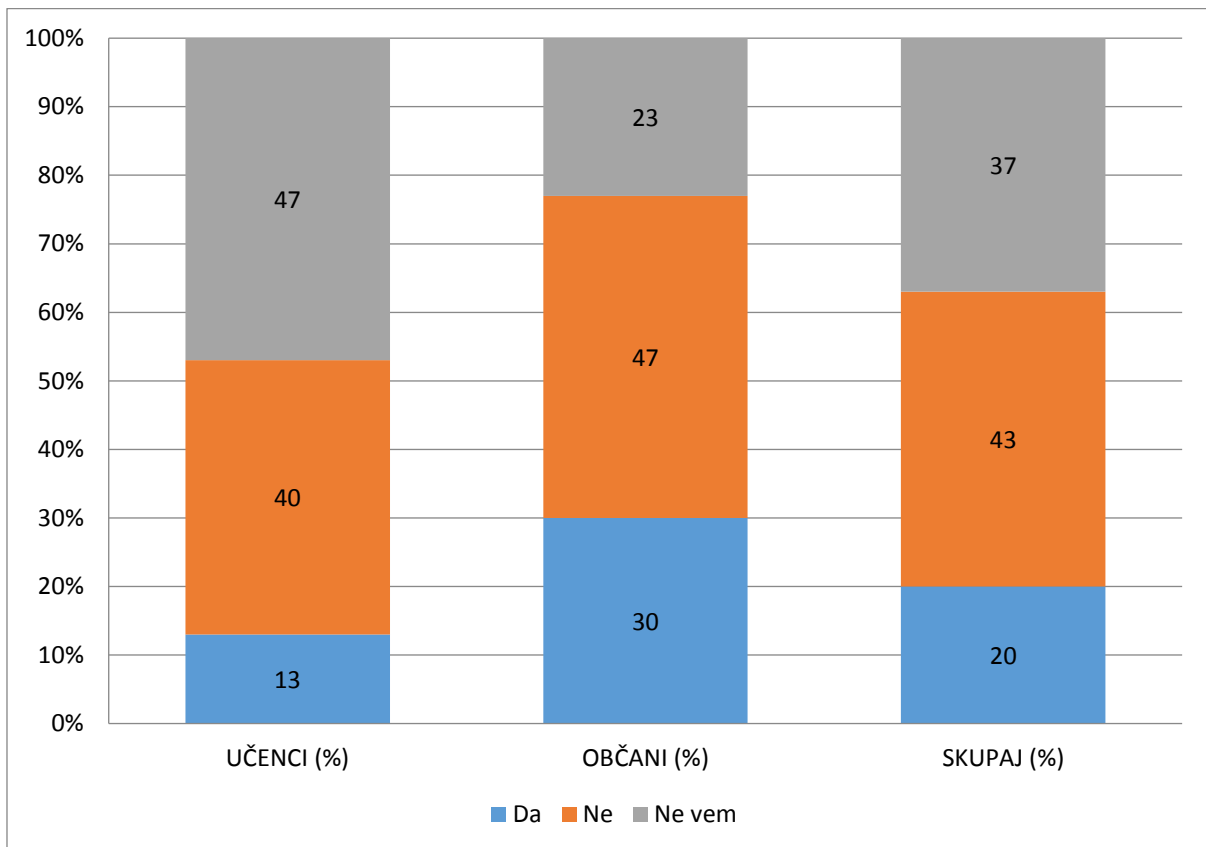
Graf 9: Bi si želeli ogledati postopek ročnega izdelovanja opeke?

52 % anketiranih oseb bi si želelo ogledati postopek ročnega izdelovanja opeke, med njimi so bolj zainteresirani občani, medtem ko 14 % oseb to ne zanima, več med učenci, 21 % pa jih o tem ni razmišljalo, med njimi je več učencev.

10. Bi znali iz gline izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih?

Tabela 10: Bi znali iz gline izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Da	13	30	20
Ne	40	47	43
Ne vem	47	23	37

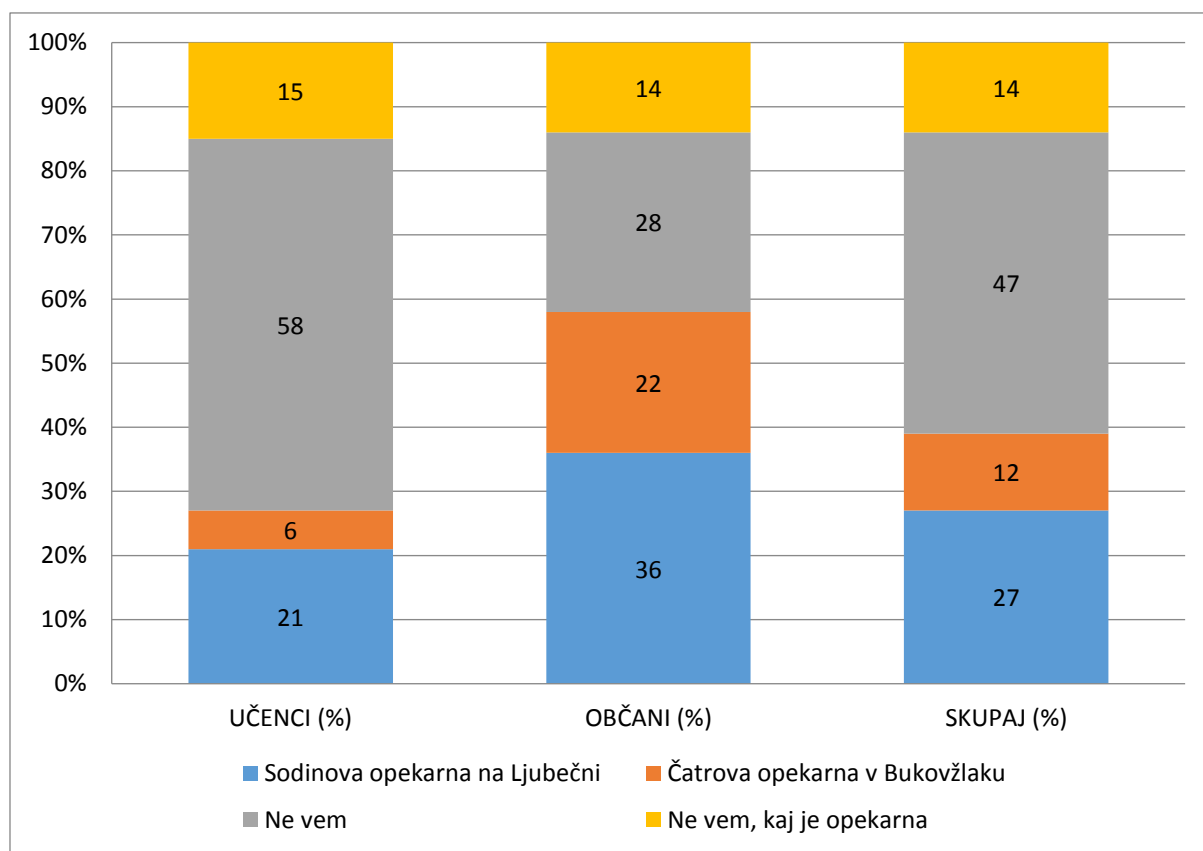
Graf 10: Bi znali iz gline izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih?

Petina anketiranih oseb bi znalo iz gline izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih, med njimi več občanov, 43 % tega ne bi znali, 37 % anketiranih oseb pa ne ve, ali bi znali iz gline izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih, med njimi je več učencev.

11. Katera izmed spodaj naštetih opekarn je starejša?

Tabela 11: Katera izmed spodaj naštetih opekarn je najstarejša?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Sodinova opekarna na Ljubečni	21	36	27
Čatrova opekarna v Bukovžlaku	6	22	12
Ne vem	58	28	47
Ne vem, kaj je opekarna	15	14	14

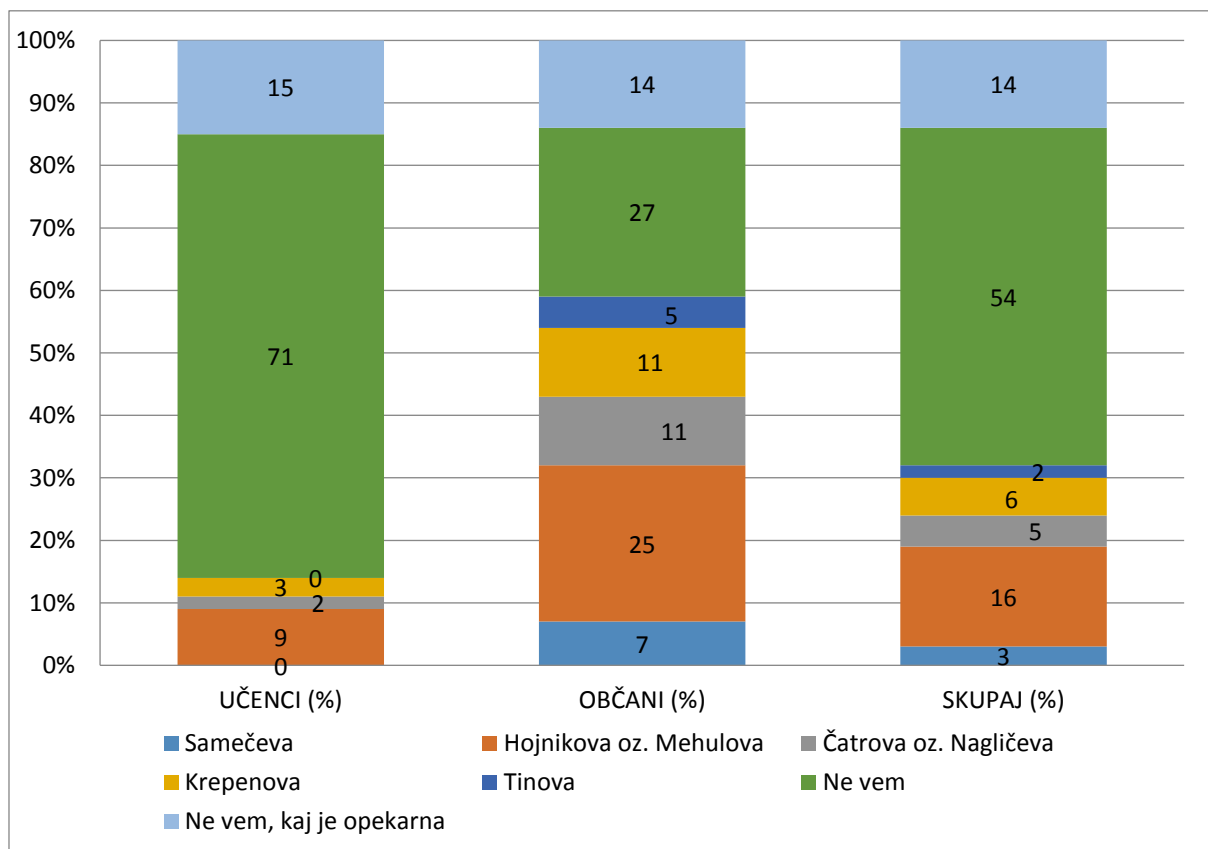
Graf 11: Katera izmed spodaj naštetih opekarn je najstarejša?

47 % anketiranih oseb, med njimi več učencev, ne ve, katera od naštetih opekarn je najstarejša. Samo 12 %, med njimi več občanov, pa ve, da je najstarejša opekarna Čatrova opekarna v Bukovžlaku.

12. Katera še stoječa poljska opekarna je najstarejša?

Tabela 12: Katera še stoječa poljska opekarna je najstarejša?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Samečeva	0	7	3
Hojnikova oz. Mehulova	9	25	16
Čatrova oz. Nagličeva	2	11	5
Krepenova	3	11	6
Tinova	0	5	2
Ne vem	71	27	54
Ne vem, kaj je opekarna	15	14	14

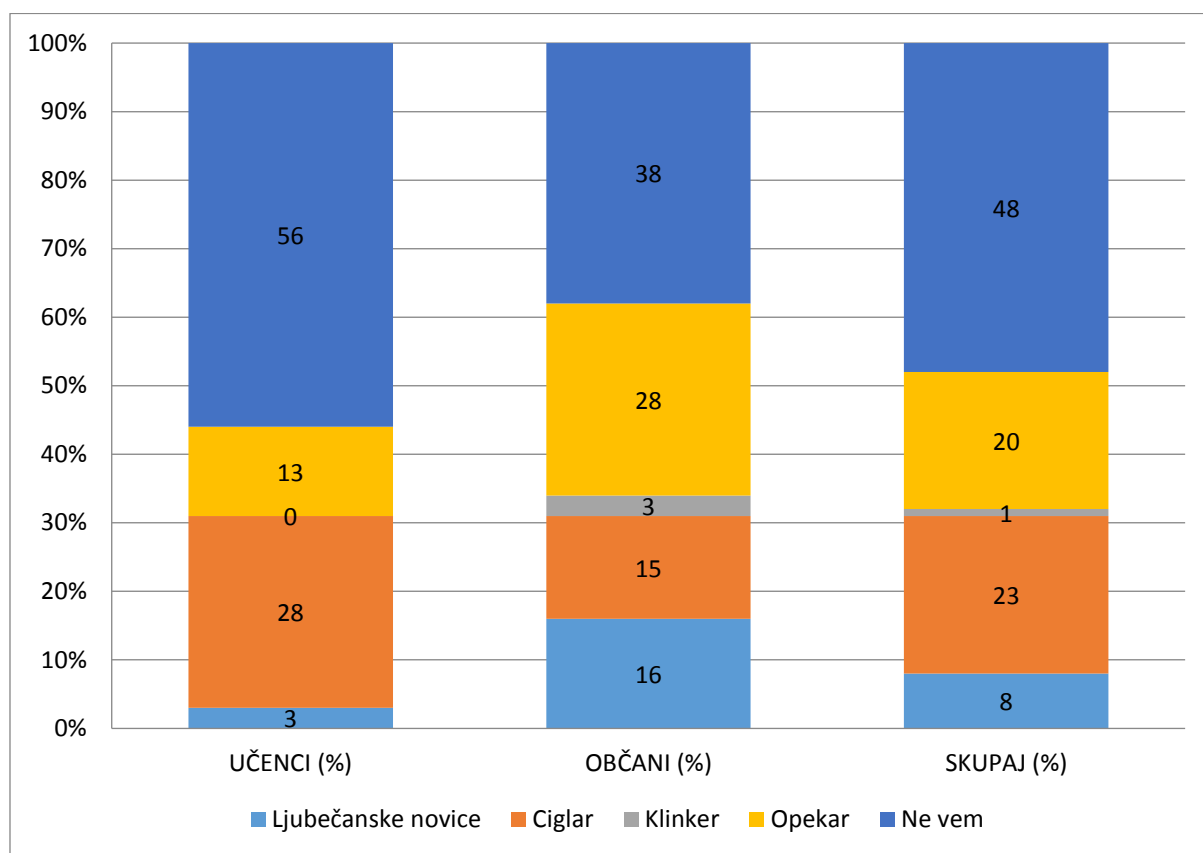
Graf 12: Katera še stoječa poljska opekarna je najstarejša?

54 % anketiranih oseb, med njimi več učencev, ne ve, katera še stoječa poljska opekarna je najstarejša. Da je to Čatrova oz. Nagličeva, pa ve 5 % anketiranih oseb, med njimi več občanov.

13. Katero glasilo je izhajalo nekoč v zvezi z opekarstvom?

Tabela 13: Katero glasilo je izhajalo nekoč v zvezi z opekarstvom?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Ljubečanske novice	3	16	8
Ciglar	28	15	23
Klinker	0	3	1
Opekar	13	28	20
Ne vem	56	38	48

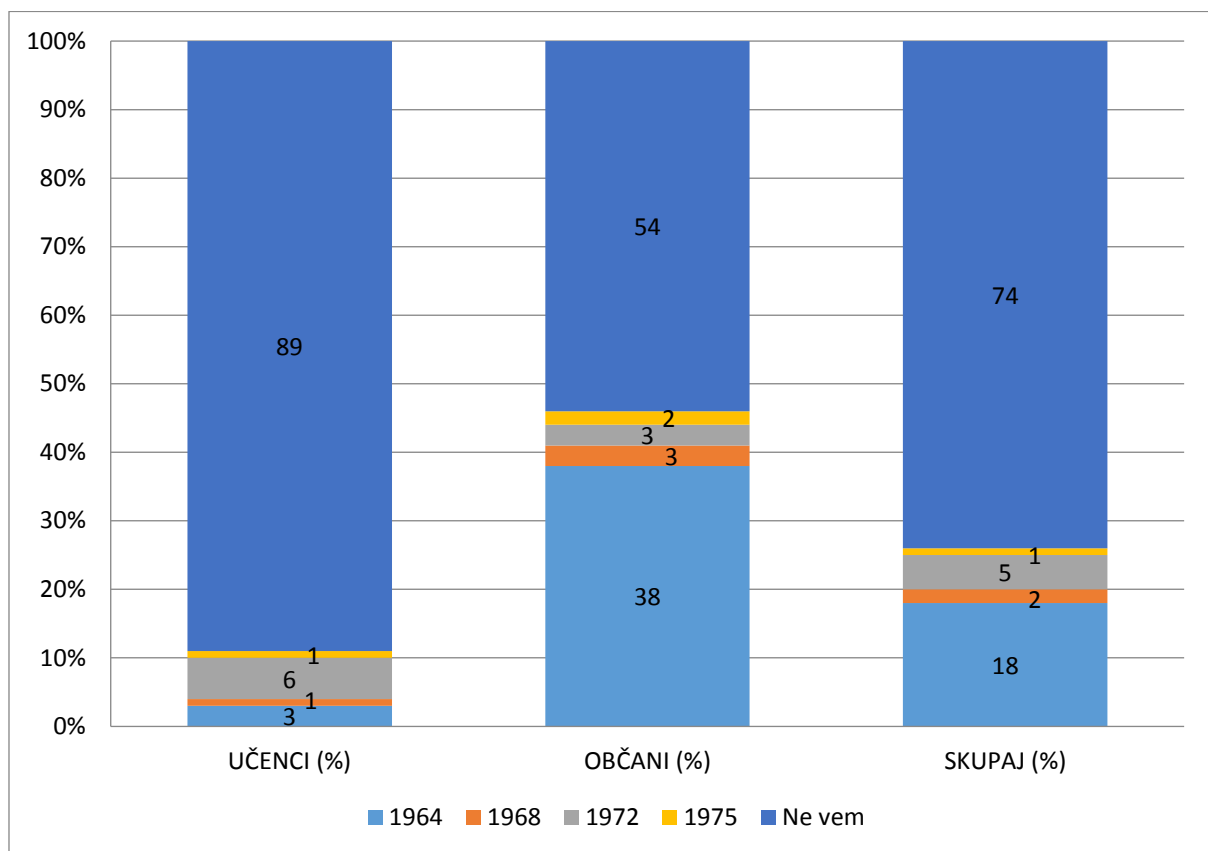
Graf 13: Katero glasilo je izhajalo nekoč v zvezi z opekarstvom?

48 % anketiranih oseb ne ve, katero glasilo je izhajalo nekoč v zvezi z opekarstvom, med njimi več učencev. 23 % anketiranih oseb meni, da se je glasilo imenovalo Ciglar, 20 % pa ve, da je bil to Opekar, med njimi več občanov.

14. Katerega leta je bilo na Ljubečni prvič uprizorjeno ciglarsko tekmovanje?

Tabela 14: Katerega leta je bilo na Ljubečni prvič uprizorjeno ciglarsko tekmovanje?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
1964	3	38	18
1968	1	3	2
1972	6	3	5
1975	1	2	1
Ne vem	89	54	74

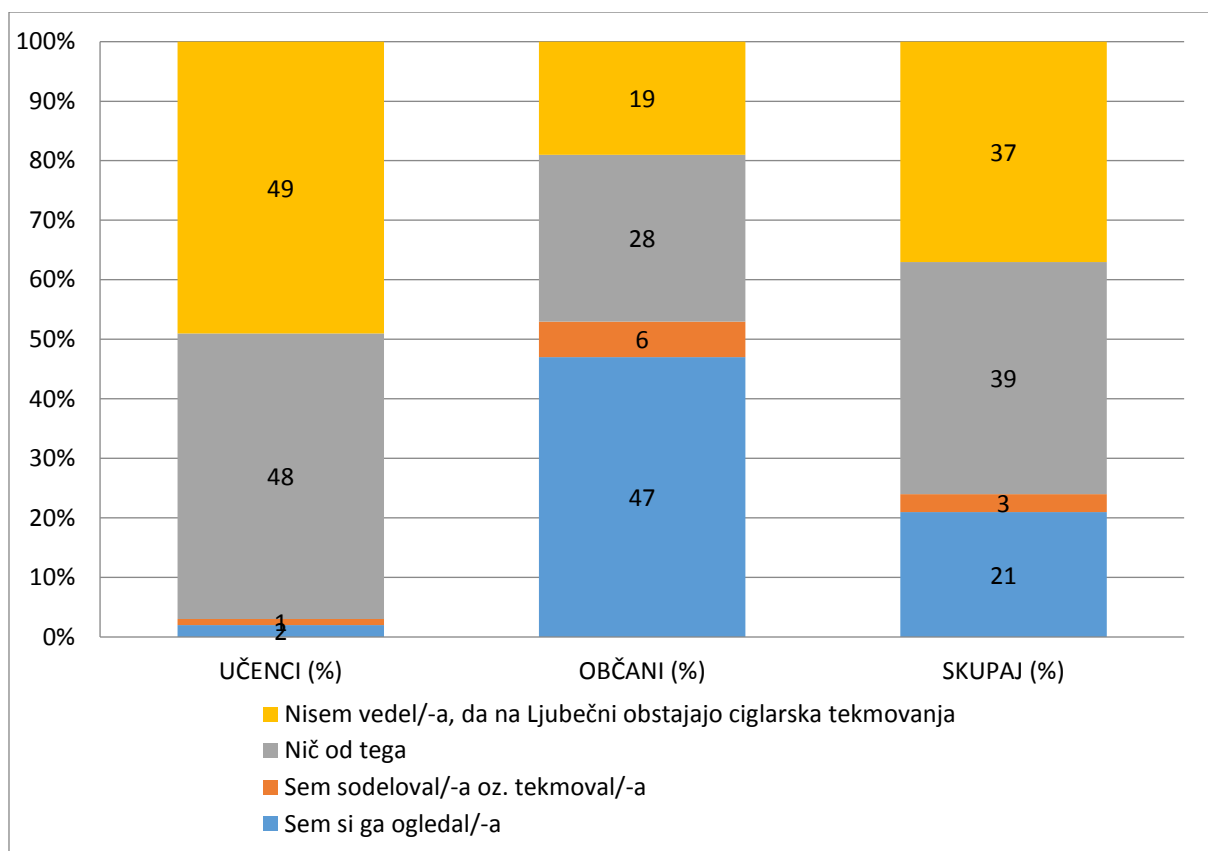
Graf 14: Katerega leta je bilo na Ljubečni prvič uprizorjeno ciglarsko tekmovanje?

74 % anketiranih oseb, med njimi več učencev, ne ve, katerega leta je bilo na Ljubečni prvič uprizorjeno ciglarsko tekmovanje, 18 %, med njimi več občanov, pa vedo, da je bilo to leta 1964.

15. Ste si kdaj ogledali ciglarsko tekmovanje ali pa na njem sodelovali?

Tabela 15: Ste si kdaj ogledali ciglarsko tekmovanje ali pa na njem sodelovali?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Sem si ogledal/-a	2	47	21
Sem sodeloval/-a oz. tekmoval/-a	1	6	3
Nič od tega	48	28	39
Nisem vedel/-a, da na Ljubečni obstajajo ciglarska tekmovanja	49	19	37

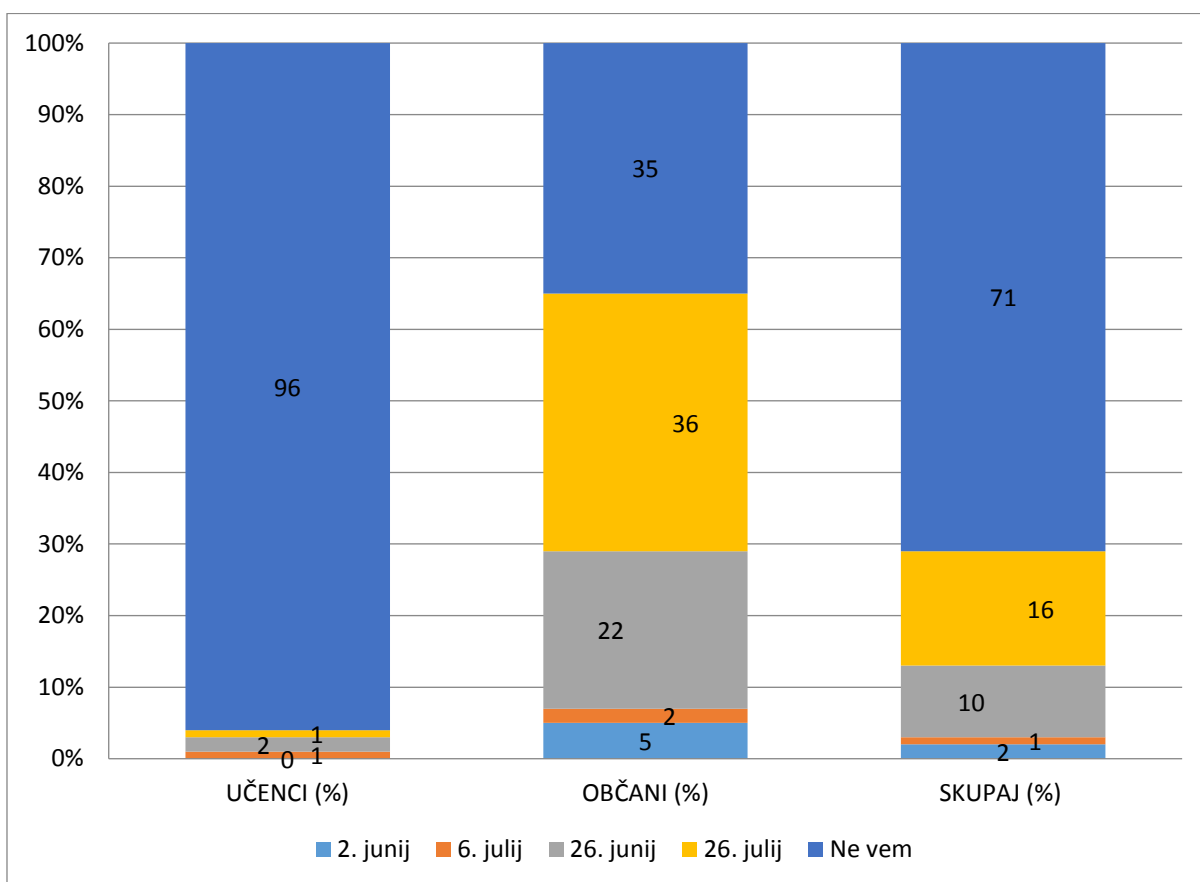
Graf 15: Ste si že ogledali ciglarsko tekmovanje ali pa na njem sodelovali?

21 % anketiranih oseb, med njimi več občanov, si je že ogledalo ciglarsko tekmovanje oz. je na njem sodelovalo, 39 % je takšnih, ki na tem tekmovanju ni sodelovalo in si ga tudi ni ogledalo, med njimi je več učencev, 37 % anketiranih oseb pa ne ve, da na Ljubečni obstajajo ciglarska tekmovanja.

16. Na kateri dan praznujemo ciglarski praznik?

Tabela 16: Na kateri dan praznujemo ciglarski praznik?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
2. junij	0	5	2
6. julij	1	2	1
26. junij	2	22	10
26. julij	1	36	16
Ne vem	96	35	71

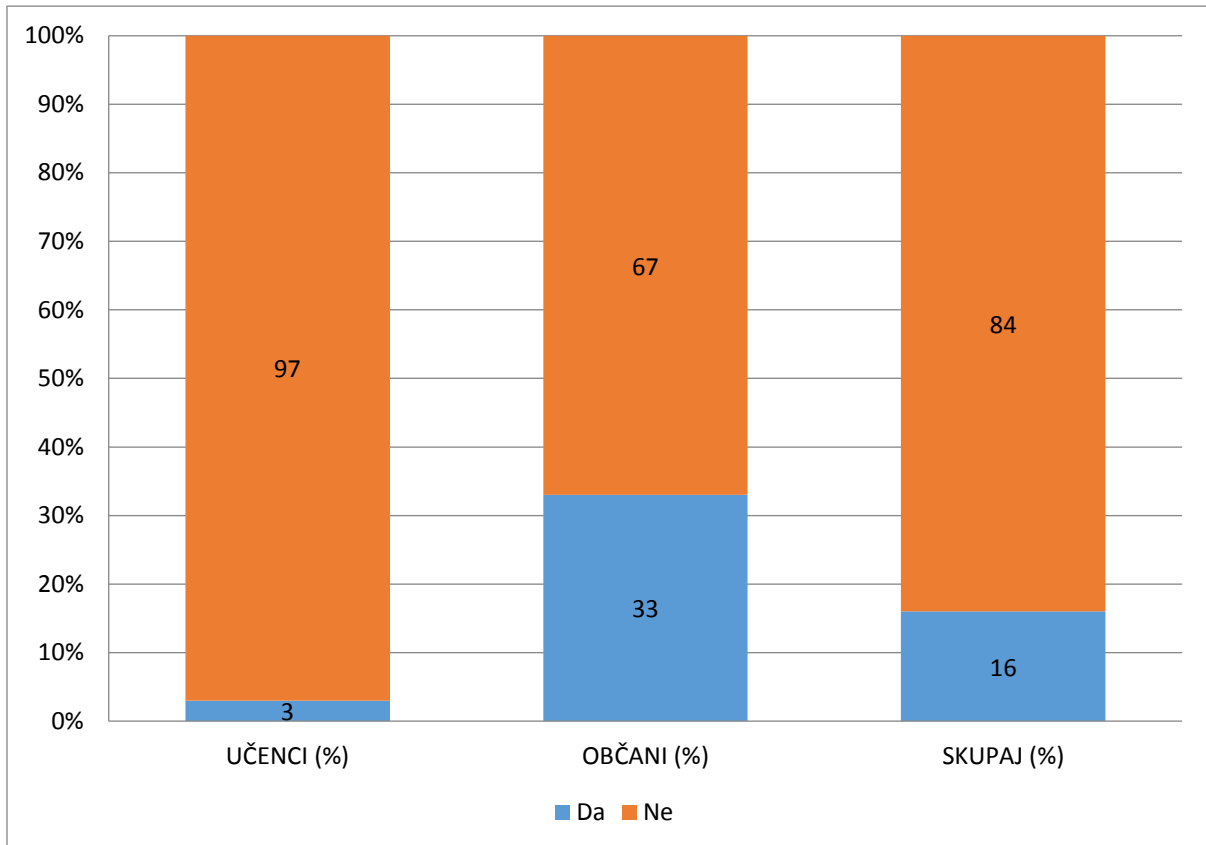
Graf 16: Na kateri dan praznujemo ciglarski praznik?

71 % anketiranih oseb, med njimi več učencev, ne ve, na kateri dan praznujejo ciglarski praznik, da je to 26. julija, ve 16 % anketiranih, med njimi več občanov.

17. Poznate še kakšno poimenovanje za Ljubečno?

Tabela 17: Poznate še kakšno poimenovanje za Ljubečno?

ODGOVORI	UČENCI (%)	OBČANI (%)	SKUPAJ (%)
Da	3	33	16
Ne	97	67	84

Graf 17: Poznate še kakšno poimenovanje za Ljubečno?

16 % anketiranih oseb pozna še kakšno poimenovanje za Ljubečno, med njimi več občanov, ki so napisali Ziegeldorf, Lebečna, učenci pa so napisali Ziegeldorf. 84 % anketiranih oseb ne pozna nobenega poimenovanja za Ljubečno, med njimi je več učencev.

3.5 RAZPRAVA O REZULTATIH

Na področju krajevne skupnosti Ljubečna je bilo nekoč nekaj čez 50 poljskih opekarn oz. cigonc in dve industrijski. To sta Sodinova opekarna na Ljubečni in Čatrova opekarna v Bukovžlaku. Sedaj stojita še obe industrijski opekarni, od poljskih opekarn oz. cigonc pa še Hojnikova, Samečeva in Čatrova.

O tematiki opekarstva so leta 2006 raziskovale tudi učenke OŠ Ljubečna, kjer so anketirale med drugim tudi krajanje Ljubečne in njihove rezultate lahko primerjava z najinimi.

3.5.1 VREDNOTENJE HIPOTEZ

Prva hipoteza, ki se glasi: **V okolici Ljubečne še stojijo vse nekoč delujoče opekarne ni potrjena**, saj sva preučila popis vseh cigonc, ki ga je napisal profesor Kolenik (Grosek, 2018), in ugotovila, da se je veliko opekarn podrlo. Ogledala sva si tudi določene lokacije, kjer so stale cigonce. Stojijo pa še samo tri poljske in dve industrijski opekarni. Od g. Viktorja Gabra sva izvedela, da se je večina opekarn porušila že pred letom 2000.

Druga hipoteza, ki se glasi: **Najstarejša poljska opekarna je stara okoli 150 let, je potrjena**. 21. 12. 2017 je to potrdila ga. Marjana Čater v intervjuju, ki sva ga izvedla pri njej doma v Zadobrovi. To je njihova opekarna, ki obstaja okrog 150 let. Najprej se je imenovala Vovkova. Po teti jo je podedoval njen oče Franc Naglič, zato so je imenovali Vovk – Nagličeva, po njem jo je podedovala ga. Marjana Čater. Sedaj ljudje poznajo to opekarno pod imeni Vovkova – Nagličeva in Čatrova opekarna.

Tretja hipoteza, ki se glasi: **Več kot polovica še stoječih opekarn vidno propada, je potrjena**, saj od petih opekarn, ki še stojijo, tri opekarne propadajo. To so Samečeva opekarna, Sodinova opekarna na Ljubečni in Čatrova opekarna v Bukovžlaku. Dobro ohranjeni in vzdrževani pa sta Hojnikova in Čatrova opekarna. To sva ugotovila na terenskem delu in z intervjujem z g. Vidom Hojnikom in z go. Marjano Čater. Med terenskim delom sva se pri ogledu industrijske opekarne na Ljubečni srečala z različnimi odpadki, ki so v propadajoči opekarni.

Četrta hipoteza, ki se glasi: **Izraz opekarna pozna več anketiranih občanov kot učencev, je potrjena**, saj ta izraz pozna 71 % anketiranih učencev in 87 % anketiranih občanov. Raziskava (Hedžet, Majer, Železnik, 2006, str. 16) pa je na vzorcu 50 anketiranih oseb Ljubečne pokazala, da izraz opekarna pozna 74 % anketiranih krajanov.

Izraz cigonca, ki je drugi izraz za poljsko opekarno, pozna 28 % anketiranih učencev in 79 % anketiranih občanov. Raziskava (Hedžet, Majer, Železnik, 2006, str. 16) pa je pokazala, da izraz cigonca pozna 90 % anketiranih krajanov, raziskava (Gorenšek, Hojnik Pešec, Jakob, 2006, str. 13) pa, da to besedo pozna 78 % anketiranih krajanov.

Vsaj štiri opekarne je znalo napisati 11 % anketiranih učencev, ki so napisali, da so to Šumerjeva, Jesenekova, Hojnikova, Štumfova, Sodinova, Samečeva in Čatrova, ter 38 %

anketiranih občanov, ki so napisali, da so to Hojnikova, Čatrova, Šumerjeva, Tinova, Štumfova, Jesenekova, Krepenova, Juteršekova, Sodinova in Koštomajeva.

Da je glavni vzrok za propad opekarn na Ljubečni in bližnji okolici naprednejša tehnologija in gradnja, meni 47 % anketiranih učencev in 62 % anketiranih občanov. Raziskava (Hedžet, Majer, Železnik, 2006, str. 18) pa je pokazala, da je glavni vzrok (17 %) za propad opekarn napredna tehnologija. G. Ivan Brecl pravi, da se ročnim opekarnam ni splačalo več delati, ker je prevladovala industrija in so ljudje kupovali industrijsko opeko. Ročne opekarne so bile dotrajane, ni se jih več vzdrževalo in so se začele podirati. G. Maks Naglič pa pravi, da je začetek ogrožanja ročnih (poljskih) opekarn, ko sta se pojavili industrijski opekarni Bukovžlak in Ljubečna. Opeka se je delala strojno po tekočem traku in je bila ročna izdelava opeke predraga, zato so ročne opekarne propadle ena za drugo. Enakega mnenja za propad opekarn je tudi gospod Stanko Pešak in ga. Romana Štumf. G. Viktor Gaber pa pravi, da cene ob pojavu industrijskih opekarn niso bile konkurenčne. Enakega mnenja je tudi g. Martin Grosek. Ga. Marjana Čater meni, da je obrt propadla zato, ker je to težko delo in ker ni delavcev. Če je treba vse kupiti, je strošek prevelik in prinaša izgubo. To lahko delaš v mladosti, v starosti pa ne več, ker ne zdržiš več tako težkega dela. Ker se je začela moderna gradnja betona, zdaj že siporeksa, je prišlo do propada, čeprav je opečni del še vedno najboljši del za gradnjo, pa pravi g. Anton Mirnik. Ga. Anica Lipičnik za propad opekarn izpostavlja, da ni bilo družbenega interesa in hitro menjavanje odgovornih ljudi.

Samo 24 % anketiranih učencev in 31 % anketiranih občanov ve, da je trenutno edina delujoča opekarna na območju KS Ljubečna Hojnikova opekarna. Za boljšo prepoznavnost opekarn bi bilo potrebno oglaševanje ciglarskega muzeja.

Peta hipoteza, ki se glasi: **Večji odstotek predstavljajo anketirane osebe, ki se jim zdi ideja obuditve obrti opekarstva za turistične namene dobra, je potrjena**, saj je tako odgovorilo 90 % anketiranih učencev in 95 % anketiranih občanov. Tako kaže tudi raziskava (Gorenšek, Hojnik Pešec, Jakob, 2006, str. 14), saj je 67 % odgovorilo, da je to dobra ideja. G. Vid Hojnik v bližnji prihodnosti ne planira turističnih ogledov. G. Martin Grosek pravi, da so pred leti želeli obnoviti Samečevo poljsko opekarno, vendar lastnik tega ni dovolil. Objekt je kasneje do konca propadel.

Na Ljubečni je ciglarski muzej v Gasilskem domu Ljubečna. To ve 21 % anketiranih učencev, 20 % si ga je že ogledalo in 64 % anketiranih občanov, 61 % si ga je že ogledalo.

Dobra polovica anketiranih oseb bi si želela ogledati postopek ročnega izdelovanja opeke, četrtnina anketiranih občanov ta postopek pozna, med anketiranimi učenci pa je takšnih 2 %, zato je **šesta hipoteza**, ki se glasi: **Postopek ročne izdelave opeke pozna več anketiranih občanov kot učencev, potrjena**.

Iz gline bi znali izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih, 13 % anketiranih učencev in 30 % anketiranih občanov.

Da je Čatrova opekarna v Bukovžlaku starejša od Sodinove opekarne na Ljubečni, ve 6 % anketiranih učencev in 22 % anketiranih občanov. Oboji so v večjem odstotku odgovorili, da je Sodinova opekarna starejša od Čatrove.

Da je Čatrova poljska opekarna v Leskovcu najstarejša poljska opekarna na območju KS Ljubečna, ve 2 % anketiranih učencev in 11 % anketiranih občanov.

V zvezi z opekarstvom je nekoč izhajalo glasilo, ki se je imenovalo Opekar, katerega urednik je bil g. Milan Brecl. Izhajati je začelo leta 1970 in malo po letu 1990 prenehalo izhajati. Da se je glasilo imenovalo Opekar, ve 13 % anketiranih učencev in 28 % anketiranih občanov.

Ciglarsko tekmovanje je bilo na Ljubečni prvič uprizorjeno leta 1964. To ve 3 % anketiranih učencev in 38 % anketiranih občanov. Tega tekmovanja se je udeleževal tudi g. Dani Rezar, ki je največkrat tudi zmagal. Ciglarska tekmovanja so potekala vsako leto do leta 2016, ogledalo in ali na njem sodelovalo je večji odstotek anketiranih občanov kot učencev.

Po pogovoru z g. Rezarjem ciglarski praznik na Ljubečni praznujejo 26. julija, na dan svete Ane. To ve samo 1 anketirani učenec (1 %) in 36 % anketiranih občanov.

Več kot polovica anketiranih oseb ne pozna nobenega drugega poimenovanja za Ljubečno. Med njimi je več takšnih učencev. Tisti, ki pa poznajo še kakšno drugo besedo, so med učenci napisali Ziegeldorf, med občani pa Ziegeldorf, Lebečna.

3.5.2 POGLED V PRIHODNOST

Če želimo, da sedanost ne bo pozabljena, moramo skrbeti tudi za preteklost. To lahko naredimo na več načinov:

- Tako, da bi se vsi objekti opremili z napisi, kaj predstavljajo, s starim in današnjim imenom, npr. sušilnica – uta za sušenje ročne opeke; peč je bila pečnica ... za žganje ročne opeke ... starost (letnica), prvotni lastnik (ime priimek in takratno ime opekarne), kdaj je prenehala z delovanjem (letnica), sedanji lastnik in ime opekarne.
- Tako, da bi se promoviralo opekarški in gasilski muzej in spodbudilo ljudi, da bi v muzej prinašali stvari (slike, orodja, glasila, ...), ki so kakorkoli povezana z opekarstvom, gasilstvom in samimi dogodki v kraju.
- Lahko bi se objavljalo v časopisu Novi tednik, Celjan, ... karkoli v zvezi z opekarstvom na Ljubečni, da bi to obrt spoznal širši krog ljudi.
- Lahko bi se organizirala predavanja o zgodovini opekarstva na Ljubečni in prikaz izdelave glinice za šolarje Ljubečne in vseh okoliških šol (Vojnik, Celje, Dobrna, ...).
- Lahko bi se organizirala predavanja o zgodovini opekarstva na Ljubečni za odraslo populacijo in prikaz izdelave opeke.
- Na Ljubečni bi lahko izvajali tečaj izdelovanja opeke za vse zainteresirane (lahko tudi od drugod).
- Izkoriščene glinokope, kjer ni več glinice, bi bilo potrebno čim prej po prenehanju koriščenja sanirati z materialom, ki ni škodljiv za okolje (izkop zemlje za hiše), in bi bila lahko na mestu saniranja glinokopa njiva, travnik.
- Lahko bi se očistila zunanost, okolica industrijske opekarne Ljubečna, v notranjosti pa postavili napise, kaj je kje stalo in kakšna je bila funkcija prostora in stvari.

Mogoče, bi lahko nekdo o vsem tem napisal kakšno knjigo. Tako bi lahko več ljudi skozi zgodbe, ki so se dogajale na Ljubečni in njeni okolici, anekdotah, opeki, delu z njo, težavah, ki so ljudi pestile, spoznalo Ljubečno in opekarstvo. Lahko bi se posnela tudi kakšna dokumentarno izobraževalna oddaja o opekarstvu na Ljubečni in v njeni okolici.

4 ZAKLJUČEK

Uspela nama je prečudovita pot, obogatena z znanjem in številnimi drugimi lepimi trenutki, ki so se nama utrnili v spomin med samim raziskovanjem. Na Ljubečno sva resnično ponosna, zdaj še veliko bolj kot prej, saj sva spoznala, kako velik zgodovinski pomen je imel ta majhen kraj, bogat s številnimi glinokopi. Med samim delom sva zelo uživala pri raziskovanju zgodovine, malo manj pa nad pogledom trenutnega stanja opekarstva na Ljubečni. Ravno zaradi tega sva se lotila te naloge, zbrala čim več gradiva, ustnih izročil, fotografij in jih združila v celoto – v najino raziskovalno nalogo Zgodovina opekarstva na Ljubečni in v bližnji okolici.

Zdaj ko sva opravila vse intervjuje, si ogledala muzej na temo opekarstva, si ogledala postopek ročne izdelave opeke, raziskala območja stoječih in nekaterih nekoč stoječih opekarn, se najbolj zavedava, kakšen velik pomen je imelo opekarstvo za ta kraj. Kot pa sva ugotovila ni Ljubečna zaradi tako dobro razvite obrti opekarstva slovela le znotraj Slovenije, temveč tudi izven naših meja. Iz dobljenih rezultatov anketnega vprašalnika sva prišla do ugotovitve, da starejši občani obrt dobro poznajo in se zavedajo njenega pomena, mladi pa to obrt zelo slabo poznajo. Sklepava, da se mladi premalo zanimajo za zgodovino oz. da je ustnega izročila premalo.

Če bi z najinim raziskovalnim delom nadaljevala in ga še nekoliko razširila, bi raziskala oz. podrobno preučila današnje stanje glinokopa in sestavo ilovnate prsti. S tovrstno raziskavo bi ugotovila, kako se je okolje spremenilo zaradi kopanja glin in kakšno sestavo ima glina, iz katere so nekoč izdelali več milijonov opeke.

Meniva, da bi lahko to tematiko vključili vsaj v šolski učni načrt Osnovne šole Ljubečna. Poleg teoretičnega dela, bi lahko šole izvajale tudi skupinske ogledde Gasilskega in ciglarskega muzeja na Ljubečni. Tako bi mladi rodovi spoznali preteklost in pomembnost opekarstva za Ljubečno. In tudi zanimanja za to obrt bi bilo zagotovo več. S tem bi preprečili, da gre ta obrt v pozabo in bi zagotovili ohranjanje tradicije. Z nekaj truda in pobude bi lahko celotno obrt obudili predvsem za turistične namene. Tako bi tudi ljudje iz daljnih krajev prihajali in si ogledovali bodisi muzej bodisi prikaz ročne izdelave opeke ter spoznali preteklost kraja Ljubečna in se iz predstavljenega tudi kaj novega naučili.

Resnično upava, da bo več ustnega izročila prišlo do mladih in tako posledično tudi več zanimanja mladih za zgodovino opekarstva njihovega kraja. Prav je, da se zavedamo, da se je na podlagi zgodovine in preteklosti razvila sedanost, in prav je tudi, da na preteklost gledamo spoštljivo in nanjo ne pozabimo. Škoda bi bilo, da bi stoletna tradicija utonila v pozabo, zato sva iskreno hvaležna vsem, ki so nama pri raziskovanju pomagali, saj brez njihove pomoči ne bi dosegla željenega cilja.

5 VIRI IN LITERATURA

5.1 LITERATURA

Brecl I. Lokacije cigonc. 27. 11. 2017.

Brecl, M. Ljubečna skozi čas. KS Ljubečna, 1986, str. 12, 26, 32.

Brecl, M. Opekar. Glasilo delavcev družbenega podjetja Ljubečna. Ljubečna, 21. 12. 1990, naslovnica.

Brecl, M. Opekar. Glasilo delovne organizacije opekarne Ljubečna. Ljubečna pri Celju, 21. 2. 1977, naslovnica.

Hedžet, S., Majer, I., Železnik, S. Tisto malo, kar jih je še ostalo, raziskovalna naloga. Osnovna šola Ljubečna, marec 2006. Dostopno na:
<https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200607618.pdf> (3. 3. 2018).

Grosek, M. Popis cigonc, Kolenik, 1959.

Gorenšek, K., Hojnik Pešec, V., Jakob, M. Speča kraljica se prebuja, raziskovalna naloga. Osnovna šola Ljubečna, marec 2006. Dostopno na:
<https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200607578.pdf> (3. 3. 2018).

Mikola, M. Logotipi celjskih industrijskih podjetij. Zgodovinski arhiv Celje, 2004, str. 28. Dostopno na:
<http://www.zac.si/wp-content/uploads/2014/07/Logotipi-celjskih-industrijskih-podjetij-screen.pdf> (13. 2. 2018).

PGD Ljubečna. Gasilski in ciglarski muzej na Ljubečni. Ljubečna, 26. 7. 2012, str. 2.

Verdev, H. 100 let Osnovne šole na Ljubečni. Osnovna šola Ljubečna, Celje, november 2003, str. 181.

5.2 USTNI VIRI

Arčan, D., 16. 12. 2017.

Avžner, A., 21. 12. 2017.

Brecl, I., 23. 11. 2017.

Brecl, M., 2. 12. 2017.

Cvikl, M., 2. 12. 2017.

Čater, M., 21. 12. 2017.

Gaber, V., 16. 12. 2017.

Grosek, M., 12. 1. 2018.

Hojnik, V., 23. 12. 2017.

Krajnc, M., 21. 12. 2017.

Lipičnik, A., 2. 12. 2017.

Mirnik, A., 2. 12. 2017.

Naglič, M., 23. 11. 2017.

Pešak, S., 2. 12. 2017.

Rezar, D., 2. 12. 2017.

Štumf, R., 16. 12. 2017.

5.3 VIRI SLIK

Cencelj, D. Slikovni material: Sliki: 33, 34, 19. 11. 2017.

Cokan, F. Slikovni material: Sliki: slika na drugi naslovnici, 9, 10, 12. 1. 2018.

Čater, M. Slikovni material: Slike: 37-40, 22. 12. 2017.

Čepin Tovornik, P. Slikovni material: Slika: 11, 18. 11. 2018.

Čepin Tovornik, P. Slikovni material: Slike: slika na prvi naslovnici, 2-8, 12-26, 41-50, 23. 11. 2017.

Čepin Tovornik, P. Slikovni material: Slike: 27-30, 51-52, 55-62, 73, 74, 2. 12. 2017.

Čepin Tovornik, P. Slikovni material: Slike: 35, 36, 63-68, 16. 12. 2017.

Čepin Tovornik, P. Slikovni material: Slike: 31, 32, 69-72, 21. 12. 2017.

Grosek, M. Slikovni material: Slika 1, 12. 1. 2018.

6 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik, 30. 11. 2017.

Priloga 2: Zemljevid z označenimi nahajališči vseh poljskih in industrijskih opekarn, 5. 3. 2018.

Priloga 3: Popis cigonc iz leta 1959, 12. 1. 2018.

5. Katera je trenutno edina delujoča opekarna na območju krajevne skupnosti Ljubečna?
- a) Čatrova oz. Nagličeva
 - b) Šumrova
 - c) Hojnikova oz. Mehulova
 - d) Jesenekova
 - e) Štumfova
 - f) Ne vem
 - g) Ne vem, kaj je opekarna
6. Kakšna se vam zdi ideja, da bi obudili obrt opekarstva, predvsem za turistične namene?
- a) Dobra, saj _____.
 - b) Slaba, saj _____.
7. Kje na Ljubečni se nahaja ciglarski muzej?
- a) Muzej ne obstaja
 - b) V stari ljubečanski šoli
 - c) V gasilskem domu
 - d) V krajevni skupnosti Ljubečna
 - e) Pri veliki industrijski opekarni na Ljubečni
 - f) Ne vem
8. Ali ste se že ogledali ciglarski muzej?
- a) Da
 - b) Ne
9. Bi si želeli ogledati postopek ročnega izdelovanja opeke?
- a) Da
 - b) Ne
 - c) O tem nisem razmišljal/-a
 - d) Poznam postopek ročnega izdelovanja opeke
10. Bi znali iz gline izdelati opeko na način, kot so to počeli včasih?
- a) Da
 - b) Sem znal/-a, a sem pozabil/-a
 - c) Ne vem
 - d) Ne

11. Katera izmed spodaj naštetih opekarn je starejša?

- a) Sodinova opekarna na Ljubečni
- b) Čatrova opekarna v Bukovžlaku
- c) Ne vem
- d) Ne vem, kaj je opekarna

12. Katera še stoječa poljska opekarna je najstarejša?

- a) Samečeva
- b) Hojnikova oz. Mehulova
- c) Čatrova oz. Nagličeva
- d) Krepenova
- e) Tinova
- f) Ne vem
- g) Ne vem, kaj je opekarna

13. Katero glasilo je izhajalo nekoč v zvezi z opekarstvom?

- a) Ljubečanske novice
- b) Ciglar
- c) Klinker
- d) Opekar
- e) Ne vem

14. Katerega leta je bilo na Ljubečni prvič uprizorjeno ciglarsko tekmovanje?

- a) 1964
- b) 1968
- c) 1972
- d) 1975
- e) Ne vem

15. Ste si kdaj ogledali ciglarsko tekmovanje ali pa na njem sodelovali?

- a) Sem si ga ogledal/-a
- b) Sem sodeloval/-a oz. tekmoval/-a
- c) Nič od tega
- d) Nisem vedel/-a, da na Ljubečni obstajajo ciglarska tekmovanja

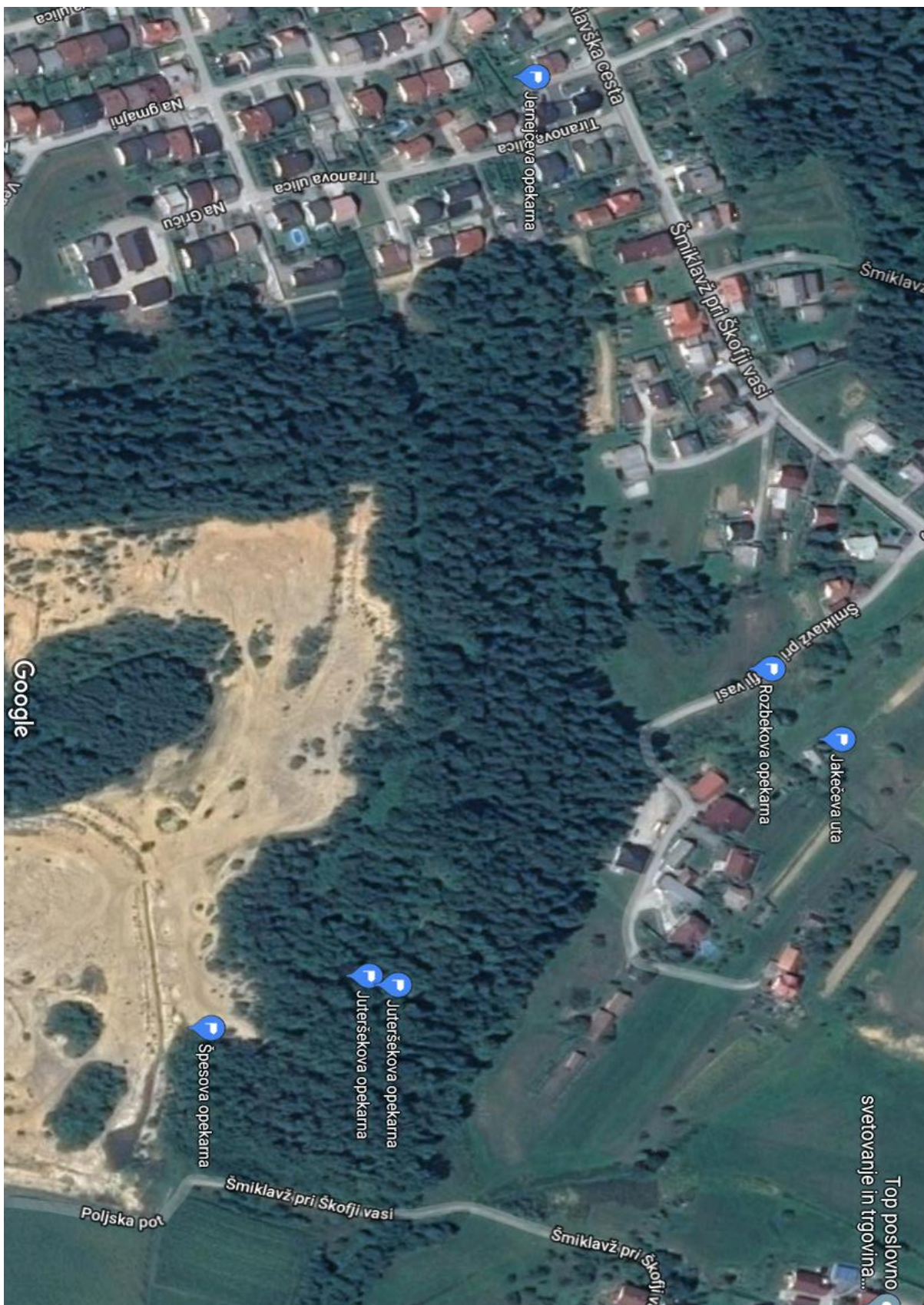
16. Na kateri dan praznujemo ciglarski praznik?

- a) 2. junij
- b) 6. julij
- c) 26. junij
- d) 26. julij
- e) Ne vem

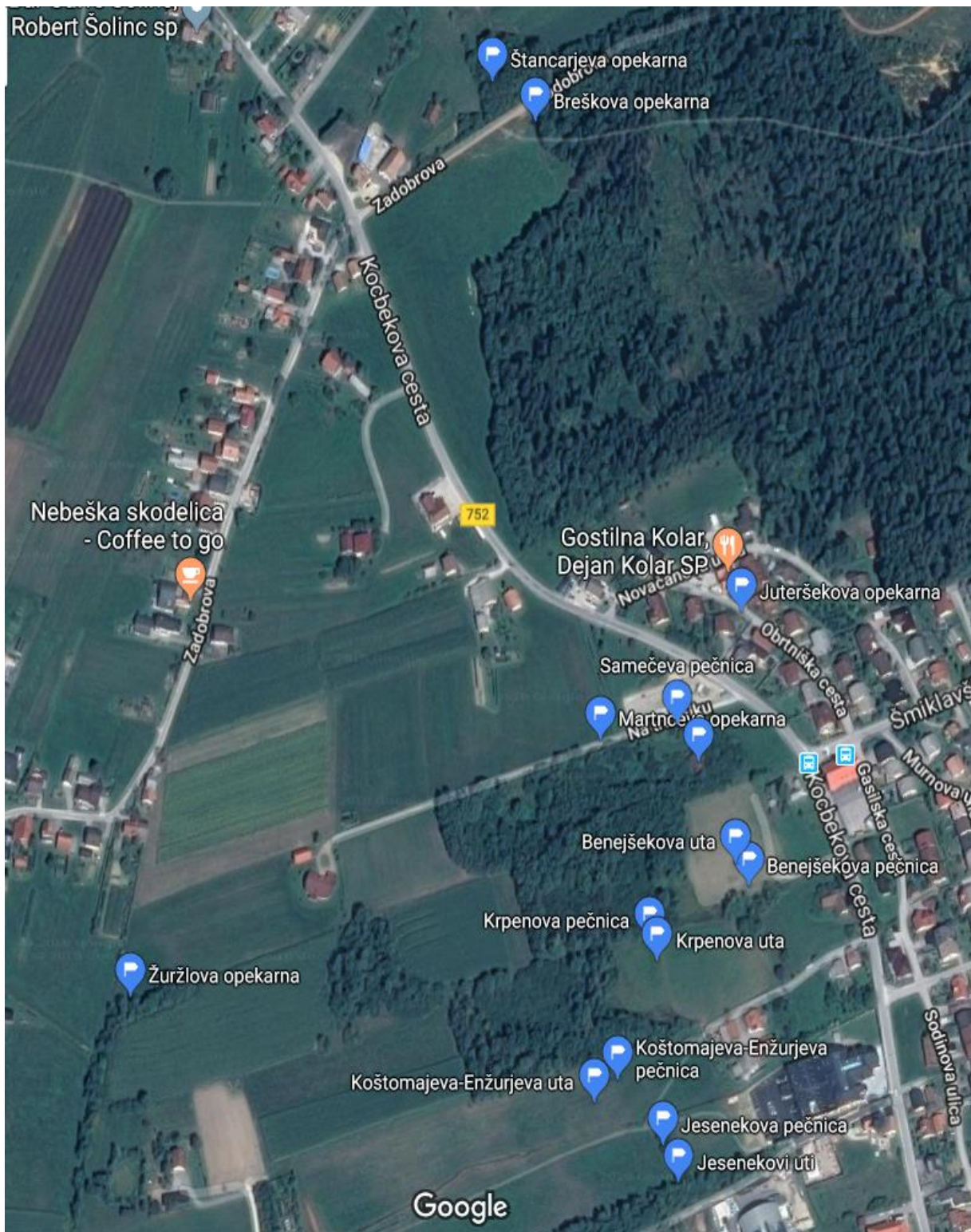
17. Poznate še kakšno poimenovanje za Ljubečno?

- a) Da (napišite): _____
- b) Ne

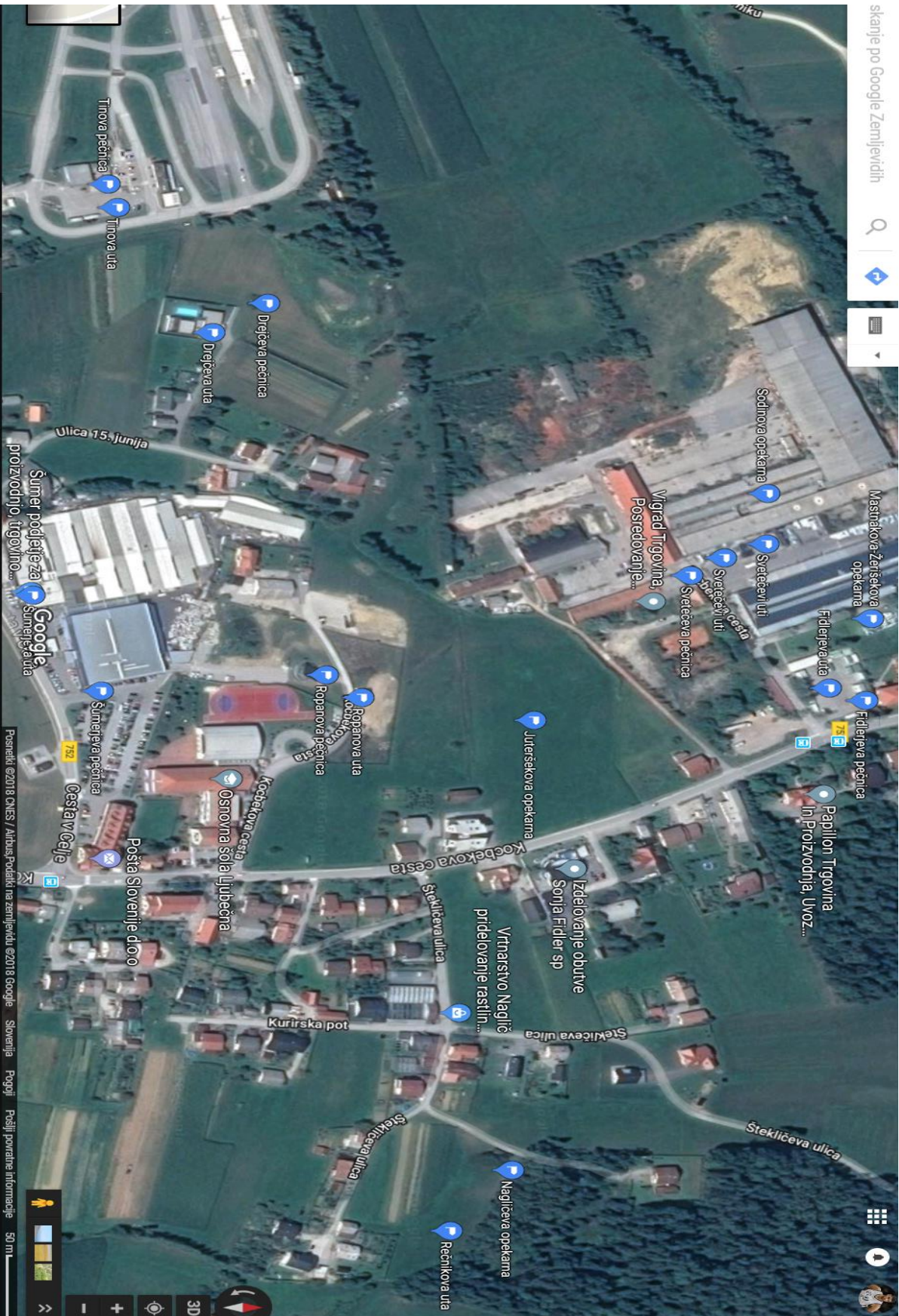
Hvala za pomoč in sodelovanje!

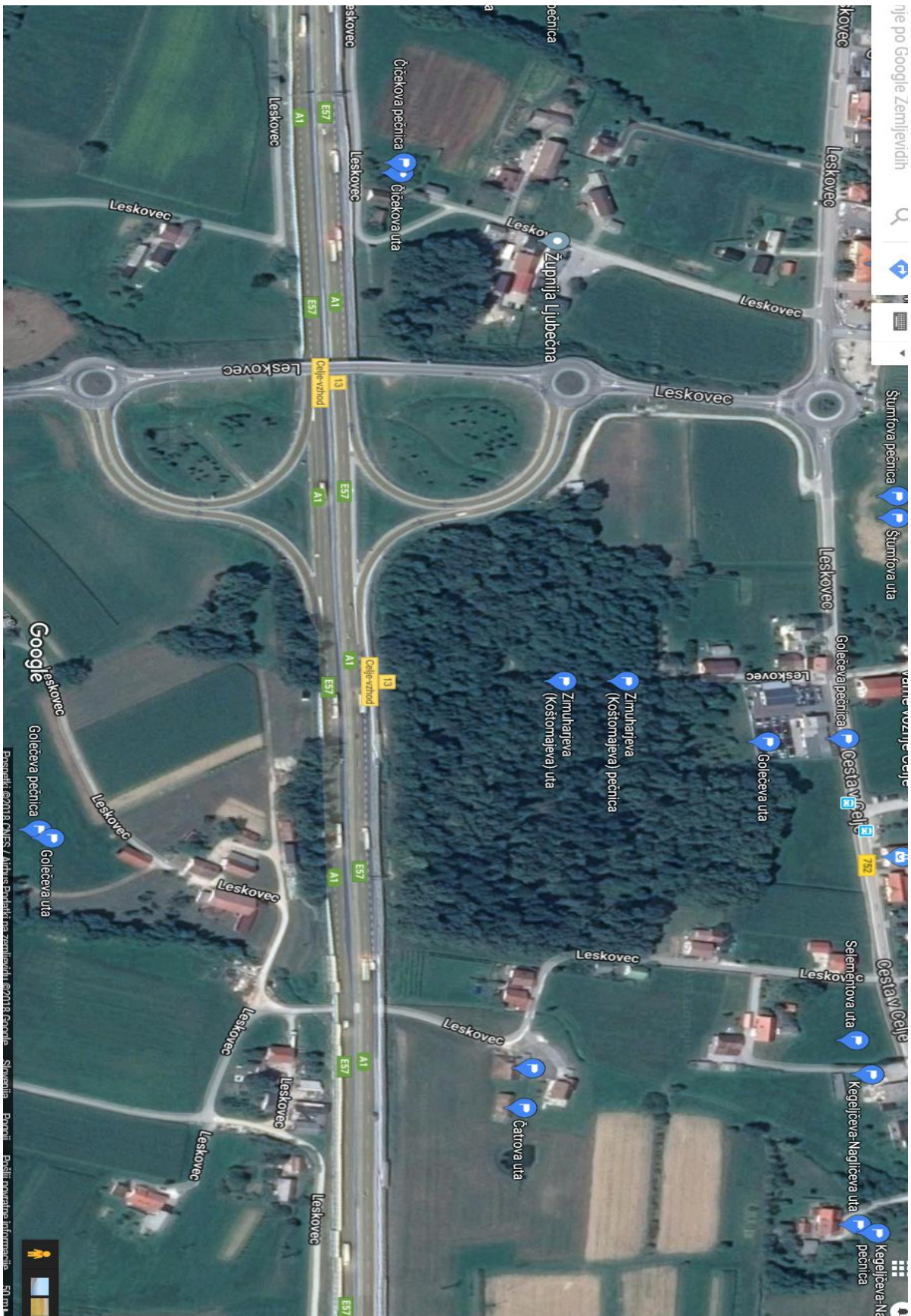
Nahajališča cigonc v Šmiklavžu pri Škofji vasi

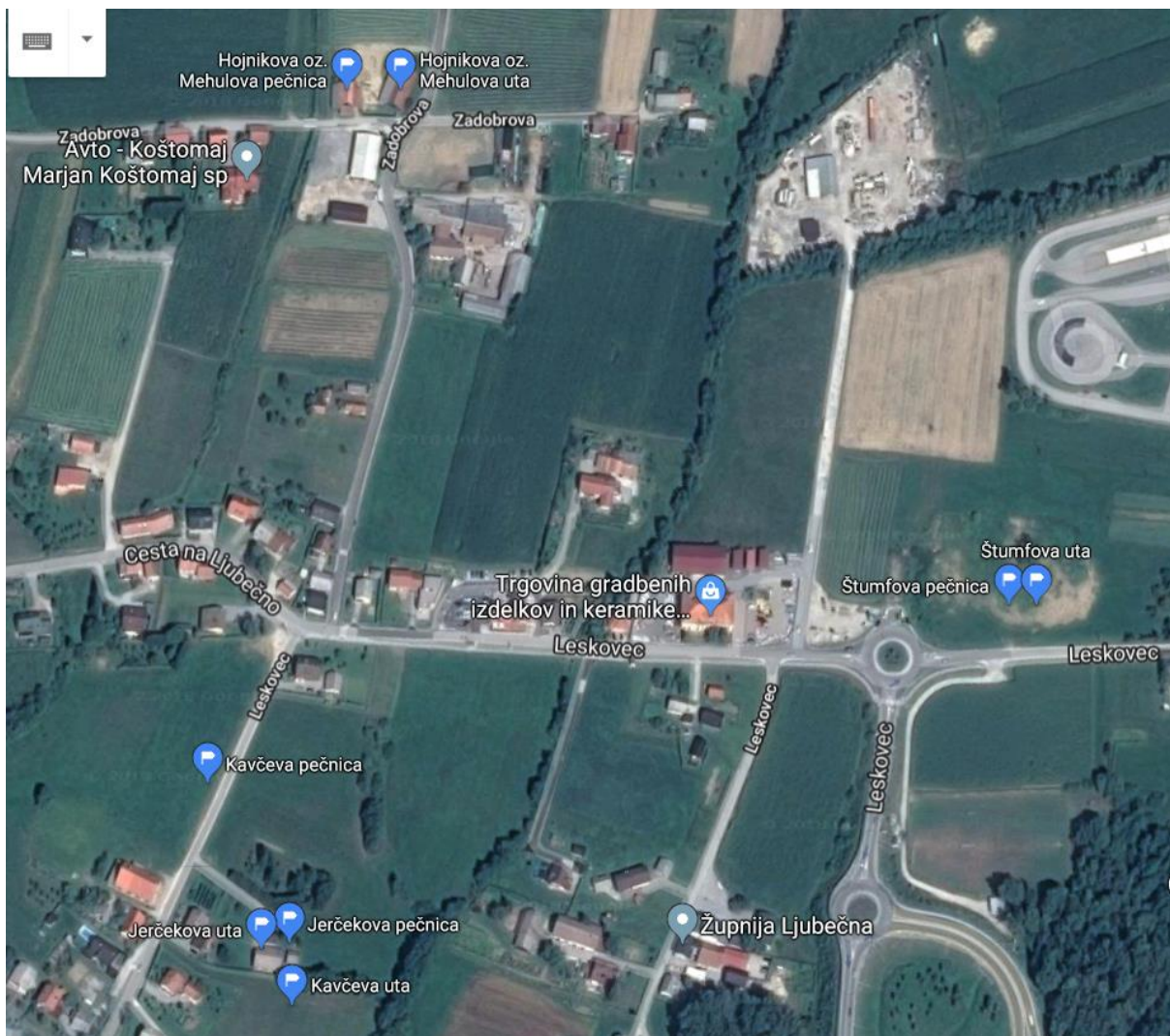
Nahajališča cigonc na severu Ljubčne

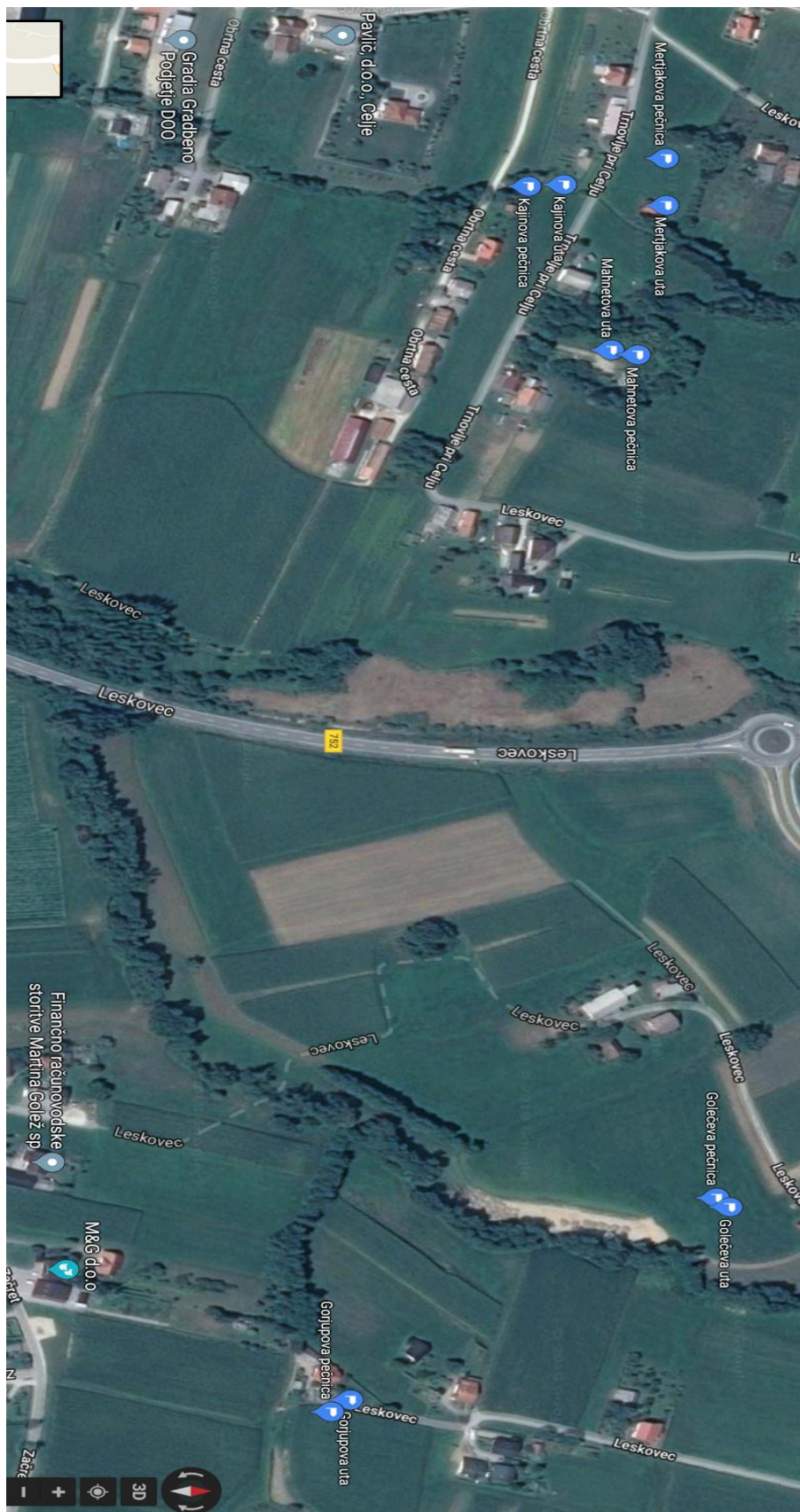
Nahajališča cigonc na jugu Ljubecne

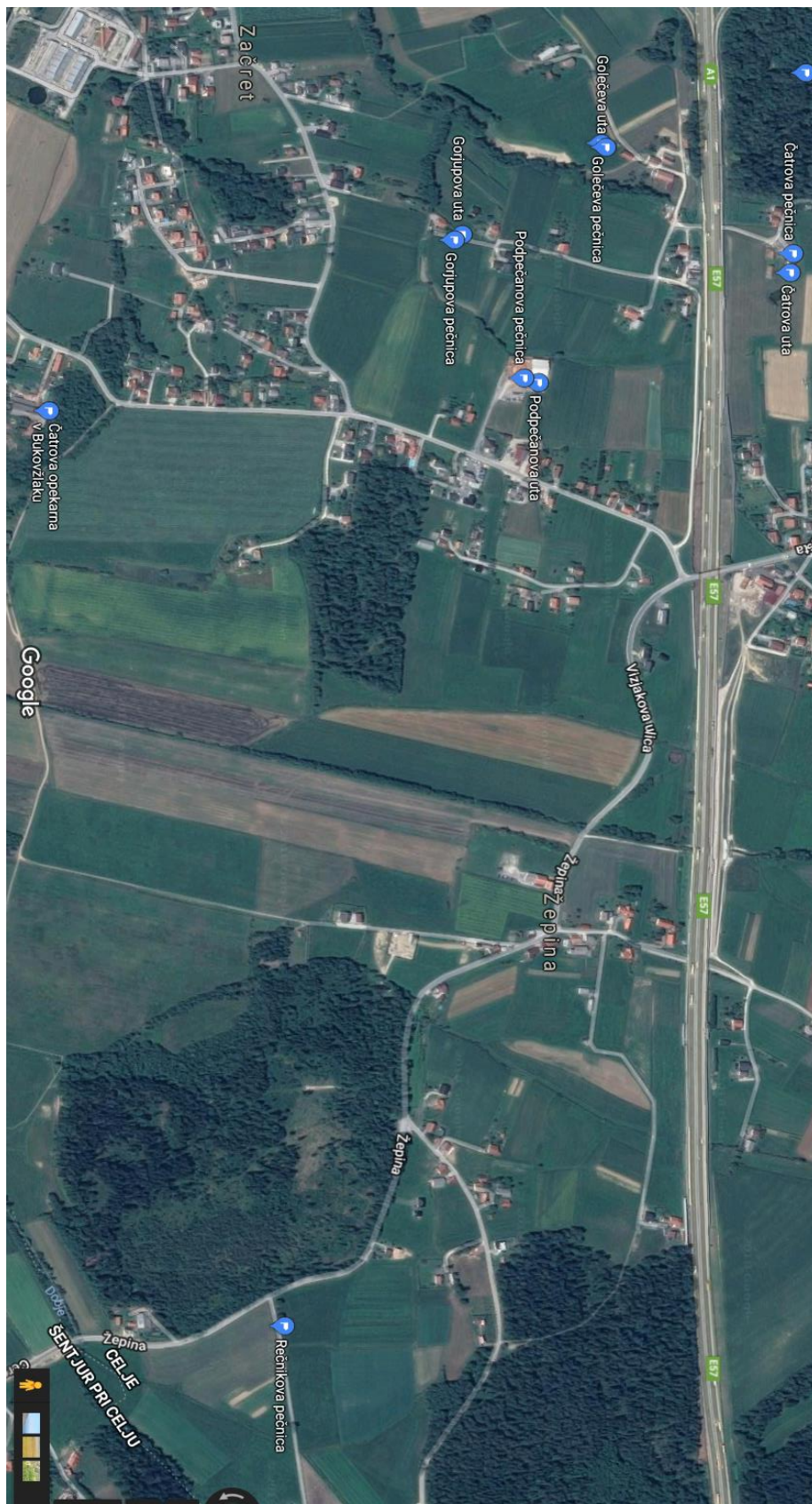
Nahajališča cigonc na vzhodu Leskovca

Nahajališča cigonc na zahodu Leskovca in na vzhodu Zadobrove

Nahajališča cigonc na jugozahodu Leskovca

Nahajališča cigonc v Začretu in Žepini

Seznam poljskih operarn (peči), opruščenih
poljskih operarn, zasipane in krotkih peči na

območju: Ljubečane, Leskovec, Trnovce,
Zadobrova Šmiklavža Lepine,
Začreta in Spodnje Hladnje (lepa).

leta 1959

Ljubečana:

a.) Poljske operarne

1. Keis Franc (prej Špes)
2. Vengust Ana
3. Jesenek Tereziya
4. Mastnak Tereziya
5. Popan Adolf (izkorisča Naghič Ludvik)
6. Šumer Franc
7. Naghič Jurij
8. Gajšek Franc
9. Bodpečan Lika
10. Kostomaj Anton (prej Ana)
11. Kostomaj Karel
12. Štumpf Jakob
13. Poljska operarna, priključena k Operarni
Ljubečana - Bukovec, oblat Ljubečane

b.) Oprušcene poljske operarne

14. Jutšek Lini
15. Rezar Antonija

16. Rezer Antonija
17. Kos Karel
18. Prevoršek Franc
19. Kostomaj Alojz
20. Svetec Ivan
21. Trobiš Tjnas
22. Soden Blaž
23. Naglič (Keglič)
24. Koželj (Dnež)
25. Mimik Janez

c.) Zasipnice

26. Kostomaj Alojz
27. Dobčiček
28. Koželj

d.) Križne gredi

29. Opokna Ljubeša - Bukovčak, obal Ljubeša in obal Bukovčak

Leskovec

a.) Občske opokne

30. Lužar Janez
31. Veber Jože
32. Kostomaj Franc
33. Jaker Alojz

b.) Opmščne poljske operarne

- 34. Gaber Alojz
- 35. Mirnik Valentin

c.) Zasipnice

- 36. Steklič Karel
- 37. Kostomaj Franc

Trnovlje

a.) Poljske operarne

⊖

b.) Opmščne poljske operarne

- 38. Mahnc Ivan (Anton?)
- 39. Rumore Ivan
- 40. Kožnik Franc
- 41. Krajnc Jože
- 42. Pilih Jakob

c.) Zasipnice

⊖

Zadobrova

a.) Poljske operarne

- 43. Hojnik Karel

44. Hojník Jiří

b.) Opisované polské operace

45. Čátek František

46. Najman Ignác

47. Aršman

48. Čank Zeman

49. Čepel

Zaspruce

50. Čátek František

Franklové, polské operace

a) 51. Jurešek Emil

52. Špaňáček Karel

53. Větrov Jan

b.) Opisované polské operace

0

c.) Zaspruce

54. Kováč Karel

Lejtnant

a.) Polské operace

55. Šumer František ml. (přes Rečnick)

56. Golosnani Vladislav

b) Opisne polske orkane

c) Zaspice

Začet

a) Poljske orkane

b) Opisne poljske orkane

57. Na zemljini orkane Bukovick,
(Ornat Orkane Zpikova-Bukovick)

c) Zaspice

Sigodnja Hudinja (lelje)

d) Krošne peči

58. Leljska orkama, lelje

Skupaj upoštevanih l. 1959:

1.) Doljske opokarne (še delujoče): 24

Ljubečna 13, Leskovec 4, Fedobrova 2,
Šmiklavč 3, Žepina 2.

2.) Opuščene gorske opokarne: 25

Ljubečna 12, Leskovec 2, Turovje 5,
Fedobrova 5, Začet 1.

3.) Zastojnice: 7

Ljubečna 3, Leskovec 2, Fedobrova 1,
Šmiklavč 1.

4.) Krodne jedi: 2

Ljubečna (skupaj z okolišnimi Bukovčak) 1
Spodnja Hudiča (Peče) 1

Vseh skupaj 58

Semom je napisan na štirih (4) listih in spada
k elaboratu Ronca in oplemištes in prašna Hudiča.

Avtor: Emil Kolenik, prof.